Vjera u Boga i seljačka sloga! *Prosvjetom k sreći!*

KALENDAR

SELJAČKE SLOGE

ZA GODINU

1937.

Svečana pjesma Seljačkoj Slogi:

Za prosviećen ljudski život
Hrvatski su svi seljaci . . . .

Dr Vladko Maček:

Bog nam je otac, zemlja nam mati
Hrvatska naša zemljica sveta.
Jer smo od uviek seljaci Hrvati
Dok bude vieka, dok bude svieta.
Zavičaj žarko ljubimo svoj . . . .

CIJENA DIN 4.—

Za uredničtvo odgovara: predsjednik Seljačke Sloge Rudolf Herceg

Seljački spomendani

29. I. (1573.) Početak seljačke bune na čelu s Matijom Gubcem. Seljaci osvojili Cesargrad.

10. II. (1919.) umro u Zagrebu d-r Antun Radić, začetnik hrvatskog seljačkog pokreta. — Tko ga štuje, pročitat će njegova djela, koja baš izlaze u nakladi dra Mačka i R. Hercega.

15. II. (1573.) poginuo u Zagrebu mučeničkom smrću prvi vođa odozdo organiziranih hrvatskih seljaka: Matija Gubec.

25. III. (1848.) narodna skupština u Zagrebu s izaslanicima iz svih krajeva banske Hrvatske izabire za kandidata banske časti baruna Josipa Jelačića i zaključuje »odrešenje podanika (kmetova) od rabote ili tlake i zatim od podavstva«. Proglasom od 27. travnja objavljuje ban Jelačić, da taj zaključak ima vriednost zakona.

11. VI. rodili se braća Radići, osnivači hrvatskog i predteče svjetskog seljačkog pokreta, i to Antun 1868., a Stjepan 1871.

20. VI. (1928.) u beogradskoj skupštini (parlamentu) poginuli Pavle Radić i d-r Gjuro Basariček, smrtno ranjen Stjepan Radić, a težko ranjeni seljak Ivan Granda i d-r Ivan Pernar.

20. i 21. VII. rođendan (1879.) i imendan dra Vladka Mačka.

8. VIII. (1928.) umro kao mučenik Stjepan Radić.

15. i 16. VIII. (1905.) viećali su seljački povjerenici na prvoj glavnoj skupštini seljačke stranke o programu HPSS. Tu je seljačtvo bar djelomično prihvatilo hrvatsku politiku u svoje ruke.

11. X. (1925.) održana **osnovna** skupština Seljačke Sloge, središnjice u Zagrebu s ograncima po selima.

10. XI. (1935.) održana **obnovna** skupština Seljačke Sloge u Zagrebu.

28. XI. (1920.) izabrana (na izborima za konstituantu) prva seljačka većina hrvatskog narodnog zastupstva.

22. XII. (1904.) sastavljen i od svih »osnivača« prihvaćen program Hrvatske pučke seljačke stranke.

Seljačke spomendane slave seljaci SAMI bez gospode i gradskih ljudi — obnavljajući stare i stvarajući nove narodne običaje u znaku prave seljačke kulture...

TISAK »TIPOGRAFIJA« D. D., ZAGREB

Nešto o godini 1937.

Godina 1937. je prosta godina i broji 365 dana.

ČETIRI GODIŠNJE DOBI

Proljeće počinje 21. ožujka u 1 sat i 45 minuta u jutro.

Ljeto počinje 21. lipnja u 21 sat i 12 minuta na večer.

Jesen počinje 23. rujna u 12 sati i 13 minuta po podne.

Zima počinje 22. prosinca u 7 sati i 22 minute u jutro.

POMRČINE

Ove će godine biti 2 pomrčine sunca i 1 pomrčina mjeseca, od kojih se ni jedna ne će vidjeti u srednjoj Evropi.

KAKVO ĆE BITI VRIEME?

Stoljetni kalendar veli o vremenu za godinu 1937. ovo:

Siečanj: od 1. do 12. oblačno, snieg i kiša, 13. do 20. oblačno, snieg i vjetrovito, 21. jaka studen, 22. i 23. vjetar i snieg, 24. i 25. jasno i vrlo studeno, 29. i 30. snieg i vihor, 31. jaka studen. — **Veljača:** do 10. jaka studen, 13. i 14. vihor i snieg, 15. do 20. oblačno, 21. do 28. kiša. — **Ožujak:** do 4. jak vjetar sa sniegom, 5. i 6. liepo i vedro, 7. do 9. kiša, 11. snieg, 13. i 14. liepo, ali hladno, 15. snieg, 16. i 17. vedro i studeno, od 20. do konca jaka studen i snieg. — **Travanj:** do 4. jaka studen, 5. liepo, vedro i ugodno, 7. i 8. oblačno i kiša, 12. do 22. neugodno i studeno, 23. toplo i sparno, 26. do 28. liepo i toplo, 29. kiša, a zatim liepo. — **Svibanj:** 3. izjutra mraz, inače liepo, 4. grmljavina i kiša, 5. promienljivo, 6. vedro i jaki mraz, od 7. do 26. hladne noći i topli suhi dani, 27. ružno, 28. do 30. oblačno i kiša, 31. jak mraz, na večer kiša. — **Lipanj:** do 4. hladno, 5. hladna kiša, 7. do 9. topla kiša sa suncem, 26. kiša, 29. krasno vrieme, 30. oblačno. — **Srpanj:** 2. oblačno i ružno, 3. kiša, 4. do 8. velika vrućina, 10. do konca nevrieme, kiša i vrućina izmjenično. — **Kolovoz:** do 4. oblačno s nešto kiše, 6. krasno vrieme s hladnim noćima, 7. kiša i grmljavina, 8. prilično liepo, 9. do 14. kiša, 17. promienljivo do konca. — **Rujan:** do 5. vjetrovito i hladno, 6. do 8. grmljavina i kiša 11. oblačno, 13. i 14. noćni mrazevi, 15. vedro i toplo, 16. do konca hladno i vjetrovito kao u zimi. — **Listopad:** promienljivo, maglovito i studeno. — **Studeni:** do 25. promienljivo, 26. liepo, 27. danju liepo, a noću kiša, 29. vedro, 30. vjetar. — **Prosinac:** 5. kiša i snieg, a zatim do 7. liepo, 8. kiša, 9. oblačno i toplo, 10. jaka kiša, 11. liepo, 12. do 18. oblačno, 20. do 30. vedro i studeno, 31. oblačno.

SAJMOVI U OVOM KALENDARU

pobilježeni su abecednim redom na strani 28. do 35. Ali ovaj puta — po predlogu odbornika središnjice SS ing. A. **Premužića** nije uz ime mjesta izpisan dan sajma, nego samo redni broj toga dana u godini, na koji se drži sajam u tom mjestu. Zato čitatelj, koji na pr. traži sajmove u Vrbovskom vidi na strani 32. kod **Vrbovsko** broj 315. To znači, da je u Vrbovskom sajam (vašar) upravo na 315. (tristopetnaesti) dan u godini. I sada pogleda na kalendar, pa gdje je u prvom redu (nizu) brojki broj 315, tamo liepo (na desno) piše: Četvrtak 11. studena, Martin Biskup. Eto, na taj dan je sajam u Vrbovskom. Kad uz onaj redni broj dana pokraj imena mjesta stoji malo slovo **m.**, to znači, da je toga dana sajam **marvom**, a kad stoji slovo **r.**, da je sajam **robom.**

Komu ovakovo čitanje ne bi išlo u početku od ruke, taj može sajmove u **Hrvatskoj i Slavoniji** naći još i za svaki mjesec posebno.

SIEČANJ

Prezimec – Januar

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
1	**Petak**	1	**Novo ljeto**	
2	Subota	2	Makarije	
3	**Nedjelja**	3	**Ime Isusovo**	
4	Ponedj.	4	Tito biskup	☾
5	Utorak	5	Telesfor	
6	Srieda	6	**Sv. Tri kralja**	
7	Četvrtak	7	Marcel biskup	
8	Petak	8	Severin	
9	Subota	9	Julijan i Bazil	
10	**Nedjelja**	**10**	**1. po Bog.**, Sv. Obitelj	
11	Ponedj.	11	Higin (Nevesin)	
12	Utorak	12	Ernest	●
13	Srieda	13	Hilarij	
14	Četvrtak	14	Feliks m.	
15	Petak	15	Mavro	
16	Subota	16	Marcel papa	
17	**Nedjelja**	**17**	**2. po Bog.** Antun pust.	
18	Ponedj.	18	Stol. sv. P. u Rimu	
19	Utorak	19	Kanut, Marije	☽
20	Srieda	20	Fabijan i Sebastijan	
21	Četvrtak	21	Agneza (Janja)	
22	Petak	22	Vincencije i Anastazije	
23	Subota	23	Zaruke Bl. Dj. Marije	
24	**Nedjelja**	**24**	**Sedamdeset.**, Timotej b.	
25	Ponedj.	25	Obraćenje sv. Pavla	
26	Utorak	26	Polikarp	⊗
27	Srieda	27	Ivan Zlatousti	
28	Četvrtak	28	Ildefonso b., Julijan	
29	Petak	29	Franjo Saležki b.	
30	Subota	30	Martina dj. i m.	
31	**Nedjelja**	**31**	**Šestdesetnica**, Pet. Nol.	

Mjesečeve miene:

☾ Trećak 4. siečnja u 15 s. 22 m. po podne. — ● Mlad 12. siečnja u 17 s. 47 m. po podne. — ☽ Prvak 19. siečnja u 21 s. 2 m. na večer. — ⊗ Uštap 26. siečnja u 18 s. 15 m. na večer.

U SIEČNJU SE OBDRŽAVAJU REDOVITE GLAVNE SKUPŠTINE OGRANAKA SELJAČKE SLOGE.

Tajnici šalju u Zagreb središnjici IZVJEŠTAJ o broju članova — mužkih, ženskih i podmladka — te o radu ogranka.

SAJMOVI U SIEČNJU

Hrvatska i Slavonija

1. Beška (tjedni petkom), Đakovo (tjed. nedjeljom, mjes. svakog prvog), Humski Brod (mjes. 1. petka), Ilok (tjed. petkom), Karlovac (tjed. petkom), Srb (tjed. petkom); — **2.** Klanjec (tjed. subotom svinjama), Korenica (tjed. subotom), Ležimir (tjed. subotom), Vel. Zdenci, Virovitica (tjed. četvrtkom a mjes. svakog drugog četvrtka), Ivanićgrad (tjed. svinj. i robom subotom), Novi Slankamen (tjed. subotom), Pakrac (tjed. četvrtkom), Plaški (tjed. subotom); — **3.** Banoštar (svake nedjelje), Đakovo (tjed. nedjeljom), Gornji Kosinj (tjed. nedjeljom), Hrtkovci (tjed. nedeljom), Ilok (tjed. nedeljom), Inđija (tjed. nedeljom), Irig (tjed. nedeljom); — **4.** Bednja (tjed. ponedeljkom svinj.), Bjelovar (mjes. svakog prvog ponedeljka), Brinje (tjed. ponedeljkom), Cernik (Sušak) mjes. ponedeljkom, Dugoselo (tjed. ponedeljkom za svinje i telad), Gornja Rieka (tjed. ponedeljkom), Grubišnopolje (tjed. ponedeljkom), Ribnik (prvog poned. u mjes.), Hrašćina-Trgovišće (tjed. ponedeljkom), Jastrebarsko (tjed. ponedeljkom), Kamanje, Kloštar-Ivanić, Koprivnica (tjed. ponedeljkom), Mihovljan (tjed. svinj. ponedeljkom), Rakovica (ponedeljkom), Vel. Gorica (tjed. četvrtkom), Vrpolje (marv.); — **5.** Brod na Savi (mjes. marvom svakog petog), Čaglić (tjed. utorkom), Desinić (tjedni utorkom), Garešnica (tjed. utorkom), Ivanec, Ivanić-grad, Kaptol (tjed. utorkom), Lovinac (tjed. utorkom), Topusko (tjed. utorkom), Medak (tjed. utorkom), Pisarovina (prvog utorka u mjesecu), Sisak (tjed. četvrtkom svinjama), Virovitica (robni), Zaprešić (tjed. utorkom poslie 1. i 15. u mj.); — **6.** Donji Lapac (tjed. sriedom), Feričanci (tjed. sriedom), Glina (tjed. sriedom), Gornji Raić (tjed. sriedom), Ivanec (mjes. sriedom po 1.), Jastrebarsko, Krstinja (svake sriede), Jurovski Brod, Ogulin (tjed. sriedom), Otočac (tjed. sriedom), Štivica; — **7.** Delnice (mjes. prv. četvrtka), Donja Stubica, Donji Miholjac (tjed. četvrtkom, a mjes. svakog prvog čet.), Dubrava (tjed. četvrtkom), Đelekovac (tjed. četvrtkom), Đulaves (tjed. četvrtkom), Senj (tjed. četvrtkom), Vojnić (tjed. četvrtkom), Đurđevac (tjed. četvrtkom), Erdevik (tjed. četvrtkom), Hercegovac (mjes. 1. četvrtkom), Jamena (svakog 1. četvrtka u mjes. marvom), Jastrebarsko, Komin (tjed. četvrtkom), Koprivnica, Oroslavlje (tjed. četvrtkom), Perušić (tjed. četvrtkom), Slunj (tjed. četvrtkom); — **8.** Donja Zelina (tjed. petkom svinj.), Erdut (tjed. petkom), Golubinci (tjed. petkom); — **9.** Brod na Savi (tjed. subotom samo sa papkarima), Cetingrad (tjed. subotom), Čazma, Čerević (tjed. subotom), Daruvar (tjed. subotom), Drnje (tjed. subotom), Dugoselo, Dvor (tjed. subotom), Gračac (tjed. subotom), Požega (marvom, a mjes. svakog 1. poned., tjed. četvrtkom); — **10.** Bizovac, Jalžabet, Nuštar (marv.), Podravska Moslavina (marv.), Selce; — **11.** Donja Stubica (tjed. ponedeljkom), Sv. Ivan Žabno; — **13.** Grubišnopolje; — **14.** Vel. Kopanica (marvom); — **15.** Crikvenica; — **16.** Klanjec, Osiek (mjes. svakog 1., tjed. petkom za marvu, a za živež sriedom, petkom i subotom); — **17.** Bučica donja, Cerna, Dubrava, Pisarovinska Jamnica, Požega (robom), Vel. Kopanica (robom), Začretje Sv. Križa (tjed. sriedom), Zagon; — **18.** Donja Zelina, Ljubešćica; — **20.** Đakovo, Kastav, Križevci (tjed. subotom svinj.), Novi Vinodolski, Novska (tjed. ponedeljkom marv.), Okučani (tjed. petkom), Varaždin (tjed. četvrtkom i subotom), Virje (tjed. subotom, mjes. 3. subote u velj., ož., listop. i prosincu); — **21.** Đakovo, Zlatar (tjed. utorkom, a mjes. 1. utorka u mjes.); — **22.** Đakovo; — **25.** Čađavica, Gola, Privlaka, Topolovac, Vrbovec; — **27.** Osiek; — **28.** Orahovica; — **30.** Vinkovci (tjed. nedelj. i četvrtkom), Vrbovec (tjed. utorkom sa svinj. i teladi); — **31.** Vinkovci.

VELJAČA

Svečen – Februar

Ovaj mjesec ima 28 dana.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
32	Ponedj.	1	Ignacije muč.	
33	Utorak	2	Svijećnica	
34	Srieda	3	Blaž bisk. (Vlaho) ☾	
35	Četvrtak	4	Veronika	
36	Petak	5	Agata, Isidor m.	
37	Subota	6	Doroteja	
38	**Nedjelja**	**7**	**Petdesetnica**, Rom.	
39	Ponedj.	8	Ivan Mat. (Slavin)	
40	Utorak	9	Apolonija	
41	Srieda	10	Pepelnica †	
42	Četvrtak	11	Ukaz. Gospe Lurd. †●	
43	Petak	12	Eulalija, Damjan m. †	
44	Subota	13	Katar., Fuska i Mav. †	
45	**Nedjelja**	**14**	**Čista**, Valen. sveč. m.	
46	Ponedj.	15	Faustin i Jov. m. †	
47	Utorak	16	Julijana †	
48	Srieda	17	Konstancija (Kvatre) †	
49	Četvrtak	18	Sim., Flav. Bern. †☽	
50	Petak	19	Konrad †	
51	Subota	2	Eleuterije b. †	
52	**Nedjelja**	**21**	**Pačista**, Eleonora	
53	Ponedj.	22	Stol. sv. Pet. u Antioh. †	
54	Utorak	23	Petar Dam. Romana †	
55	Srieda	24	Predvečerje sv. Mat. †	
56	Četvrtak	25	Matija ap. †Ⓤ	
57	Petak	26	Aleksandar m. †	
58	Subota	27	Leandar m. †	
59	**Nedjelja**	**28**	**Bezimena**, Teofil	

Mjesečeve miene:

☾ Treća k 3. veljače u 13 s. 4 m. po podne. — ● Mlađ 11. veljače u 8 s. 43 m. pr. podne. — ☽ Prvak 18. veljače u 4 s. 50 m. u jutro. — Ⓤ Uštap 25. veljače u 8 s. 43 m. prije podne.

Na 10. veljače smrtni dan Antuna Radića, a 15. veljače, smrtni dan Matije Gubca. Članovi Seljačke Sloge čitaju i razmišljaju o seljačkim velikanima.

POLOVICOM VELJAČE OBDRŽAVA SE REDOVITA GLAVNA SKUPŠTINA SELJAČKE SLOGE U ZAGREBU.

SAJMOVI U VELJAČI

Hrvatska i Slavonija

1. Županja (marv.); — **2.** Lipik Buč, Međurić, Orahovica (robom); — **3.** Hercegovac, Kloštar-Ivanić, Koprivnica, Krapina, Sv. Helena Koruška; — **6.** Đurđevac; — **8.** Podvrh (u Otruševcu), Sv. Ivan Žabno, Vel. Gorica; — **9.** Dugoselo, Stari Mikanovci; — **10.** Grubišnopolje, Šid (tjed. subotom za rog. blago i konje); — **11.** Šid, Vrpolje (marv.); — **12.** Ruma (tjed. subotom), Šid; — **13.** Donja Konščina, Mihovljan; — **14.** Dalj, Ivankovo, Kalinovac, Kašina, Krapinske Toplice (tjed. subotom), Križevci, Pleternica (tjed. sriedom), Podrav. Novigrad (mjes. 1. petka u mj., tjed. petkom), Samobor (tjed. subotom), Vrpolje (robom); — **15.** Brckovljani, Ivanec, Ivanić-grad, Podgorač, Vel. Zdenci; — **16.** Inđija, Krapinske Toplice; — **18.** Varaždin; — **20.** Čazma; — **21.** Davor, Gundinci, Valpovo (marv., tjed. sriedom), Vel. Trgovišće (tjed. mješoviti svakog 1. utorka u mjes.), Vrbovec; — **22.** Pregrada, Varaždinske Toplice, Vinica; — **23.** Zabok; — **24.** Brod na Sutli, Dubrava, Gaj, Gundinci (robni), Humski Brod, Kutjevo (marv.), Ljubešćica, Molve (tjed. utorkom), Nova Kapela, robni (tjed. petkom), Petrovaradin, Rasinja (godišnji), Sisak, Valpovo (robni); — **25.** Donja Stubica, Kupinec, Ludbreg, Ozalj; — **26.** Vera; — **27.** Gola, Irig, Klanjec; — **28.** Kloštar.

SELJAČKA SLOGA je kulturno-socijalna organizacija hrvatskih seljaka — sa svrhom, da u njoj seljaci sebi sami zajednički i složno život osiguraju, olakšaju i poljepšaju.

Časopis »Seljačka sloga« stoji na godinu Din. 30.— (pojedini broj Din. 3.—).

Dosadašnji suradnici: Dr Maček, R. Herceg, Acman I. (Vel. Zdenci), Andraković M. (Brođanci), Amižić M. (Žrnovnica), Antolić J. (Greda Maruševačka), I. Ašperger (Kupinečki Kraljevec), J. Bašic, Babunović Mara (Privlaka), Br. Bratanić, B. Božiković, Brebrić Stj. (Oriovac), Benko Ivan, Benko Martin (Dolnja Dubrava), Brestovec S. (Nart. Struga), Cukrov T. (Prvić-Šepurine), Cvitanović I. (Vis), Cupan M. (Malo Trojstvo), Čulig J. (Stub. Slatina), Dobranić J. (M. Švarča), Fugina M. (Peščenik), Granđa I. (Šašinovec), Zl. Grgošević, Graberec B. (Prozorje), Grgin M. (Kaštel Novi), Habdija Ljubica (Gor. Plavnice), Dr Hefer, Ivanek Gj. (Tišina Kaptolska), Jovanovac A. (Gradište), Juršić M. (Rugvica), Javor Gj. (Posav. Podgajci), Jendrašić M. (Gjurgjev. konaki), Jurić A. (Privlaka), Jurčević I. (Kovači na Dunavanjskom polju), Jakupčević E. (Malo Trojstvo), Dr. Klepac, Kolarević M. (St. Mikanovci), I. Kos, Klarić I. i J. (Kobaš), Dr Katanec, Kuzmić I. (Split), Dr Kvakan, Koški Gjuro (Satnica), Kralj Vj. (Stub. Slatina), Lencur V. (Petkov brieg), Lolić F. (Žrnovnica), Lepušić T. (Čučerje), Lučić I. (Kuče), Lehečka F. (Habjanovac), Mandić M. (Gradište), Matočec Mara (Korija), Dr Matanić, B. Magovac, Marković I (Račinovci), Miškina (Gjelekovac), Miković M. (Trebarjevo), Marinić I. (Moravička sela), Marčan N. (Pobjenik), R. Matz, Marošević M. (Nuštar), Marić I. (Dragočaj), Makosec B. (Prozorje), R. Petek, Pakić Fr. (Ribić breg), Petković R. (Budak), ing. Premužić, Poparić R. (Kaštel Novi), Redjep V. (Gjurgjevac), Račan S. (Vel. Zdenci), Restek Z. (Volavje), Rujevčić M. (Vurot), Slobodnjak M. (Ribnjačka), Stuparić Mato (Prevlaka), Stuparić Mijo (Vidrenjak), Šarić Stj. (Vranik), Šalić T. (Dragočaj), Ševakov S. (Gajić), Tumpak Marica (Mahovo), Trupec Stj. (Nart. Struga), Stj. Vrtar, Vurić I. (Kozinščak), Zlatarić J. (Gajić). — Neki javni radnici i narodni zastupnici javili su se za suradnike naknadno, pa će biti objavljeni poslije Nove Godine.

OŽUJAK
Sušec – Mart

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar		Bilježke
60	Ponedj.	1	Albin biskup	†	
61	Utorak	2	Simplicije	†	
62	Srieda	3	Kunigunda dj.	†	
63	Četvrtak	4	Kazimir	†	
64	Petak	5	Euzebije	†☾	
65	Subota	6	Perpetua i Felicita	†	
66	**Nedjelja**	7	**Sredopostna,** Toma Akv.		
67	Ponedj.	8	Ivan od Boga	†	
68	Utorak	9	Franciska	†	
69	Srieda	10	40 mučenika	†	
70	Četvrtak	11	Heraklij, Eulogij	†	
71	Petak	12	Grgur Veliki papa	†●	
72	Subota	13	Rozalija (Ruža)	†	
73	**Nedjelja**	14	**Gluha,** Matilda		
74	Ponedj.	15	Longin	†	
75	Utorak	16	Heribert b., Cirijak	†	
76	Srieda	17	Gertruda, Patrik	†	
77	Četvrtak	18	Ciril Jer., Eduard	†	
78	Petak	19	Josip zar. BDM.	†☽	
79	Subota	20	Niketa	†	
80	**Nedjelja**	21	**Cvietna,** Benedikt		
81	Ponedj.	22	Oktavijan	†	
82	Utorak	23	Oton	†	
83	Srieda	24	Gabrijel ark.	†	
84	Četvrtak	25	Veliki četvrtak	†	
85	Petak	26	Veliki petak	†	
86	Subota	27	Velika subota	†⊗	
87	**Nedjelja**	28	**Uzkrs**		
88	Ponedj.	29	Uzkrsni ponedjeljak		
89	Utorak	30	Kvirin		
90	Srieda	31	Amos prorok, Balbina		

Mjesečeve miene:

☾ Trećak 5. ožujka u 10 s. 17 m. pr. podne. — ● Mlađ 12. ožujka u 20 s. 32 m. na večer — ☽ Prvak 19. ožujka u 12 s. 46 m. po podne. — ⊗ Uštap 27. ožujka u 0 s. 12 m. iza ponoći

ZABAVE — NISU SVRHA SELJAČKE SLOGE!

Na što je utrošen prihod od ogrankovih zimskih zabava?
To se mora upitati i odbor za obranu od krize!

SAJMOVI U OŽUJKU

Hrvatska i Slavonija

1. Kravarsko, Podrav. Moslavina (marv.), Sv. Ivan Žabno, Vukovar (tjed. ned. i čet., a mjesečni svakog 1.); — **5.** Gaboš, Našice (tjed. nedeljom); — **6.** Banovajaruga, Desinec; — **7.** Kešinci (marv.), Krapinske Toplice; — **8.** Brezovica, Čazma, Dugoselo; — **10.** Dubrava, Garešnica, Gornja Rieka, Komin, Našice (rob.), Špišić Bukovica; — **11.** Donja Stubica, Nuštar (marv.), Sesvete (kot. Zagreb); — **12.** Ilača (marv.), Mađarevo (tjed. svinj. sajam sriedom u Novom Marofu), Podvrh (u Otruševcu), Širokopolje; — **13.** Đurđevac, Ivanićgrad, Luka (tjed. petkom svinj.), Lukač, Marija Bistrica (tjed. petkom svinj.), Mihovljan, Popovača, Pregrada; — **14.** Feričanci (marv.), Klanjec; — **15.** Gradec, Jurovski Brod, Kostel, Požega (marv.), Vel. Zdenci, Varaždin; — **16.** Prilišće donje, Sikirevci (marv.), Trojstvo, Vel. Gorica; — **17.** Popovača (mjes. svake 1. subote, a ako je to blagdan, sliedeće subote, tjed. subotom), Šid, Šišljavić; — **18.** Gornja Bedekovčina, Kamanje, Otok (tjed. subotom, marv. svakog 1. četvrtka u mjes.), Slatina, marv. (tjed. petkom), Šid, Zagreb; — **19.** Bizovac, Bosiljevo, Brod na Kupi, Cetingrad, Feričanci (rob.), Kostajnica (tjed. ponedeljkom), Lasinja (tjed. ponedeljkom), Levanjska varoš, Lipovljani, Martinska ves desna, Podrav. Novigrad, Sikirevci (rob.), Slatina (marv.), Sunja (tjed. petkom), Surčin (tjed. ponedeljkom), Šid, Trgovišće; — **20.** Buševac, Donja Konjščina, Gornja Stubica, Grubišnopolje, Konjščina, Ljubešćica, Mitrovica (tjedni petkom i nedeljom), Samobor, Varaždinske Toplice (tjed. subotom), Vrbovec; — **21.** Donji Miholjac (robom), Humski Brod, Kloštar, Međurić, Mitrovica, Požega (rob.), Slatina (rob.), Sv. Helena Koruška; — **22.** Bednja, Brod na Sutli, Križevci, Mitrovica, Trpinja Topolovac; — **23.** Nova Pazova (tjed. sriedom), Vukovje; — **24.** Biškupec, Garčin (marv.), Gola, Nova Pazova, Štitar, Virovitica; — **25.** Brckovljani, Markušica, Nova Gradiška (tjed. subotom), Nova Pazova, Novska, Podvinje, Sisak, Tovarnik, Stipernica, Voćin; — **26.** Hraščina—Trgovišće, Koprivnica, Križovljan—Cestica, Lepoglava, Petrinja (tjed. utorkom), Ruševo, Samobor, Stenjevec Donji, Vel. Pisanica; — **27.** Kloštar-Ivanić, Sv. Ivan Zelina (tjed. subotom); — **28.** Tuhelj; — **29.** Virovitica; — **30.** Bosiljevo, Brdovec, Krapina, Kupirec, Ljubešćica, Peteranec Pisarovinska Jamnica, Sv. Marija Magdalena.

Vinarsko zadrugarstvo širi se pomalo u našim vinorodnim krajevima. Ovo je dvostruko utješna pojava. Prvo zato, što udruženi seljaci imaju jednoličnu, dobro odnjegovanu robu za prodaju, s kojom mogu postići bolje ciene, a još više zato, što se na taj način interesi sela i seljaka vežu i upodpunjuju.

Općinski pašnjaci prerasli su u nekim našim krajevima šikarom i trnjem. To moguće nije velika šteta ondje, gdje ima puno takvih pašnjaka a malo blaga, koje pase. U koliko se je blaga više namnožilo, to su u naprednijim selima pristupili redovnom čišćenju pašnjaka, koje se obavlja preko zime. U Njemačkoj ima šta više i takvih slučajeva, da se izplati pašnjake upravo tako gnojiti i njegovati kao i livade ili oranice. To je moguće ondje s razloga, što seljaci litru mlieka s e o s k o m mljekaru prodaju po cieni od 2.50—3 din po litri.

TRAVANJ
Traven – April

Ovaj mjesec ima 30 dana.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilješke
91	Četvrtak	1	Hugo	
92	Petak	2	Franjo P.	
93	Subota	3	Sedam žalosti B. Dj. M.	
94	**Nedjelja**	4	**Biela,** Isidor ☾	
95	Ponedj.	5	Blagoviest	
96	Utorak	6	Siksto, Celestin p.	
97	Srieda	7	Hegerij	
98	Četvrtak	8	Dionizije	
99	Petak	9	Pohor, Marija Misirska	
100	Subota	10	Ezehijel, Mehtilda	
101	**Nedjelja**	11	**2. po Uz.,** Leon I. p. ●	
102	Ponedj.	12	Julije papa	
103	Utorak	13	Hermenegild m.	
104	Srieda	14	Zaštita sv. Josipa	
105	Četvrtak	15	Anastazija	
106	Petak	16	Kalist m.	
107	Subota	17	Rudolf ☽	
108	**Nedjelja**	18	**3. po Uzkr.,** Apolonija	
109	Ponedj.	19	Krescencija	
110	Utorak	20	Sulpicije	
111	Srieda	21	Anselmo	
112	Četvrtak	22	Soter i Kajo	
113	Petak	23	Juraj m., Vojtjeh b.	
114	Subota	24	Fidelis muč.	
115	**Nedjelja**	25	**4. po Uzk.,** Marko ev. ○	
116	Ponedj.	26	Kleto i Marcel	
117	Utorak	27	Ozana Kotorska,	
118	Srieda	28	Pavao od Križa	
119	Četvrtak	29	Sveč. sv. Josipa	
120	Petak	30	Katarina Sij. dj.	

Mjesečeve mjene:

☾ Trećak 4. travnja u 4 s. 53 m. u jutro. — ● Mlađ 11. travnja u 6 s. 10 m. u jutro. — ☽ Prvak 17. travnja u 21 s. 34 m. na večer. — ○ Uštap 25. travnja u 16 s. 24 m. po podne.

KOLONIZACIJA JE NAJVAŽNIJI NARODNI POSAO.

Maknite se vi, kojima je tiesno!

U hrvatskoj zemlji ima još mjesta za prave ljude.

SAJMOVI U TRAVNJU

Hrvatska i Slavonija

1. Daruvar, Donje Prilišće, Dubrava, Hrtkovci, Mihovljan, Podravska Moslavina (marv.), Stari Mikanovci; — **2.** Klenovnik, Vukovar; — **3.** Bošnjaci, Donja Voća, Gornji Miholjac, Kraljev vrh; — **4.** Crikvenica, Gaj, Plešivica, Podravska Moslavina (robom), Virje; — **5.** Brod na Savi (marv), Semeljci (marv.), Selce, Šimanovci (tj. utorkom), Začretje Sv. Križa; — **6.** Nova ves Petrijanečka, Šimanovci; — **7.** Bobota, Brod na Savi (rob.), Erdevik, Okučani (robom), Radoboj, Šimanovci; — **8.** Bobota, Čepin, Donja Stubica, Erdevik, Galdovo, Ludbreg, (tjedni sriedom), Sošice (mj. sv. 1. sub. u mj.); — **9.** Erdevik, Kraljevec, (tjedni četvrtkom), Štefanje, Vukovar; — **10.** Bršadin, Cerna, Grubišnopolje; — **11.** Beška; — **12.** Markušica; — **13.** Klinča-selo, Sisak, Sv. Ivan Zelina; — **14.** Dugoselo, Samobor; — **15.** Kloštar-Ivanić, Suhopolje (marv.; tj. subotom), Sv. Ivan Žabno; — **17.** Podgajci Podravski; — **18.** Bjelovar, Ivanska, Koprivnica, Maja, Niemci (marv. i robom), Severin, Suhopolje (robom), Viduševac; — **19.** Brod na Sutli, Donja Konjščina, Nuštar (marveni), Vel. Trgovišće; — **20.** Babska-Novak, Čazma, Donja Zelina, Kapela, Zlatar; — **21.** Babina greda (marveni), Mače (tjedni subotom), Petrijevci; — **22.** Bistra, Indija, Osiek; — **23.** Babina greda (robom), Indija, Osiek, Petaki, Plešivica, Ruma; — **24.** Belec, Brod na Kupi, Budinščina, Čađavica, Drnje, Dubravica, Đakovo, Đurđevac, Gornja Stubica, Humski Brod, Ilok, Indija, Ivanić-grad, Krapinske Toplice, Kravarsko, Marija Bistrica, Varaždin, Velika; — **25.** Bribir, Bučica donja, Desinić, Draganići, Đakovo, Gerovo, Gola, Lipovljani (marvom), Mađarevo, Okučani (robom), Rača; — **26.** Đakovo, Lasinja, Vinica, Zagreb (tj. sried. i subote); — **27.** Virovitica (mar. i rob.); — **28.** Jalžabet, Orahovica, Šljivoševci; — **29.** Kalinovac, Prezid; — **30.** Crnac, Gornja Bedekovčina, Vukovar.

NASLOVNI LIST ovoga kalendara nosi crtež mladoga seljaka Ivana Viriusa iz Đelekovca u Podravini. Od sada će i drugi seljaci nadareni za slikanje slati svoje crteže Seljačkoj Slogi u Zagreb, radi stručnog savjeta. Dobri crteži biti će naravski objavljeni, ali nisu dobri oni crteži, koje bi seljaci preslikavali ili oponašali — od drugih slikara. Seljaci su samo ljudi prirode, pa zato neka i slikaju samo iz prirode, to jest ono i onako, što i kako vide oko sebe.

SVIBANJ
Rožnjak – Maj

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		R mokatolički kalendar	Bilježke
121	Subota	1	Filip i Jakov ap.	
122	**Nedjelja**	2	**5. po Uzkrsu**, Atanasije	
123	Ponedj.	3	Našašće sv. Kr. ☾	
124	Utorak	4	Florijan, Monik } Prostni	
125	Srieda	5	Pio V. } dani	
126	Četvrtak	6	**Spasovo**	
127	Petak	7	Stanislav b. m.	
128	Subota	8	Miholjice	
129	**Nedjelja**	9	**6. po Uzkrsu**	
130	Ponedj.	10	Isidor seljak ●	
131	Utorak	11	Franjo H., Mamerto b.	
132	Srieda	12	Pankracije	
133	Četvrtak	13	Servacije	
134	Petak	14	Bonifacije muč.	
135	Subota	15	Ivan Sal., Sofija	
136	**Nedjelja**	16	**Duhovi**, Ivan Nepomuk	
137	Ponedj.	17	Duh. pon., Paskal ☽	
138	Utorak	18	Venancije	
139	Srieda	19	Celestin p. (Kvatre) †	
140	Četvrtak	20	Bernardin Sij.	
141	Petak	21	Feliks (Srećko) †	
142	Subota	22	Helena, Julija †	
143	**Nedjelja**	23	**1. po D., Presv. Trojstvo**	
144	Ponedj.	24	Ivana dj.	
145	Utorak	25	Urban p. m. ♉	
146	Srieda	26	Filip Neri	
147	Četvrtak	27	**Tielovo (Brašančevo)**	
148	Petak	28	Augustin biskup	
149	Subota	29	Magdalena	
150	**Nedjelja**	30	**2. po Duh.**, Ferdinand	
151	Ponedj.	31	Marija pomoć., Anđela	

Mjesečeve mjene:

☾ Trećak 3. svibnja u 19 s. 37 m. na večer. — ● Mlađ 10. svibnja u 14 s. 18 m. po podne. — ☽ Prvak 17. svibnja u 7 s. 49 m. u jutro. — ♉ Uštap 25. svibnja u 8 s. 38 m. prije podne.

Što podmladak Seljačke Sloge na paši najradije čita — iz »Doma« Antuna Radića i iz družtvenog glasila?

MLADOST — RADOST je u svakom broju »Seljačke sloge«.

SAJMOVI U SVIBNJU

Hrvatska i Slavonija

1. Banovajaruga, Gospić, Ludbreg, Luka, Mrkopalj, Novi Vinodolski, Pleternica, Sveta Helena Koruška, Vel. Gorica, Virje, Virovitica (rob.), Vivodina (mjesečni u ožujku, travnju, lipnju, srpnju, rujnu i listopadu drugog četvrtka iza 15 u mjesecu), Vođinci, Vukovar; — **2.** Gora, Gospić, Ivanec, Kloštar-Ivanić. — **3.** Čađavica, Klenak, Križevci, Orahovica (robom), Sisak, Tuhelj, Var. Toplice, Začretje Sv. Križa; — **4.** Gorjani, Hraščina, Ivanovoselo, Klenak, Koprivnica, Krapje, Kutina (tjedni sriedom), Mitrovica, Petrijanec, Samarica (obć. Berek), Trgovišće, Vrbovec; — **5.** Andrijevci, Dalj, Mali Bukovac (mj. zadnje subote u mjesecu), Marija Bistrica, Mitrovica, Valpovo, Začretje Sv. Križa; — **6.** Begtež, Čađavica (rob.), Gradište (rob.), Krapina (tjedni četvrtkom), Križovljan-Cestica, Lipik Buč, Međurić, Mitrovica, Svilaj (marv.); — **7.** Barna Vel., Bjelovar (tjedni četvrtkom), Gorjani, Podvrh (u Otruševcu), Privlaka, Sošice, Vel. Poganac, Vrginmost (tjedni četvrtak), Vukovje; — **8.** Brdovec, Daruvar, Dubrava, Dugoselo, Karlovac, Klanjec, Kloštar, Okučani, Pregrada, Sotin (god.), Vel. Bastaji (marv. utorkom); — **9.** Bednja, Cernik (N. Gradiška), Čabar, Kapela, Koritna (obć. Semeljci), Ludina, Sotin (god.), Vel. Grđevac (tj. petk. marv.); — **10.** Biškupci, Budinjak, Čabar, Gaj, Gradec, Jalžabet, Jurovski Brod, Kostel, Plešće, Pokupsko (mj. svake 1. sub. u mj.), Požega (marv.), Spišić-Bukovica, Vugrovec; — **11.** Bosiljevo, Feričanci, Podgorač (marveni), Zemun (tj. sried. i pet.); — **12.** Zemun; — **13.** Maruševac, Nart, Nuštar (marvom), Vinkovci, Vrginmost, Zemun; — **14.** Jalžabet, Vinkovci; — **15.** Ivanić-grad, Lekenik, Nikinci, Raven, Sokolovac (god. tj. utorkom), Suhopolje (marv.), Vel. Zdenci, Vinkovci; — **16.** Budinšćina, Čepin (robom), Feričanci (robom), Gerovo, Glina, Kaptol (marvom), Krapina, Nuštar (robom), Petrijanec, Podgorač (robom), Požega (robom), Sikirevci (marveni i robom), Suhopolje (robom), Vinkovci; — **17.** Brod na Sutli, Čazma, Čepin, Garešnica, Hrastovica, Stupnik, Sv. Ivan Žabno, Var. Toplice; — **18.** Belec, Brdovec, Drnje, Krapinske Toplice, Križevci, Sv. Marija Magdalena, Zagreb; — **19.** Lonja (robom), Marija Bistrica, Vel. Kopanica (marv.); — **20.** Bjelovar, Brod na Savi (marv.), Golubinci, Ljubešćica, Martinci (Sriem, marveni — tj. sriedom), Podvrh (u Otruševcu), Radoboj, Stari Mikanovci, Varaždin; — **21.** Kukujevci, Martinci (Sriem, marveni), Zabok; — **22.** Donja Zelina, Farkaševac, Humski Brod, Kastav, Križ (mj. svaki drugi pon. u mj.), Lasinja, Luka, Popovača, Samobor, Sv. Helena Koruška; — **23.** Brod na Savi (rob.), Kukujevci, Lokve, Srb. Kapela, Sv. Jelena Daramalj, Vel. Kopanica (rob.); **24.** Klenovnik, Lekenik, Trojstvo; — **25.** Gola, Jamnička Kiselica, Sesvete (kotar Zagreb), Sisak; — **26.** Đurđevac, Humski Brod, Sv. Ivan Zelina, Začretje Sv. Križa; — **27.** Ivanec; — **28.** Babska-Novaki, Hraščina, Petrinja; — **29.** Donja Konjščina, Kloštar-Ivanić, Kraljev vrh; — **30.** Babska-Novak, Brckovljani, Ferdinandovac, Kamanje, Vel. Trgovišće; — **31.** Osiek, Kukunjevac (robom), Varaždinske Toplice, Vel. Gorica, Vojakovac.

Soja je vrlo dobra krma za svinje, krave muzare i u obće za svu mladu stoku. Sjeme od soje se samelje zajedno s ječmom ili zobi i podaje govedu oko četvrt do pola kilograma dnevno. Cielo nesamljeveno zrno može se dati ždrebadi do četvrt kilograma, a isto i prasad i svinje vrlo rado jedu zrnje od soje i dobro napreduju od takve krme.

LIPANJ
Klasen – Juni

Ovaj mjesec ima 30 dana.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
152	Utorak	1	Gratinijan, Pamfil	
153	Srieda	2	Erazmo ☾	
154	Četvrtak	3	Klotilda	
155	Petak	4	Kvirin (Predrag)	
156	Subota	5	Bonifacije	
157	**Nedjelja**	6	**3. po Duh.**, Norberto b.	
158	Ponedj.	7	Robert, Pavao b. m.	
159	Utorak	8	Medardo ●	
160	Srieda	9	Primo i Felicita	
161	Četvrtak	10	Margarita	
162	Petak	11	Barbara	
163	Subota	12	Ivan Fakundo	
164	**Nedjelja**	13	**4. po Duh.**, Antun Pad.	
165	Ponedj.	14	Bazilije Veliki	
166	Utorak	15	Vid m., Vladimir izp. ☽	
167	Srieda	16	Fran Reg., Beno	
168	Četvrtak	17	Adolf	
169	Petak	18	Efrem, Marko i Marcel	
170	Subota	19	Srdce Isus., Julijana dj.	
171	**Nedjelja**	20	**5. po Duh.**, Srdce Marij.	
172	Ponedj.	21	Alojzije Gonzaga	
173	Utorak	22	Paulin	
174	Srieda	23	Sidonija ♍	
175	**Četvrtak**	24	Ivan Krstitelj	
176	Petak	25	Prosper, Vilim	
177	Subota	26	Ivan i Pavao muč.	
178	**Nedjelja**	27	**6. po D.**, Ladislav kralj	
179	Ponedj.	28	Leon II. papa, Irenej	
180	Utorak	29	**Petar i Pavao**	
181	Srieda	30	Spomen sv. Pavla	

Mjesečeve mijene:

☾ Treća k 2. lipnja u 6 s. 24 m. u jutro. — ● Mlađ 8. lipnja u 21 s. 43 m. na večer. — ☽ Prvak 15. lipnja u 20 s. 3 m. na večer. — ♍ Uštap 23. lipnja u 23. s. 59 m. na večer.

Izlazom sunca
počinje 11. lipanj — rođendan braće Radića.
Taj seljački blagdan slave seljaci sami u prirodi, u veselju i poštenju, bez gospodskih »tumača«, govornika, tutora ...

SAJMOVI U LIPNJU

Hrvatska i Slavonija

1. Bizovac, Grubišnopolje, Inđija, Osiek; — 2. Inđija; — 3. Bobota, Budinšćina, Čalma, Gornja Stubica, Inđija, Klenovnik, Kukunjevac, Vinica; — 4. Garešnica; — 5. Jastrebarsko, Suhopolje (marv.), Sveta Helena Koruška; — 6. Jastrebarsko, Suhopolje (robom); — 7. Erdevik. — 8. Bielopolje, Donji Lapac, Erdevik, Kloštar, Kraljevec, Lipovljani, Našice; — 10. Čazma, Ivankovo, Podvinje, Velika Pisanica, Vidovec; — 11. Brezovica, Otok (marveni), Ruma; — 12. Klanjec, Klenak, Miholjec, Mihovljan, Nikinci, Oriovac (marveni), Pregrada; — 13. Bielopolje, Bučica donja, Crikvenica, Fužine, Ilok, Kapela, Kešinci (marveni), Koprivnica, Kostajnica, Krapje, Kravarsko, Križ, Našice (robom), Otok (marveni), Skrad, Tomašica, Virovitica (robom), Zagon; — 14. Gola, Ljubešćica, Ludbreg, Petrovina, Šišljavić; — 15. Grubišnopolje, Karlovac, Kešinci (rob.), Novska, Pokupsko, Prezid, Sopje, Tovarnik; — 16. Brdovec, Desinić, Hrtkovci, Mače, Mađarevo, Pakračka Poljana, Pitomača (mj. svake 1. sriede, tj. sriedom), Podgajci Podravski, Poljana, Sošice, Sv. Ivan Zelina, Vrbovec; — 17. Belec, Gornji Miholjac; — 18. Irig, Prišlin, Stenjevec Donji, Vera; — 19. Crnac; — 20. Gudovac, Mali Bukovac, Nova Gradiška, Vel. Trgovišće, Sunja; — 21. Bosiljevo, Kašina, Klenak, Ozalj, Pakrac, Popovača, Rasinja, Šamac (marv.), Valpovo (marv.), Virje, Štefanje, Zlatar; — 22. Gaj, Kaptol (marv.), Klenak, Klinča-selo, Luka, Vukovar; — 23. Sisak, Vukovar; — 24. Crnac (rob.), Delnice, Dubrava, Kupinec, Podravske Sesvete, Podvrh (u Otruševcu), Prišlin, Severin, Sv. Ivan Žabno, Topolovac, Varaždin, Valpovo (rob.), Vrpolje (marv.), Vukovar; — 25. Brod na Sutli, Buševac, Ivanska; — 26. Čađavica, Kloštar-Ivanić, Mitrovica, Sv. Ivan Zelina; — 27. Badljevina, Cvetković, Daruvar, Dugoselo, Gornja Bedekovčina, Gundinci (marv.), Hraščina-Trg., Krapina, Križevci, Mitrovica, Stari Slankamen, Spišić Bukovica, Vrdnik (marv.), Vukovje, Zagreb; — 28. Mohovo (Sriem, godišnji), Stari Slankamen, Trgovišće, Trpinja; — 29. Bribir, Cernik (N. Gradiška), Crnilug (god.), Čađavica, Gornji Raić, Ilača (marv.), Kaptol (marv.), Kutina, Petrovaradin, Petrovsko, Raić gornji, Soljani (marv.), Stari Slankamen, Šamac (rob.), Taborište, Vrbica; — 30. Budinšćina, Cetin-grad, Čabar, Donja Stubica, Donja Zelina, Đurđevac, Gradec, Gundinci (rob.), Ivanić-grad, Maruševac, Pokupsko, Prišlin, Rača, Staro Topolje (marveni); — 31. Petrovina.

DRUGI NOA. Kako piše američki list (»American Weekly«) iz grada Detroita, u Americi živi sada novi Noa. To je stari pomorac Grinvud, koji je pod konac svjetskoga rata počeo čitati bibliju i tako saznao, da bi drugi obći potop imao potopiti ovaj naš sviet početkom ovoga 20. vieka. Zato je on godine 1922. počeo graditi čamac ili arku, točno onako, kako u bibliji piše, da je izgledala arka onoga Noe. Ali potop se još nije javio, i ako su sviet do sada zadesile druge možda i gore nesreće... Zanima vas, što je sada jadni Grinvud mogao započeti. Toliko se namučio, sagradio arku, da se spase, a potopa nema!

Ipak se snašao: usnilo mu se, da će obći potop započeti u mjesecu siečnju godine 1938.... I sada on popravlja svoju arku, jer se za to vrieme koječemu novome dosjetio. Kad pred tim Grinvudom njegovi znanci razgovaraju o opasnosti od ratova, stari mornar se samo smješka i misli: Alaj su ti ljudi glupi! Kako bi se mogao voditi rat, dok je nad zemljom potop...

I tako se eto znade za čovjeka, koji će si naći sreću, i ako sav sviet propadne.

SRPANJ

Jakovčak – Juli

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
182	Četvrtak	1	Presveta krv Isus. ☾	
183	Petak	2	Pohod Bl. Dj. Marije	
184	Subota	3	Leon II. Papa	
185	**Nedjelja**	**4**	**7. po Duh., Udalrik**	
186	Ponedj.	5	Ćiril i Metod	
187	Utorak	6	Izaija pr., Bogomila	
188	Srieda	7	Vilibald biskup	
189	Četvrtak	8	Elizabeta ud., Kilijan ●	
190	Petak	9	Brcko, Anatolija	
191	Subota	10	Amalija djevica	
192	**Nedjelja**	**11**	**8. po D., Pio I. papa**	
193	Ponedj.	12	Mohor i Fortunat	
194	Utorak	13	Margarita, Eugen	
195	Srieda	14	Bonaventura biskup	
196	Četvrtak	15	Henrik ◗	
197	Petak	16	Gospa od Karmela	
198	Subota	17	Aleksije	
199	**Nedjelja**	**18**	**9. Po Duh., Fridrik**	
200	Ponedj.	19	Vinko Paulski	
201	Utorak	20	Ilija prorok	
202	Srieda	21	Daniel prorok	
203	Četvrtak	22	Marija Magdalena	
204	Petak	23	Apolinar b. muč. ⊛	
205	Subota	24	Kristina djev. muč.	
206	**Nedjelja**	**25**	**10. po D., Jakov ap.**	
207	Ponedj.	26	Ana, mati BDM.	
208	Utorak	27	Pantaleon	
209	Srieda	28	Inocent m., Viktor	
210	Četvrtak	29	Marta djevica	
211	Petak	30	Abdon i Senen muč. ☾	
212	Subota	31	Ignacije Lojolski	

Mjesečeve mijene:

☾ Trećak 1. srpnja u 16 s. 3 m. po podne. — ● Mlađ 8. srpnja u 5 s. 12 m. u jutro. — ◗ Prvak 15. srpnja u 10 s. 36 m. pr. podne. — ⊛ Uštap 23. srpnja u 13 s. 45 m. po podne. — ☾ Trećak 30. srpnja u 19 s. 47 m. na večer.

Koji pjevački zbor ogranka još ne zna pjevati hrvatske starinske domaće popievke iz svoga kraja?

Na seljačku pjevačku smotru spadaju samo takove pjesme, a tudinske treba vratiti onamo, odakle su — ukradene...

SAJMOVI U SRPNJU

Hrvatska i Slavonija

1. Bošnjaci, Gaboš; — **2.** Belec, Koprivnica, Kutjevo (marv. i rob.), Stara Subocka, Šandrovac, Tribalj, Vrbica (robom); — **3.** Bobota, Čazma, Klanjec, Kraljev vrh, Ljubešćica; — **4.** Brckovljani; — **5.** Beravci (marveni), Bućica donja, Budinjak, Donja Konjšćina, Kloštar, Lekenik, Ludina, Morović (tjed. sriedom), Ostrovo, Prišlin, Vrbovec; — **6.** Morović, Ostrovo, Petrijanec, Sv. Ivan Žabno; — **7.** Drenovac Slatinski, Jasenovac (robom); — **8.** Brdovec, Gornja Stubica, Kostel, Šandrovac, Uljanik (tjed. pon. marv.); — **9.** Slatina (marv.); — **10.** Gornja Bedekovčina, Grubišnopolje, Semeljci (marv.); — **11.** Nova Kapela (rob.); — **12.** Bakar (do 14. srpnja), Davor, Humski Brod, Ivanić-grad, Klenak, Kuzmin, (marv.), Rača, Ruma, Slatina (rob.), Varaždinske Toplice; — **13.** Brod na Sutli, Ličko Petrovo selo (tjed. utorkom), Okućani, Rača, Sokolovac, Sošice, Zagreb; — **14.** Babina greda, Dubrava, Kuzmin (rob.); — **15.** Ljubešćica, Ludbreg, Podravski Novigrad; — **16.** Donja Stubica, Jastrebarsko; — **17.** Jastrebarsko, Krapina, Maruševac, Svilaj (marv.), Viljevo; — **18.** Bršadin, Ledenica, Osiek; — **19.** Osiek, Rajevoselo; — **20.** Bregi, Čerević, Jalžabet, Kukujevci, Lasinja, Lipovljani, Maja, Orubica (rob.), Rajevoselo, Topolovac, Varoš, Voćin; — **21.** Čerević, Gradina, Ivanec, Vel. Gorica; — **22.** Kapela, Luka, Mađarevo, Miholjec, Novi Vinodolski, Sesvete (kot. Zagreb), Sisak, Sunja, Štivica, Trnovitica; — **23.** Čazma, Gornja Rieka, Kapela, Nuštar (marv.); — **24.** Budinšćina, Čazma, Đakovo, Laćarak, Vel. Grđevac; — **25.** Dubravica, Đakovo, Ilača (rob.), Karlovac, Krmpote, Laćarak, Pleternica, Pokupsko, Sv. Marija Magdalena, Varaždin, Virje, Vugrovec; — **26.** Barci (god.), Bistra, Bosiljevo, Daruvar, Desinić, Dugoselo, Đakovo, Gora, Hraščina-Trgov., Kostajnica, Nuštar (rob.), Prilišće Donje, Stara Plošćica, Sv. Helena Koruška, Trgovišće; — **27.** Gola, Lobor, Sv. Ivan Zelina; — **28.** Samobor; — **29.** Đurđevac, Ivanec, Virovitica; — **30.** Brod na Savi (marv.), Vukovje; — **31.** Križ, Mitrovica, Pregrada, Stara Pazova (tjedni četvrtkom).

Protiv tvrde snieti na pšenici imamo sigurna i pouzdana sredstva, a to su raztopina modre galice i vapna, zatim razna tekuća ili suha sredstva, kao što su formalin, germizan, uspulum, ceretan, tilantin itd.

Protiv prašne snieti nemamo drugog pouzdanijeg sredstva osim čupanja snjetljivih klasova, i to odmah, čim pšenica izklasa. Pri tom se mora paziti, da ne zakasnimo te ne smijemo dozvoliti, da strše snjetljivi klasovi, dok zdravi počmu cvasti, jer u tom času već je sav naš trud i posao uzalud. Kod cvatnje zdravi se klasovi zaraze trusovima iz snjetljivih klasova, i bolest se na taj način širi iz godine u godinu. Potrebno je dakle za vremena počupati snjetljive klasove, još prije nego snjetljivi klasovi dozore i počnu prašiti se.

KOLOVOZ

Velikomešnjak – August

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
213	**Nedjelja**	1	**11. po D.**, Petar u okov.	
214	Ponedj.	2	Porciunkula	
215	Utorak	3	Augustin Kažotić bisk.	
216	Srieda	4	Dominik pr.	
217	Četvrtak	5	Snježna Gospa	
218	Petak	6	Preobraž. Krist ●	
219	Subota	7	Kajetan prizn., Donat	
220	**Nedjelja**	8	**12. po Duh.** Cirijak	
221	Ponedj.	9	Ivan Vianey	
222	Utorak	10	Lovro mučenik	
223	Srieda	11	Suzana djev.	
224	Četvrtak	12	Klara dj., Hilarija	
225	Petak	13	Svatopl., Smrt BDM.	
226	Subota	14	Eusebije pr. ☽	
227	**Nedjelja**	15	**13. po Duh. Vel. Gospa**	
228	Ponedj.	16	Rok, Joakim	
229	Utorak	17	Hijacint, Julijana	
230	Srieda	18	Jelena Križarica	
231	Četvrtak	19	Ljudevit biskup	
232	Petak	20	Stjepan kr., Bernard	
233	Subota	21	Ivana Franciska ud.	
234	**Nedjelja**	22	**14. po Duh.** Timotej ♍	
235	Ponedj.	23	Filip, Benicij	
236	Utorak	24	Bartolomej apostol	
237	Srieda	25	Ljudevit kralj	
238	Četvrtak	26	Zefirin, Pelagija	
239	Petak	27	Josip Kalasancij	
240	Subota	28	Augustin biskup	
241	**Nedjelja**	29	**15. po Duh.** ☾	
242	Ponedj.	30	Ruža Limska	
243	Utorak	31	Raimund (Rajko)	

Mjesečeve mijene:

● Mlađ 6. kolovoza u 13 s. 37 m. po podne. — ☽ Prvak 14. kolovoza u 3 s. 28 m. u jutro. — ♍ Uštap 22. kolovoza u — s. 47 m. u jutro. — ☾ Trećak 29. kolovoza u — s. 54 m. u jutro.

8. kolovoza 1928. umro je Stjepan Radić. Mislimo na Njega i ne zaboravimo:
Tko svoje ima, taj milosti ne prima.
Narodna nošnja nije — prošnja!

SAJMOVI U KOLOVOZU

Hrvatska i Slavonija

1. Brckovljani, Brdovec, Mitrovica, Plešće, Stara Pazova; — 2. Ilok, Jasenovački Jablanac (rob.), Križevci, Mitrovica, Pakrac, Požega (marv.), Stara Pazova, Virovitica; — 3. Ludina, Vinkovci; — 4. Lupoglav, Vinkovci; — 5. Belgrad (Crikvenica), Donja Konjščina, Gornja Stubica, Koprivnica, Peteranec, Podgorač (marv. i rob.), Vinkovci, Vrbovec, Vrginmost; — 6. Belec, Farkaševac, Gornji Miholjac, Međurić, Sisak, Srb. Kapela, Vinkovci; — 7. Babina Greda (marv.), Brezovica, Kraljev vrh, Ljubešćica, Marija Bistrica, Petrijanec, Šišljavić, Zabok (tjed. svaki petak); — 8. Čazma; — 9. Budinjak, Kešinci (marv.); — 10. Đurđevac, Krk, Mađarevo, Mrkopalj, Našice, Petrinja, Požega (rob.), Ruma, Samobor, Sv. Helena Koruška, Velika Gorica; — 11. Daruvar, Dubrava, Vivodina, Zlatar; — 12. Donja Stubica, Križovljan-Cestica, Kupinovo, Kutina, Nova Kapela (rob.), Podravski Novigrad; — 13. Morović, Nova Bukovica, Stari Jankovci (god.), Zemun; — 14. Bednja, Biškupec, Budinšćina, Dugoselo, Klanjec, Kobaš (marv.), Krapina, Morović, Pregrada, Stari Jankovci, Suhopolje (marv.), Sušak (rob.), Sv. Ivan Zelina, Velika, Zemun; — 15. Andrijaševci (rob.), Cerna (rob.), Crikvenica, Gora, Gunja (rob.), Jamnička Kiselica, Jasenovac (rob.), Kobaš (rob.), Morović, Našice (rob.), Novi Mikanovci (marv.), Suhopolje (rob.), Sušak (rob.), Zemun; — 16. Cetin-grad, Čađavica, Jalžabet, Jamnička Kiselica, Jasenovac (marv.), Kloštar-Ivanić, Mače, Novi Mikanovci (marv.), Severin, Stara Gradiška, Stenjevec Donji, Sušak (rob.), Tuhelj, Veliki Zdenci; — 17. Banovajaruga, Donja Zelina, Galdovo, Luka, Novi Mikanovci (marv.), Sv. Marija Magdalena; — 18. Desinić, Novi Mikanovci (marv.), Virje; — 19. Čalma, Hercegovac, Indija, Kostajnica, Novi Mikanovci (marv.), Raić Donji (rob.), Svibovec, Trpinja; — 20. Babina Greda (rob.), Lukač, Novi Mikanovci (marv.), Pivnica, Radoboj, Sladkovci, Varaždin; — 21. Gaj, Hrašćina-Trg, Nova Gradiška, Novi Mikanovci (marv.), Štefanje, Trgovišće, Trojstvo, Valpovo (marv.), Zagreb; — 22. Beška, Feričanci, Kostel, Oriovac (marv. i rob.), Tovarnik, Zagorska sela; — 23. Budinjak, Komin, Lasinja, Petrijevci, Tovarnik, Vinica; — 24. Bosiljevo, Brod na Sutli, Dubravica, Hrastovica, Humski Brod, Kaptol (marv.), Kašina, Kravarsko, Ljubešćica, Novi Mikanovci (rob.), Nuštar (marv.), Popovača, Raven, Ravna gora, Valpovo (rob.), Začretje Sv. Križa; — 25. Petrovsko, Rača, Sokolovac, Sv. Ivan Žabno, Varaždin; — 26. Irig, Županja (marv.); — 27. Brckovljani, Irig; — 28. Andrijevci, Bobota, Gornja Bedekovčina, Irig, Križevci, Kupinec, Orolik (Sriem); — 29. Badljevina, Bučica donja, Donji Raić (rob.), Dragalić (rob.), Ferdinandovac, Gola, Gudovac, Ivanovoselo, Krapje, Miholjec, Topolovac, Županja (rob.); — 30. Garešnica, Ivanić-grad, Lipovljani (marv.); — 31. Slatina (marv.).

MATICA HRVATSKIH KAZALIŠNIH DOBROVOLJACA
MHKD
Zagreb, Gajeva ulica 2 B, VI. kat
daje upute o tom, kako se priređuju predstave. — Voda hrvatskih kazališnih dobrovoljaca Aleksandar Freudenreich napisao je o tom veliko djelo:
»GLUMA«, priručnik za ideologiju i praktičnu primjenu hrvatske pučke glume.
»Gluma« stoji Din 130.—, za ogranke SS Din 100.—, ali svatko tko po uputama u toj »Glumi« priredi predstavu, prištedi više, nego što knjiga stoji.

RUJAN

Malomešnjak – Septembar

Ovaj mjesec ima 30 dana.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
244	Srieda	1	Egidije	
245	Četvrtak	2	Zenon, Maksima	
246	Petak	3	Mansvet, Serafina	
247	Subota	4	Rozalija djev. ●	
248	**Nedjelja**	**5**	**16. po Duh., Laurencije**	
249	Ponedj.	6	Zaharija pr.	
250	Utorak	7	Bl. Marko Križevčanin	
251	Srieda	8	Mala Gospa	
252	Četvrtak	9	Petar Klaver	
253	Petak	10	Nikola Tol.	
254	Subota	11	Prot i Hijacint, Pul.	
255	**Nedjelja**	**12**	**17. po Duh., Ime Mar.** ☽	
256	Ponedj.	13	Amat bis.	
257	Utorak	14	Uzvišenje sv. Križa	
258	Srieda	15	7. žalosti BDM, (Kvatre) †	
259	Četvrtak	16	Ljudmila	
260	Petak	17	Rane sv. Fr. †	
261	Subota	18	Josip Kuperin †	
262	**Nedjelja**	**19**	**18. po Duh., Januarije**	
263	Ponedj.	20	Eustahije ♍	
264	Utorak	21	Matej apostol	
265	Srieda	22	Mauricije muč.	
266	Četvrtak	23	Tekla, Lino	
267	Petak	24	Bl. Dj. M. za odkup suž.	
268	Subota	25	Kleofa m., Kamilo m.	
269	**Nedjelja**	**26**	**19. po Duh., Ciprijan**	
270	Ponedj.	27	Kuzma i Damjan ☾	
271	Utorak	28	Većeslav knez	
272	Srieda	29	Mihovil arkanđeo	
273	Četvrtak	30	Jeronim	

Mjesečeve miene:

● Mlad 4. rujna u 23 s. 53 m. na večer — ☽ Prvak 12. rujna u 21 s. 57 m. na večer. — ♍ Ustap 20. rujna u 12 s. 32 m. po podne. — ☾ Trećak 27. rujna u 6 s. 43 m. u jutro.

Vinogradi vinom rode, oj,
a sloga se širi mili rode moj...

Koliko je parnica riešio sud dobrih i poštenih ljudi? Da li više, ili manje, nego prošle godine?

SAJMOVI U RUJNU

Hrvatska i Slavonija

1. Kutjevo (marv., tjedni subotom), Markušica, Slatina (rob.), Vidovec; — **2.** Brdovec, Donja Stubica, Sriemski Karlovci (tjed. subotom); — **3.** Sriemski Karlovci; — **4.** Budinšćina, Dugoselo, Đurđevac, Ludina, Petrijanec, Semeljci (marv.), Sriemski Karlovci; — **5.** Čabar, Kruševica (marv.), Podravska Moslavina (marv.); — **6.** Babska-Novak, Čabar, Golubinci, Vel. Gorica, Vukovje; — **7.** Babska-Novak, Biškupec, Lobor, Sušak (rob.), Sv. Ivan Zelina; — **8.** Babska-Novak, Davor, Gora, Gospić, Jasenovac (rob.), Kutjevo (rob.), Podravska Moslavina (rob.), Semeljci (rob.), Sušak (rob.); — **9.** Čepin, Drnje, Gospić, Jastrebarsko, Kloštar-Ivanić, Luka, Marija Bistrica, Svilaj (marv.), Varoš; — **10.** Gospić, Okić, Retkovci (marv.), Sv. Marija Magdalena, Vrbanja (marv.); — **11.** Drenovac Slatinski, Klinča-selo, Krapina, Kuzmin (marv. i rob.), Slatinski Drenovac, Vera; — **12.** Kapela, Koprivnica, Kostel, Koška, Mrkopalj, Nova Kapela (rob.), Podgora, Retkovci (rob.), Svilaj (rob.), Vrbanja (rob.), Vrpolje (marv.); — **13.** Daruvar, Hrašćina-Trg., Kamanje, Trgovišće, Vukovar; — **14.** Bosiljevo, Brod na Sutli, Humski Brod, Ivankovo, Križevci, Međurić, Sisak, Vukovar; — **15.** Kravarsko, Križ, Križovljan-Cestica, Nikinci, Ruševo, Začretje Sv. Križa; — **16.** Bistra, Orahovica (rob.), Podvrh (u Otruševcu), Rasinja, Štefanje; — **17.** Bjelovar, Virovitica; — **18.** Gaboš, Grubišnopolje, Štitar (marv.), Varaždin; — **19.** Gaboš, Mitrovica; — **20.** Bizovac, Glina, Mitrovica, Tovarnik, Varaždinske Toplice, Vinica; — **21.** Gornja Bedekovčina, Kostajnica, Kraljevec, Ljubešćica, Mitrovica, Orahovica (rob.), Pakrac, Pleternica, Rača, Surčin, Štitar (rob.), Velika Gorica, Virje, Virovitica, Vrbovec; — **22.** Biškupci, Ivanić-grad Rača, Sokolovac; — **23.** Donja Stubica, Sv. Ivan Žabno; — **25.** Čazma, Gorjani, Klanjec, Trojstvo, Zemun; — **26.** Cerna (od 26. do 29. marv. i rob.), Donji Miholjac (marveni), Inđija, Sv. Helena Koruška, Zemun; — **27.** Drenovci (marveni), Erdevik, Gola, Inđija, Miholjan, Soljani (robni), Sv. Kuzma (tjedni petkom), Vel. Pisanica, Vel. Poganac, Zemun; — **28.** Bednja, Erdevik, Inđija, Nuštar (marv.), Petrijanec, Širokopolje; — **29.** Begtež, Belec, Berek, Brckovljani, Budinšćina, Drenovci (rob.), Erdevk, Farkaševac, Hrtkovci, Jelenje, Karlovac, Krapina, Lekenik, Luka, Miholjanec, Miholjac, Samobor, Srb. Kapela, Stara Gradiška, Sunja, Uljanik, Velika Kopanica; — **30.** Dubrava, Komin, Koška, Mađarevo, Špišić-Bukovica, Zagorska sela; — **31.** Gorjani, Stipernica.

ZADRUGA SKLAD I SMOTRA »SKLAD«

SKLAD vrši sličnu zadaću među gospodom i gradskim ljudima kao i Seljačka Sloga među seljačkim narodom.

U smotri »Sklad« surađivali su najprije sami glasbenici — Grgošević, Matz, Špoljar itd. — onda su mu prišli neki književnici i kazališni dobrovoljci (na čelu s A. Freudenreichom), sad mu se približuju neki likovni umjetnici (slikari, kipari), a vode se pregovori i s pravnicima, gospodarima itd.

Svi prosvjetni radnici i takva družtva, koja priređuju zabave, morali bi pratiti »Sklad«. Pravi inteligenti i rodoljubi to i čine. Godišnja predplata Din 100.—. Tko pošalje novac unapried, ima 20% popusta.

Pobliže upute nalaze se u ovećoj knjižici »**Selo i umjetnost**«, koja se za 3 (tri) dinara dobije kod zadruge SKLAD. Zagreb, Mesnička ulica 15.

LISTOPAD

Miholjščak – Oktobar

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
274	Petak	1	Remigije	
275	Subota	2	Anđeli čuvarî	
276	**Nedjelja**	3	**20. po D., Terez. od M. I.**	
277	Ponedj.	4	Franjo Asiški ●	
278	Utorak	5	Placid muč.	
279	Srieda	6	Bruno, Vjera	
280	Četvrtak	7	BDM. Kralj. sv. Kr.	
281	Petak	8	Demetrije, Brigita	
382	Subota	9	Dionizije bis. i muč.	
283	**Nedjelja**	10	**21. po D., Franjo Bor.**	
284	Ponedj.	11	Nikasije	
285	Utorak	12	Maksimilijan ☽	
286	Srieda	13	Eduard kr., Koloman	
287	Četvrtak	14	Kalist p. m.	
288	Petak	15	Terezija djev.	
289	Subota	16	Gal, Hedviga	
290	**Nedjelja**	17	**22. po D., Mar. Alakok**	
291	Ponedj.	18	Luka evang.	
292	Utorak	19	Petar Alkantarski ♍	
293	Srieda	20	Ivan Kent, Felicijan	
294	Četvrtak	21	Uršula dj. muč.	
295	Petak	22	Kordula dj. muč.	
296	Subota	23	Ignacije, Ivan Kap.	
297	**Nedjelja**	24	**23 po D., Rafael arhand.**	
298	Ponedj.	25	Hrisant i Darija	
299	Utorak	26	Evarist ☾	
300	Srieda	27	Sabina muč.	
301	Četvrtak	28	Simon i Juda ap.	
302	Petak	29	Narcis, Zenobije	
303	Subota	30	Marcel m., Klaudije	
304	**Nedjelja**	31	**24. po D.**, Volfgang b.	

Mjesečeve miene:

● Mlad 4. listopada u 12 s. 58 m. po podne. — ☽ Prvak 12. listopada u 16 s. 47 m. po podne. — ♍ Uštap 19. listopada u 22 s. 47. m. na večer. — ☾ Trećak 26. listopada u 14 s. 26 m. po podne.

Pred dvanaest godina udareni su temelji velikomu djelu. Ne za šarene parade, nego za ljudski, seljački život osnovali su naši prvaci u Zagrebu Seljačku Slogu 11. listopada 1925.

SAJMOVI U LISTOPADU

Hrvatska i Slavonija

1. Kostel; — **2.** Kraljev vrh, Kravarsko, Udbina (tjedni pon. marv.); — **3.** Bribir, Gradište (marv.), Kastav, Kloštar, Kobaš (rob.); — **4.** Cvetković, Gradište (rob.), Grubišnopolje, Hraščina-Trg., Ivanić-grad, Lipik Buč, Mače, Mali Bukovac, Trgovišće, Voćin, Vođinci, Vugrovec; — **5.** Koritna (marv.); — **6.** Šišljavić; — **7.** Gornja Stubica, Požega (marv.); — **10.** Niemci (marv. rob.), Rtić (kraj Lukovdola kot. Vrbovsko), Varaždin; — **11.** Maruševac, Prezid, Sv. Ivan Žabno; — **12.** Gornji Miholjac, Markušica; — **13.** Bregi, Popovača; — **14.** Lepoglava, Ludbreg, Sisak; — **15.** Bosiljevo, Jalžabet, Lipovljani, Požega (rob.), Ravna gora, Šljivoševci (marv.), Trojstvo, Veliki Zdenci, Vrpolje (marv.); — **16.** Jarmina, Kukujevci, Osiek, Pregrada, Tuhelj, Vel. Gorica, Vrbovec, Zlatar; — **17.** Delnice, Osiek, Sotin; — **18.** Bučica donja, Đurđevac, Ilača (marv.), Križevci, Luka, Lukač, Mače, Novska, Podravska Moslavina (marv.); Privlaka, Selce (god.), Sotin, Topolovac; — **19.** Bjelovar, Veliki Bastaji; — **20.** Gradina, Lupoglav, Začretje Sv. Križa; — **21.** Donja Stubica, Dugoselo; — **23.** Čazma, Golubinci, Ilok, Koška, Virovitica; — **24.** Brckovljani; — **25.** Podgajci Podravski, Suhopolje (marv.); — **26.** Bielopolje, Đakovo, Gola, Kloštar-Ivanić; — **27.** Feričanci, Martinci (Sriem), Trpinja; — **28.** Đakovo, Garešnica, Koprivnica, Ljubešćica, Viljevo, Vojakovac, Zagreb; — **29.** Đakovo, Mitrovica, Vinkovci; — **30.** Dalj, Mitrovica, Stara Pazova, Šid; — **31.** Mitrovica, Stara Pazova, Suhopolje (rob.), Šid.

U SPOMEN BRAĆE RADIĆA

Zora rudi sunašce izhodi,
Ja razmišljam u krasnoj prirodi,
Kako su se braća poduzela,
Da bi milu Hrvatsku izvela
Da nam sila i pakost ne smeta.
Jedva što će za rukom im iči,
Postadoše braća mučenici.
Poginuše braća za slobodu,
Slava im je u hrvatskom rodu!
Lipanjskoga jedanajstog dana,
Ja se sjećam Ante i Stjepana.
Svaki Hrvat nek' se danas sjeća
Rođendana Ante i Stjepana!

U Čep. Martincima, dne 11. lipnja 1936.

Evica Vidaković, selj. djevojka,
članica ogranka S. S.

STUDENI

Sesvetčak – Novembar

Ovaj mjesec ima 30 dana.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
305	Ponedj.	1	**Svi Sveti**	
306	Utorak	2	Dušni dan	
307	Srieda	3	Hubert ●	
308	Četvrtak	4	Karlo Boromej.	
309	Petak	5	Emerik (Mirko)	
310	Subota	6	Leonard	
311	**Nedjelja**	7	**25. po D., Engelbert**	
312	Ponedj.	8	Bogomir	
313	Utorak	9	Teodor (Božidar)	
314	Srieda	10	Andrija izpov.	
315	Četvrtak	11	Martin biskup ◗	
316	Petak	12	Martin p., Kunibert	
317	Subota	13	Stanislav Kostka	
318	**Nedjelja**	14	**26. po Duh.**	
319	Ponedj.	15	Albert Veliki	
320	Utorak	16	Edmund	
321	Srieda	17	Grgur čud. biskup	
322	Četvrtak	18	Roman, Adon ☍	
323	Petak	19	Elizabeta, Poncijan	
324	Subota	20	Feliks Val.	
325	**Nedjelja**	21	**27. po Duh.**	
326	Ponedj.	22	Cecilija dj. muč.	
327	Utorak	23	Klement p. m.	
328	Srieda	24	Ivan od Križa	
329	Četvrtak	25	Katarina dj. muč. ☾	
330	Petak	26	Konrad, Ivan Berhm.	
331	Subota	27	Virgilije biskup	
332	**Nedjelja**	28	**1. Adv.**, Sosten, uč. Pav.	
333	Ponedj.	29	Saturnim	
334	Utorak	30	Andrija apostol	

Mjesečeve mjene:

● Mlađ 3. studenoga u 5 s. 16 m. u jutro. — ◗ Prvak 11. studenoga u 10 s. 33 m. pr. podne. — ☍ Uštap 18. studenoga u 9 s. 10 m. prije podne. — ☾ Trećak 25. studenoga u 1 s. 4 m. iza ponoći.

Radićeva djela čita, tko za ljudsko pravo pita.

JESMO LI SE PREDPLATILI NA SABRANA DJELA DRA ANTUNA RADIĆA?

U svakoj šestoj seljačkoj kući čita se — »Seljački nauk«!

SAJMOVI U STUDENOM

Hrvatska i Slavonija

1. Bakar, Feričanci, Međurić, Nova Gradiška, Požežke Sesvete (rob.), Stara Pazova, Šid; — **2.** Brdovec, Marija Bistrica, Podravske Sesvete, Sesvete (kot. Zagreb); — **3.** Biškupec, Hraščina-Trg., Vrbovec; — **4.** Mače, Nuštar (marv.), Stipernica; — **5.** Oriovac, Varaždin; — **6.** Cernik (N. Gr.), Donja Konjščina, Donje Prilišće, Ivanić-grad, Klanjec, Krapinske Toplice (mjes. svake 1. subote u mjesecu), Podgorač (marv.), Šimanovci, Vel. Gorica; — **7.** Pregrada, Šimanovci; — **8.** Bošnjaci (marv.), Čađavica, Čalma, Jasenovac (marv.), Okućani, Šimanovci; — **9.** Lovas (tjed. sriedom); — **10.** Lovas, Pivnica (marv.); — **11.** Borovac (rob.), Bošnjaci (rob.), Čađavica, Čepin, Gornja Stubica, Grižane, Ivankovo, Jelenje, Krapina, Križevci, Lovas, Ludbreg, Luka, Petrovaradin, Podgorač (rob.), Velika, Virje, Vrbovsko; — **12.** Galdovo, Martinska ves desna; — **13.** Brckovljani, Vukovar, — **14.** Kuzmin (marv., rob.), Vukovar; — **15.** Babina Greda, Draganići, Dubrava, Peteki, Varaždinske Toplice, Veliki Zdenci, Voćin (marv.), Vukovar; — **16.** Kupinovo, Trojstvo; — **17.** Dugo selo, Koprivnica; — **18.** Donja Stubica; — **19.** Jalžabet, Lasinja, Sisak, Štefanje; — **20.** Đurđevac, Kloštar-Ivanić, Komin, Kuzmin (marvom i rob.), Orahovica; — **21.** Bršadin, Čepin (rob.), Kostajnica; — **22.** Sv. Ivan Žabno; — **23.** Niemci (marv.), Osiek; — **24.** Niemci (marv.), Nova ves Petrijanečka, Osiek, Selce, Suhopolje (marv.); — **25.** Belec, Brod na Savi (rob.), Budinšćina, Čazma, Gaj, Lokve, Mali Bukovac, Molve, Našice, Niemci (rob.), Orahovica, Sv. Helena Koruška, Vel. Kopanica, Zabok; — **27.** Andrijevci (marv.), Marija Bistrica, Zagorska sela; — **28.** Andrijaševci (marveni), Suhopolje (robni), Vrbovec; — **29.** Andrijaševci (marv.), Križevci; — **30.** Andrijaševci (rob.), Bakar, Banovajaruga, Brod na Sutli, Gola, Humski Brod, Ljubešćica, Našice (rob.), Rajevoselo, Sv. Ivan Zelina, Topolovac.

LISICA I PIETAO.

Hrvatska narodna priča

Strašno gladna lisica, bacila je oko na pietla, koji je čučao na vrhu drveta. Lisica ga ljubezno pozdravi i reče: »Što si se popeo tako visoko? Zar nisi čuo radostnu viest?«

»Ne«, odvrati pietao. »Kakova je to viest?«

»Zbog nje sam i došla, jer sam te kao starog prijatelja htjela obradovati. Dakle slušaj: sve su životinje održale vieće i zaklele se, da će međusobno čuvati vječni mir. Ni jedna se više ne treba bojati lukavosti ili nepravde od druge. Svaka se može po volji kretati, pa, naravno, i posve sama. Siđi dakle dolje, da zajedno proslavimo današnji dan.«

Ali pietao je prozreo lisičinu lukavost i reče: »To je doista radostna viest.« Rekavši to, protegne vrat kao da hoće nešto bolje vidjeti, podigne se na noge i začudi se tobože strašno.

»Što to vidiš?«, upita lisica nemirno.

»Vidim«, reče pietao, »dva pseta otvorenih gubica, kako u punom trku ovamo jure.«

»Do đavola«, viknu lisica. »Onda se moram izgubiti prije, nego ovamo stignu.« I nagnu u bieg.

»Zašto bježiš«, začudi se pietao. »Nemaš se čega više bojati! Ta mir je zaključen!«

»Znam, znam«, odviknu lisica bježeći, »ali se bojim, da možda psima nije to još nitko javio . . . «

PROSINAC
Gruden – Decembar

Ovaj mjesec ima 31 dan.

Broj	Dani		Rimokatolički kalendar	Bilježke
335	Srieda	1	Eligije, Natalija	
336	Četvrtak	2	Bibijana dj. i m.	
337	Petak	3	Franjo Ksaverski ●	
338	Subota	4	Barbara djev. i m.	
339	**Nedjelja**	5	2. Adv., Sava	
340	Ponedj.	6	Nikola biskup	
341	Utorak	7	Ambrozije biskup	
342	Srieda	8	**Bezgr. Zač. B. D. M.**	
343	Četvrtak	9	Leokadija dj. m.	
344	Petak	10	Prenos kuće u Loreto	
345	Subota	11	Damas papa ☽	
346	**Nedjelja**	12	3. Adv., Sinesije	
347	Ponedj.	13	Lucija	
348	Utorak	14	Spiridion b.	
349	Srieda	15	Irenej Krist. (Kvatre)	
350	Četvrtak	16	Adelhaida dj. m.	
351	Petak	17	Lazar b. m. †♋	
352	Subota	18	Oč. por. Bl. Dj. M. †	
353	**Nedjelja**	19	4. Adv., Nemezije	
354	Ponedj.	20	Liberal, Amon	
355	Utorak	21	Toma apostol	
356	Srieda	22	Zenon, Demetrij muč.	
357	Četvrtak	23	Viktorija dj. m.	
358	Petak	24	Badnjak, Adam i Eva ☾	
359	Subota	25	**Božić (Rođ. Kristovo)**	
360	**Nedjelja**	26	**N. Po Božiću,** Stjepan	
361	Ponedj.	27	Ivan evanđelista	
362	Utorak	28	Nevina dječica	
363	Srieda	29	Toma bisk. i muč.	
364	Četvrtak	30	David kralj	
365	Petak	31	Silvestar papa	

Mjesečeve mjene:

● Mlad 3. prosinca u 0 s. 11 m. iza ponoći. — ☽ Prvak 11. prosinca u 2 s. 12 m. u jutro. — ♋ Uštap 17. prosinca u 19 s. 52 m. na večer. — ☾ Trećak 24. prosinca u 15 s. 20 m. po podne.

Koliko još treba, da po ogranku čitavo selo postane kao složna seljačka obitelj? Tko tomu smeta?

U novom ljetu na novi posao za dobro seljačkom svietu!

SAJMOVI U PROSINCU

Hrvatska i Slavonija

2. Donja Stubica, Sriemski Karlovci; — 3. Sriemski Karlovci, Šamac; — 4. Dugoselo, Rasinja, Sriemski Karlovci; — 5. Bribir, Valpovo (marveni), Zlatar; — 6. Cerna (marveni), Ferdinandovac, Jasenovac (robni), Jastrebarsko, Pleternica, Sisak, Vinica; — 7. Crnac (marv.), Donja Zelina, Jastrebarsko, Koprivnica, Krapina; — 8. Bučica donja (rob. i marv.), Lipovljani, Valpovo (rob.); 9. Kloštar-Ivanić, Zagreb; — 10. Ivanska, Šid, Vel. Zdenci; — 11. Jalžabet, Šid; — 12. Šid; — 13. Čazma (ako je svetak, sliedećeg dana), Gradec, Kastav, Novi Vinodolski, Šid; — 14. Klinča-selo, Krapinske Toplice, Vel. Gorica; — 15. Dubrava, Grubišnopolje (marv.); — 16. Ludbreg, Slatina (marv.); — 17. Indija; — 18 Indija, Klanjec; — 19. Indija, Krapinske Toplice, Slatina (rob.); — 20. Križevci; — 21. Đurđevac, Gornji Raić (rob.), Karlovac, Kraljevec, Petrinja, Raić Gornji, Ruma, Samobor, Varaždin, Virovitica (rob.); — 23. Donja Stubica; — 27. Gola; — 29. Vrbovec; — 30. Sv. Ivan Žabno.

Plodnost zemljišta je najvažniji činilac za sigurnost i visinu priroda. Radi toga prva briga naprednog seljaka jest održanje plodnosti zemljišta. Pored stajskog gnoja, koji sadrži dušik, fosfor i kalij, poznata su i razna umjetna gnojiva, čijom primjenom se isto može u velikoj mjeri održati plodnost zemljišta. Sva umjetna gnojiva diele se na dušična, fosforna i kalijeva. Danas doduše ima i takvih umjetnih gnojiva, koja istovremeno sadrže sva tri biljna hraniva, to jest dušik, fosfor i kalij.

Osim stajskog, najstarijeg poznatog i najboljeg gnoja, te umjetnih gnojiva, koja su poznata istom od najnovijeg vremena, još od rimskih vremena poznato je bilo, da nekoje biljke popravljaju zemljište, to jest doprinose njegovoj plodnosti, a druge biljke naprotiv zemljište osiromašuju i izcrpljuju. Među te biljke koje zemljište popravljaju spadaju prvenstveno grahorica, razne djeteline, soja, bob, lupina itd., dakle u obće sve biljke, koje spadaju u porodicu »leptirnjača«. Opaženo je naime, da se na korjenju leptirastog bilja razvijaju manje ili deblje kvržice, koje su nastale razvojem naročite vrste bakterija, koje opet mogu živjeti samo na njihovom korienu. Te kvržice može svatko veoma lahko vidjeti, ako izčupa korjen grahorice ili — još bolje — korjen od lupine, recimo onda, kad je biljka u cvietu, i vidjet će bezbroj kvržica.

Kvržice su nastale na korienju leptirnjače uslied životne djelatnosti bakterija, a s gospodarskog stanovišta važno je znati to, da ova vrsta bakterija može uzimati za hranu dušik, koji je sastavni dio onog zraka, koji se nalazi u zemlji. Napried je rečeno, da stajski gnoj sadrži dušik, fosfor i kalij, dakle dušik je spomenut na prvom mjestu, kad je rieč o stajskom gnoju. Isto tako je gospodarima poznato, da umjetna dušična gnojiva imaju visoku cienu (15 kg dušika u 100 kg salitre stoji oko 300 dinara), to je jasno, od kolike je velike važnosti pojava, na na korjenju leptirnjača živu bakterije, koje mogu koristiti slobodan dušik iz zraka, kojega ima u neizmjernim količinama.

Važnost sjetve leptirastog bilja postaje na taj način očita za svakog misaonog seljaka. Iza djeteline ili grahorice posijani usjevi obično bolje i sigurnije rode. Na slabijim zemljištima, u koliko nemamo dosta stajskog gnoja niti novaca da kupimo umjetni gnoj, u naprednijim našim krajevima gospodari siju leptirasto bilje radi izravnog zaoravanja, da bi na taj način zemljište što više obogatili naročito dušikom.

Za naše prilike moguće je lupina najsigurnija kao biljka za zeleno gnojivo. Ona naročito dobro uspieva na lakšim, pjeskovitim ili šljunkovitim tlima, ondje, gdje moguće ne može ništa drugo da rodi osim heljde. Isto tako lupina dobro napreduje i na težim tlima, jedino ne može napried na povodnim ili suviše vapnenim položajima.

SAJMOVI

U HRVATSKOJ I SLAVONIJI

Andrijevci, 125, 240;
Andrijaševci, 331, 332 i 333 m., a 227 i 334 r.;
Babina Greda, 111 i 219 m.; 113 i 222 r.; 195, 319;
Babska-Novak, 110, 148 i 150; 249, 250 i 251;
Badljevina, 178, 241;
Bakar, 193 do 195; 305 i 334;
Banoštar, svake nedjelje;
Banovajaruga, 65, 121, 229 i 334;
Barci, 207;
Barna Vel., 127;
Bednja, 81, 139, 226 i 251; svinjski ponedjeljkom;
Bektež, 126, 272;
Belec, 114, 138, 168, 183, 218, 272 i 329;
Belgrad (kotar Crikvenica), 217;
Beravci, 186 m.;
Berek, 272;
Beška, 101, 234; tjedni petkom;
Bistra, 112, 207 i 259;
Biškupci, 130, 265;
Biškupec, 83, 226, 250 i 307;
Bizovac, 10, 78, 152 i 263;
Bjelopolje, 164, 172, 299;
Bjelovar, 108, 140, 260 i 292; mjesečni svakoga prvog ponedjeljka; tjedni četvrtkom.
Bobota, 97, 98, 154, 184 i 240;
Borovac, 315 r.;
Bosiljevo, 78, 89, 131, 207, 236, 257 i 288;
Brckovljani, 46, 84, 150, 185, 213, 239, 272, 297 i 317;
Brdovec, 89, 128, 138, 167, 189, 213, 245 i 338;
Bregi, 201, 286;
Brezovica, 67, 162 i 219;
Bribir, 115, 180, 276 i 339;
Brinje, tjedni ponedjeljkom;
Brod na Savi, 94 m.; 97 r.; 140 m.; 143 r.; 211 m.; 214 r.; 326 m.; 329 r.; mjesečni marveni svakog 5-tog u mjesecu, a tjedni svake subote samo s papkarima;
Brod na Kupi, 78 i 113;
Brod na Sutli, 55, 81, 109, 137, 176, 194, 236, 257 i 334;
Bršadin, 100, 199 i 325;
Bučica Donja, 17, 115, 164, 186, 241, 291, 342 sve r. i m.;
Budinjak, 130, 186, 235 i 249;
Budinščina, 114, 136, 154, 181, 205, 226, 272, 298, 329;
Buševac, 79, 175;
Cerna, 17, 100 i 227 r., 269 do 272 m. i r., 340 m.;
Cernik (kotar N. Gradiška), godišnji 129, 180 i 310;
Cernik (kotar Sušak), mjesečni prvog ponedeljka u mjesecu, te ponedeljka, koji pada iza 14 dana u mjesecu;
Cetin-Grad, 78, 181 i 228, tjedni svake subote;
Crikvenica, 15, 164, 227 i 94;
Crnac, 120, 170 i 341 m., 175 r.;
Crni lug, godišnji 180;
Cvetković, 178 i 277;
Čabar, 130, 139, 181, 248 i 249;
Čađavica, 25, 115; 123, 177, 228 i 312 m.; 126, 180 i 315;
Čaglić, tjedni utorkom;
Čalma, 154, 228 i 312;
Čazma, 9, 51, 67, 110, 137, 161, 184, 205, 221, 268, 296, 329 i 347;
Čepin, 98, 137 i 315; 136 i 325 r.; 252;
Čerević, 201 i 202; tjedni subotom;
Dalj, 45, 125 i 303;
Daruvar, 128, 91, 163, 178, 207, 223, 256 i 304; tjedni subotom;
Davor, 52, 193 i 251;
Delnice, 172, 290; mjesečni svakog prvog četvrtka u mjesecu;
Desinec, 72;
Desinić, 115, 167, 207 i 230; tjedni utorkom;
Donja Konjščina, 44, 79, 109, 149, 186, 217 i 310;
Donja Stubica, 7, 56, 70, 98, 181, 197, 224, 245, 266, 294, 322, 336 i 357; tjedni ponedeljkom;
Donja Voća, 128;
Donja Zelina, 18, 110, 142, 181, 229 i 341; svakog petka tjedni svinjski sajam;
Donje Prilišće, 91 i 310;
Donji Lapac, 172; tjedni sriedom;
Donji Miholjac, 42, 77, 189 i 269 m.; 80, 192 i 272 r.; tjedni četvrtkom, a mjesečni svakog prvog četvrtka u mjesecu;
Donji Raić, 241 r.;
Dragalić, 241 r.;
Draganići, 115 i 319;
Drenovac Slatinski, 188 i 254;
Drenovci, 270 m.; a 272 r.;
Drnje, 114, 138 i 252; tjedni subotom;
Dubrava, 17, 55, 69, 91, 128, 175, 195, 223, 244, 273, 319 i 349; tjedni četvrtkom;
Dubravica, 114, 206 i 236;
Duga Resa, dnevno osim nedelje;
Dugoselo, 9, 40, 67, 104, 128, 178, 207, 226, 247, 294, 321 i 338; tjedni ponedeljkom sa svinjama i teladi;
Dvor, tjedni subotom;
Đakovo, 20, 21, 22, 114, 115, 116, 205, 206, 207, 299, 300, 301; mjesečni svakog prvog u mjesecu, a ako prvi pada u nedelju ili blagdan, sajam se drži sliedeći dan; tjedni svake nedelje;
Đelekovac, tjedni četvrtkom;
Đulaves, tjedni četvrtkom;
Đurđevac, 7, 37, 77, 114, 146, 181, 210, 222, 247, 291, 324, 355; tjedni četvrtkom;
Erdevik, 97, 98, 99, 158, 159, 270, 271, 272, 300 i 301; tjedni četvrtkom;
Erdut, tjedni petkom;
Farkaševac, 142, 218, 272;
Ferdinandovac, 150, 241, 340;
Feričanci, 73, 131 i 300 m.; 78, 136, 234 i 305 r.; tjedni sriedom, ako je toga dana državni praznik, sajam je dan prije;
Fužine, 164;
Gaboš, 64, 182, 261 i 262;
Gaj, 55, 94, 130, 173, 233, 329;
Galdovo, 98, 229 i 316;
Garčin, 83 m.;
Garešnica, 69, 137, 155, 242, 301; tjedni utorkom;
Gerovo, 115 i 136;
Glina, 136 i 263; tjedni sriedom;
Gola, 25, 58, 83, 115, 145, 165, 208, 241, 270, 299, 334 i 361;
Golubinci, 140, 249 i 296; tjedni petkom;
Gora, 122, 207, 227 i 251;
Gorjani, 124, 127, 268 i 273;
Gornja Bedekovčina, 77, 120, 178, 191, 240, 264;
Gornja Rieka, 69, 204; tjedni ponedeljkom;
Gornja Stubica, 79, 114, 154, 189, 217, 280, 315;
Gornji Kosinj, tjedni nedeljom;
Gornji Miholjac, 93, 168, 218 i 285; sa robom uviek 3 dana kasnije;
Gornji Raić, 180 i 355 r.; tjedni sriedom;
Gospić, 121, 122, 251, 252 i 253;
Gračac, 161; tjedni subotom;
Gradec, 74, 130, 181, 263 i 347;
Gradina, 202, 293;
Gradište, 276 m.; 126 i 277 r.;
Grižane, 315;
Grubišnopolje, 13, 41, 79, 100, 152, 166, 191, 261, 277 i 349 m.; tjedni ponedeljkom;
Gudovac, 171 i 232;
Gundinci, 52 i 178 m.; 55 i 181 r.;
Gunja, 227 r.;
Hercegovac, 34 i 231; mjesečni prvog četvrtka u mjesecu;
Hrastovica, 138 i 236;
Hraščina-Trgovišče, 85, 124, 148, 178, 207, 233, 256, 277 i 307; tjedni ponedeljkom;
Hrtkovci, 91, 167 i 272; tjedni nedeljom;
Humski Brod, 55, 80, 114, 142, 146, 193, 236, 257, 334; mjesečni svakog prvog u mjesecu;
Ilača, 71, 180 i 291 m.; 206 r.;
Ilok, 114, 180 i 296; tjedni petkom i nedeljom;
Inđija, 47, 112, 113, 114, 152, 153, 154, 231, 269, 270, 271, 351, 352 i 353; tjedni svake nedelje;
Irig, 59, 169, 238, 239 i 240; tjedni nedeljom;
Ivanec, 5, 46, 122, 147, 202, 241; mjesečni svake prve sriede po prvom u mjesecu;
Ivanić-grad, 5, 46, 72, 114, 135, 181, 193, 241, 265, 277, 310 i 355; tjedni svinjama i robom svake subote;
Ivankovo, 45, 161, 257 i 315;
Ivanska, 103, 176, 344;
Ivanovoselo, 124 i 241;
Jalžabet, 11, 118, 130, 134, 201, 228, 288, 323 i 345;
Jamena, svakog prvog četvrtka u mjesecu s marvom;
Jamnička kiselica, 145, 227 i 228;
Jarmina, 289;
Jasenovac, 228 i 312 m.; 188, 227, 251 i 340 r.; tjedni utorkom;
Jasenovački Jablanac, 214 r.;
Jastrebarsko, 6, 7, 156, 157, 197, 198, 252, 340 i 341; tjedni ponedeljkom;
Jelenje, 272 i 315;
Jurovski Brod, 74, 130 i 249;
Kalinovac, 45 i 119;
Kalje, svakog prvog četvrtka iza 15-tog u mjesecu;
Kamanje, 4, 77, 150 i 256; proštenje 255;
Kapela, 110, 139, 164, 203, 204 i 255;
Kaptol, 173, 180 r., 136 i 236 m.; tjedni svakog utorka;
Karlovac, 128, 166, 206, 272 i 355, tjedni petkom;
Kastav, 20, 142, 276 i 347; mjesečni marveni sajmovi u prvu subotu u mjesecu, a ako na taj dan pada koji veliki blagdan, onda u sliedeću subotu;
Kašina, 45, 172 i 236;
Kešinci, 66 i 164 m.; 166 r.; 221 m.;
Klanjec, 16, 58, 73, 128, 163, 184, 226, 268, 310 i 352; tjedni svinjski subotom;
Klenak, 123, 124, 172, 173, 163;
Klenovnik, 92, 154 i 144;
Klinča-selo, 103, 173, 254 i 348;
Kloštar, 59, 80, 128, 159, 186, 276;
Kloštar-Ivanić, 4, 34, 86, 105, 122, 149, 177, 228, 252, 299, 324 i 343;
Kobaš, 226 m.; 227 i 276 r.;
Komin, 7, 69, 235, 273 i 324; tjedni četvrtkom;
Konjščina, 79, 149;
Koprivnica, 7, 34, 85, 96, 108, 124, 164, 183, 218, 255, 301, 321 i 341; tjedni ponedeljkom, a mjesečni svakog 3-ćeg ponedeljka u mjesecu;
Korenica, tjedni subotom;
Koritna (občina Semeljci), 139 i 278 m.;

Kostajnica, 78, 164, 207, 231, 264 i 325; tjedni ponedeljkom;
Kostel, 74, 130, 189, 234, 255 i 274;
Koška, 255, 273 i 296;
Kraljevec, 99, 159, 264, 355; tjedni četvrtkom;
Kraljev Vrh, 93, 149, 184, 219 i 275;
Krapina, 34, 89, 126, 136, 178, 198, 226, 254, 272, 315, 341; mjesečni svaki prvi četvrtak u mjesecu, ali ne na 1. od mjeseca; tjedni četvrtkom;
Krapinske Toplice, 45, 66, 61, 114, 138, 310, 348, 353; mjesečni svake prve subote u mjesecu; tjedni subotom;
Krapje, 124, 164 i 241;
Kravarsko, 60, 114, 164, 236, 258 i 275;
Križ, 142, 164, 212 i 258; mjesečni svaki drugi ponedeljak u mjesecu;
Križevci, 20, 45, 81, 123, 138, 178, 199, 214, 240, 257, 291, 315, 333 i 354; tjedni svinjski subotom;
Križovljan-Cestica, 85, 127, 224, 258;
Krk, 230;
Krmpote, 206;
Krstinja, svake sriede;
Kruševica, 248 m.;
Kukujevci, 141, 143, 201 i 289;
Kukunjevac, 154; 300 r.;
Kupinec, 56, 89, 175, 240;
Kupinovo, 224, 320;
Kutina, 124, 180, 224; tjedni sriedom, a mjesečni svake 1. sriede;
Kutjevo, 55 m.; 183 m. i r.; 244 m.; 251 r.; tjedni subotom živežnim i poljodjelskim namirnicama;
Kuzmin, 324 m. i r.; 193 m.; 195 r.; 254 i 318 m. i r.;
Laćarak, 205 i 206;
Lasinja, 78, 16, 142, 128, 201, 235 i 323; tjedni ponedeljkom;
Ledenice, 199;
Lekenik, 135, 144, 186 i 272;
Lepoglava, 85 i 287;
Levanjska varoš, 78;
Ležimir, tjedni sajam subotom;
Ličko Petrovo selo, 194; tjedni utorkom;
Lipovljani, 78, 115 m.; 159, 201, 242 m.; 288 i 340;
Ljubešćica, 17, 55, 79, 89, 140, 164, 184, 196, 219, 236, 264, 301 i 334;
Lobor, 208 i 250;
Lokve, 143 i 329;
Lonja, 139 r.,
Lovas, 313, 314 i 315; tjedni sriedom;
Lovinac, tjedni utorkom;
Ludbreg, 56, 98, 121, 165, 196, 287, 315 i 350; tjedni sriedom;
Ludina, 139, 186, 215, 247;
Luka, 72, 121, 141, 173, 229, 252, 272, 291, 315; tjedni petkom svinjama;
Lukač, 72, 232 i 291;
Lupoglav, 216 i 293;
Mače, 111, 130, 167, 228 i 273; tjedni subotom;
Mađarevo, 71, 115, 167, 203, 222, 273; tjedni svinjama sriedom u Novom Marofu;
Maja, 108 i 201;
Mali Bukovac, 125, 171 i 277; mjesečni zadnje subote u mjesecu;
Marija Bistrica, 72, 114, 125, 139, 219, 306, 331; tjedni petkom svinjama;
Markušica, 84, 102, 244 i 285;
Martinci (Sriem), 140 i 141 m.; 300; tjedni sriedom;
Martinska ves desna, 78 i 316;
Maruševac, 133, 181, 198, 284;
Medak, tjedni utorkom;
Međurić, 33, 80, 126, 218, 257 i 305;
Miholjanec, 272;
Miholjec, 163, 203, 241, 272;
Mihovljan, 4, 44, 72, 91, 163 i 270; tjedni svinjama ponedeljkom;
Mitrovica, 79, 80, 81, 124, 125, 126, 177, 178, 212, 213, 214, 262, 263, 264, 302, 303, 304; tjedni petkom i nedeljom;
Mohovo (Sriem), 179;
Molve, 55 i 329; tjedni utorkom;
Morović, 186, 187, 225, 226, 227; tjedni sriedom;
Mrkopalj, 121, 222, 255;
Nart, 133;
Našice, 64, 159, 222 i 329; 69, 164, 227 i 334 r.;
Nikinci, 135, 163, 258;
Niemci, 135 i 283 m. i r.; 327 i 328 m.; 329 r.;
Nova Bukovica, 225;
Nova Gradiška, 84, 233, 305, 171; tjedni subotom;
Nova Kapela, 55, 192, 224 i 255 r.; tjedni petkom;
Nova Pazova, 82, 83, 84; tjedni sriedom;
Nova ves Petrijanečka, 96, 328;
Novi Mikanovci, 227 do 233 m.; 236 r.;
Novi Slankamen, tjedni subotom;
Novi Vinodolski, 20, 121, 203, 347;
Novska, 20, 84, 166, 291; tjedni ponedeljkom s marvom;
Nuštar, 10, 70, 109 i 133 m.; 136 r.; 204 m.; 207 r.; 236 m.; 271 i 308 m.; Nuštarski su sajmovi osobito na glasu;
Ogulin, tjedni sriedom;
Okić, 253;
Okučani, 20, 128, 194, 312, 115 i 97 r.; tjedni petkom;
Orahovica, 28, 118, 259, 324; 33, 123, 264 i 329 r.;
Orlovac, 164 m.; 248 i 309 m. i r.;
Orolik, (Sriem), 240;
Oroslavlje, tjedni četvrtkom;
Orubica, 201 r.;
Osick, 16, 27, 112, 113, 151, 152, 199, 200, 289, 290, 327, 328; mjesečni svakog prvog petka u mjesecu; tjedni marveni svakog petka; tjedni živežni sajmovi svake sriede, petka i subote;
Ostrovo, 186 i 187;
Otočac, tjedni sriedom;
Otok, 77 i 162 m.; 164 r.; svakog prvog četvrtka u mjesecu marveni; tjedni subotom;
Otruševac, vidi Podvrh!
Ozalj, 56 i 172;
Pakrac, 2, 172, 214 i 264; tjedni četvrtkom;
Pakračka Poljana, 167;
Perušić, tjedni četvrtkom;
Petaki, 115 i 319;
Peteranec, 89 i 217;
Petrijanec, 124, 136, 186, 187, 219, 247 i 271;
Petrijevci, 111 i 235;
Petrinja, 85, 148, 222 i 355; tjedni utorkom;
Petrovaradin, 55, 180, 315;
Petrovina, 165 i 181;
Petrovsko, 180 i 237;
Pisarovina, prvog utorka u mjesecu;
Pisarovinska Jamnica, 17 i 89;
Pitomača, 167; mjesečni svake prve sriede; tjedni sriedom;
Pivnica, 232 i 314 m.;
Plaški, tjedni subotom;
Plešće, 130 i 213;
Plešivica, 113 i 94;
Pleternica, 45, 121, 206, 264, 340; tjedni sriedom;
Podgajci podravski, 107, 167, 298; m. i r.; 310 m.; 315 r.;
Podgora, 255;
Podgorač, 46 m. i r.; 131 m.; 136 r.; 217 m. i r.; 310 m.; 315 r.;
Podravska Moslavina, 10, 60, 91, 248 i 291 m.; 94 i 251 r.;
Podravske Sesvete, 175 i 306;
Podravski Novigrad, 45, 78, 196, 224 i 338; mjesečni svakog prvog petka u mjesecu; tjedni svakog petka;
Podvinje, 84 i 161;
Podvrh (kod Kapele sv. Križa u Otruševcu), 40, 71, 127, 140, 175 i 259;
Pokupsko, 130, 166, 181, 206, 253, i 272; mjesečni svake prve subote u mjesecu;
Poljana, 167;
Popovača, 76, 142, 172, 236 i 286; mjesečni prve subote u mjesecu; (ako je toga dana blagdan, sajam se održava sliedeće subote); tjedni subotom osim 1. u mjesecu;
Požega, 9 m.; 17 r.; 74 m.; 80 r.; 130 m.; 136 r.; 214 m.; 222 m.; 288 r.; mjesečni se sajmovi održavaju svakog ponedeljka u mjesecu, a tjedni svakog četvrtka;
Pregrada, 53, 72, 128, 163, 212, 226, 289, 311;
Prezid, 119, 166 i 284;
Prilišće donje, 75 i 207;
Privlaka, 25, 127 i 291;
Prišlin, 169, 175, 181 i 186;
Rača, 115, 181, 193, 194, 237, 264 i 265;
Radoboj, 97, 140 i 232;
Rajevo selo, 200, 201 i 334;
Raić donji, 231 r.;
Raić gornji, 180 i 355;
Rakovica, ponedeljkom;
Rasinja, godišnji 55, 172, 259 i 338;
Raven, 135 i 236;
Ravnagora, 253 m.; 255 r.;
Retkovci, 253 m.; 255 r.;
Ribnik, prvog ponedeljka u mjesecu;
Rtić kraj Lukovdola (kotar Vrbovsko) 283;
Ruma, 43, 113, 162, 193, 191, 222, 355; tjedni subotom;
Ruševo, 85, 258;
Samarica, (občina Berek), 124;
Samobor, godišnji 45, 79, 104, 85, 142, 209, 222, 272, 355; tjedni subotom;
Selce, godišnji 291, 328; 10, 95;
Semeljci, 95, 191 i 247 m.; 251 r.;
Senj, tjedni sajam četvrtkom;
Sesvete Podravske, 175 i 306;
Sesvete Požežke, 305 r.;
Sesvete (kotar Zagreb), 70, 145, 203 i 306;
Severin, 108, 175 i 228;
Sikirevci, 75 m.; 78 r.; 136 m. i r.;
Sisak, 5, 55, 84, 103, 123, 145, 174, 203, 218, 257, 287, 323, 340; tjedni sajam subotom;
Skrad, 164;
Sladkovci, 232;
Slatina, 77, 78, 190, 243 i 350 m.; 80, 193, 244 i 353 r.; tjedni petkom;
Slatinski Drenovac, 186 i 254;
Slunj, tjedni četvrtkom;
Sokolovac, godišnji 135, 194, 237 i 265; tjedni utorkom;
Soljani, 180 m.; 270 r.;
Sopje, 166;
Sotin, godišnji 128 i 129; 290, 291;
Sošice, godišnji 98, 127, 167, 194; mjesečni svake prve subote u mjesecu;
Srb, tjedni petkom;
Srb. Kapela, 143, 218 i 272;
Sriemski Karlovci, godišnji 245, 246, 247, 336, 337 i 338; tjedni subotom;
Stara Gradiška, 228 i 272;
Stara Pazova, 212, 213, 214, 303, 304 i 305; tjedni četvrtkom;
Stara Ploščica, 207;
Stara Subocka, 183;
Stari Jankovci, 225 i 226;
Stari Mikanovci, 40, 91, 140 i 264 m.;
Stari Slankamen, 178, 179 i 180;
Staro Topolje, 181 m.;
Stenjevec Donji, 85, 169 i 228;
Stipernica, 84, 273 i 308;
Stupnik, 137;
Suhopolje, 105, 137, 156, 226, 298 i 328 m.; 108, 143, 157, 227, 304 i 332 r.; tjedni sajam subotom;
Sunja, 78, 171, 203 i 272; tjedni petkom;

Surčin, 78, 264; tjedni ponedeljkom;
Sušak, 226, 227, 228, 250, 251 r.;
Sv. Helena Koruška, 34, 80, 121, 142, 156, 207, 222, 269 i 329;
Sv. Jelena Daramalj, 143;
Sveta Marija Magdalena, 89, 138, 206, 229, 253;
Sveti Ivan Zelina, 86, 103, 146, 167, 177, 208, 226, 250, 334; tjedni subotom;
Sv. Ivan Žabno, 11, 39, 60, 105, 137, 175, 187, 327, 266, 284, 326 i 364:
Sveti Križ Začretje, vidi Začretje!
Sv. Kuzma, 270; tjedni petkom;
Svibovec, 231:
Svilaj, 126, 198 i 252 m.; 255 r.;
Šamac, 172 m.; 180 r.; 337:
Šandrovac, 183 i 340;
Šid, 41, 42, 43, 76, 77, 78, 303, 304, 305, 344, 345, 346 i 347; tjedni svake subote rogatim blagom i konjima;
Šimanovci, 95, 96, 97, 310, 311, 312; tjedni utorkom;
Širokopolje, 71 i 271;
Šišljavić, 76, 165, 219, 279;
Šljivoševci, 118; 288 m.;
Špišić Bukovica, 69, 130, 174 i 273;
Štefanje, 93, 99, 172, 233 i 323;
Štitar, 83; 261 m.; 264 r.;
Štivica, 6 i 203;
Taborište, 180;
Tomašica, 85 i 165;
Topolovac, 25, 81, 175, 201, 291, 334;
Topolje st., 181;
Topusko, tjedni utorkom;
Tovarnik, 84, 166, 234, 235, 263;
Trgovišće, 85, 124, 179, 207, 233, 256 i 277;
Tribalj, 183;
Trnovitica, 203;
Trojstvo, 75, 144, 233, 268, 288 i 320;
Trpinja, 81, 179, 231 i 331;
Tuhelj, 87, 123, 228, 229, 289;
Udbina, 275; tjedni ponedeljkom s marvom;
Uljanik, 189, 272; tjedni ponedeljkom za svaku vrst marve;
Vališ selo, vidi: Cetingrad!
Valpovo, 52, 125, 172, 233 i 339 m.: 55, 123, 175, 236 i 342 r.; tjedni sriedom;
Varaždin, 20, 49, 74, 114, 140, 175, 206, 237, 261, 283, 309 i 355; tjedni četvrtkom i petkom;
Varaždinske Toplice, 53, 79, 123, 137, 151, 193, 263 i 319; tjedni subotom;
Varoš, 201 i 252;
Velika, 114, 226 i 315;
Velika Gorica, 4, 39, 75, 121, 151, 202, 222 249, 264, 289, 310 i 348; tjedni četvrtkom;
Velika Kopanica, 14 m.; 17 r.; 139 m.; 143 r.; 272 i 329;
Velika Pisanica, 85, 161 i 270;
Veliki Bastaji, 128 i 292; marvom utorkom;
Veliki Grđevac, 129, 205; tjedni petkom m.;
Veliki Poganac, 127 i 270;
Veliki Zdenci, 2, 46, 74, 135, 227, 288, 319 i 344; na ove se sajmove dovodi mnogo rogatog blaga i konja;
Veliko Trgovišće, 52, 109, 150, 171 i 214; tjedni mješovit svakog prvog utorka u mjesecu;
Vera, 169, 57 i 254;
Vidovec, 161 i 244;
Viduševac, 108 i 297;
Viljevo, 198 i 301;
Vinica, 67, 116, 154, 235, 263 i 340;
Vinkovci, 30, 31, 133, 134, 135, 136, 215, 216, 217, 218, 302; tjedni nedjeljom i četvrtkom;
Virje, 20, 94, 121, 172, 206, 230, 264 i 315; mjesečni 52, 80, 290 i 353; tjedni subotom;
Virovitica, 2, 5 m. i r.; 83 i 88 r.; 117 m. i r.; 121, 164, 210, 214, 260, 264, 296 i 355 r.; mjesečni svakog drugog četvrtka u mjesecu; tjedni četvrtkom;
Vivodina, 121 i 223; mjesečni 56, 84, 175, 210, 266 i 301;
Voćin, 84, 201 i 277; 319 m.;
Vođinci, 121 i 277;
Vojakovac, 151 i 301;
Vojnić, tjedni četvrtkom;
Vrbanja, 253 m.; 255 r.;
Vrbica, 180; 183 r.;
Vrbovec, 30, 52, 79, 115, 124, 167, 186, 217, 264, 289, 307, 332 i 363; tjedni utorkom sa svinjama i teladi;
Vrbovsko, 315;
Vrdnik, 178 m.;
Vrginmost, 127, 217; 133, 214; tjedni četvrtkom;
Vrpolje, 4 i 42 m.; 45 r.; 102, 175, 255 i 288 m.;
Vugrovec, 130, 206 i 277;
Vukovar, 60, 92, 99, 120, 121, 173, 174, 175, 236, 258, 293; tjedni sriedom; i četvrtkom; mjesečni svakog prvog u mjesecu;
Vukovje, 82, 127, 178, 211 i 249;
Zabok, 54, 141, 219, 329; tjedni svakog petka;
Začretje sv. Križa, 17, 102, 123, 125, 146, 236, 258, 293; tjedni sriedom;
Zagon, 17 i 164;
Zagorska sela, 234, 273 i 331;
Zagreb, 77, 116, 138, 178, 194, 233, 301 i 343; tjedni svake sriede i subote;
Zaprešić, tjedni utorkom poslije 1. i 15. u mjesecu;
Zemun, 131, 132, 133, 225, 226, 227, 268, 269, 270; tjedni sriedom i petkom;
Zlatar, 21, 110, 172, 223, 289, 339; tjedni utorkom, a mjesečni svakog prvog utorka u mjesecu;
Županja, 32 i 238 m.; 231 r.

Srebrenica, 264 i 304; tjedni ponedeljkom.
Stari Majdan, tjedni nedeljom;
Stolac, tjedni subotom;
Sutjeska, 175; tjedni nedeljom:
Tešanj, 113 m.; 304 i 305 m., r. i zemaljski proizvodi; tjedni utorkom;
Travnik, 126, 127, 128, 272, 273 i 274; tjedni petkom;
Trebinje, tjedni subotom;
Tuzla, 163, 164, 165, 270, 271 i 272 m.; tjedni petkom;
Vareš, tjedni subotom;
Večići, 214 za mješovitu robu:
Velika Kladuša, tjedni utorkom;
Visoko, 263, 264 i 274; tjedni ponedeljkom;
Višegrad, tjedni sriedom;
Vlasenica, 272; tjedni petkom;
Vranogač, tjedni petkom;
Zvornik, 213, 214 i 215; tjedni ponedeljkom i petkom;
Zenica, 135, 136, 297 i 298; tjedni sriedom;
Zepče, 227, 228, 229, 277, 278 i 279; tjedni petkom.

U VOJVODINI

Ada (Bačka), 78, 166, 290 i 291;
Alibunar (Banat), 74, 75, 76, 166, 167, 168, 236 do 240, 289, 290 i 291;
Apatin (Bačka), 122, 123, 276 i 277;
Bač, 69, 141, 251 i 305;
Bajmok (Bačka), 143, 234 i 311;
Bavanište, 20 i 267;
Bela Crkva (Banat), 64, 65, 171, 172, 173, 229, 230, 291 i 292;
Beli Manastir (Baranja), 4, 95, 179 i 284:
Bezdan (Bačka), 74, 165, 263 i 319;
Boka (Banat), 255;
Crepaja, 96 i 253;
Crno Brdo (Feketić), 130, 222 i 298:
Čantavir (Bačka), 116 i 267;
Čenej (Banat), 144, 227 i 294;
Čoka (Banat), 3, 94, 136, 272;
Crvenka, 133 i 231;
Čurug (Bačka), 63, 152, 276 i 277:
Darda (Baranja), 88, 123 do 125, 234 i 305;
Debeljača, 78 i 244;
Deliblato (Banat), 95 do 97 i 251 do 254;
Despot sv. Ivan, 80, 162 i 297;
Dobrica (Banat), 122 do 125 i 266 do 268;
Dolovo (Banat), 80, 238 i 306;
Dubošević, 60, 145 i 333;
Ečka (Banat), 141 i 299;
Futog Stari (Bačka), 87, 157, 227 i 305;
Gložan, 145 do 148 i 288, 289, 290;
Hajdučica (Banat), 39, 164 i 325;
Idvor (Banat), 123 i 245;
Jankovac (Bačka), 107, 177, 306;
Jarkovac (Banat), 93, 173 i 298;
Jasenovo (Banat), 141 i 284;
Kanjiža Stara (Bačka), 143, 144, 241 i 242;
Kneževi Vinograd (Baranja), 24, 124, 227 i 329;
Konak (Banat), 78 i 263;
Kovačica (Banat), 91, 283;
Kovin (Banat), 127 i 311;
Kozar Racki (Baranja), 72, 121, 177 i 289;
Krnaja (Bačka), 129 i 276;
Kucura (Bačka), 63, 166 i 276:
Kudžić, 91;
Kula (Bačka), 115, 175, 219 i 238;
Mali Iđoš, 140 i 238;
Martonoš (Bačka), 158, 255, 311;
Melenci (Banat), 171, 234, 311;
Miletić-Meleši (Bačka), 122, 123, 290 i 291:
Mokrin (Banat), 45, 141 i 232;
Mol (Bačka), 140 i 273;
Moravica Stara (Bačka), 116, 207 i 305;
Novi Sad (Bačka), 79, 139, 222 i 302;
Odžaci (Bačka), 109, 276 i 277;
Pačir (Bačka), 261;
Palanka Nova (Bačka), 123 i 277;
Pančevo (Banat), 112 do 115, 196 do 199 266 do 269;
Petrovac (Bačka), 73, 74, 136, 137, 241, 242, 318 i 319;
Petrovgrad, vidi V. Bečkerek:
Petrovo Selo (Bačka), 123, 242 i 311.
Plavna, 122 i 275;
Ruski Krstur, 95, 172 i 270;
Sarča (Banat), 73 i 227;
Sečanj (Banat), 107, 163 i 289;
Sekić, 164 i 325;
Senta (Bačka), 94, 161, 240, 325;
Srbobran-Senomaš (Bačka), 71, 209 i 263;
Srbski Kostur (Bačka), 46 i 261;
Sveti Đurad (Banat), 66, 157 i 248;
Stari Bečej (Bačka), 94, 186 i 296;
Stanišić (Bačka), 95 i 277;
Subotica, 56, 136 i 180; 248 do 250 i 297 do 299; tjedni veliki sajmovi svakog ponedeljka i petka, a sriedom, subotom i nedeljom sajmovi za telad i jaganjce;
Temerin (Bačka), 52, 122, 241 i 326;
Titel (Bačka), 94, 234 i 293;
Topola (Bačka), 108, 109, 192, 193, 232, 276 i 277;
Torža (Bačka), 162 i 275;
Tovariševo (Bačka), 33 i 320;
Turija, 108, 220 i 297;
Turski Bečej (Banat), 115, 227 i 276;
Uzdin, 124, 125, 325 i 326;
Vaisio (Baranja), 130, 179, 277 i 291;
Velika Kikinda (Banat), 56, 114, 175, 304 i 335;
Veliki Bečkerek (Petrovgrad, Banat), 56 do 59, 140 do 143, 224 do 227, 280 do 283 i 322 do 325;
Veliki Žam (Banat), 108 i 276;
Vranjevo, 122, 194 i 303;
Vrbas Novi (Bačka), 81, 153 i 255;
Vršac (Banat), 108, 227, 304; sajmovi počinju uviek petkom, a traju 4 dana;
Zmajevac, 45, 94, 187 i 299;
Žabalj (Bačka), 101, 102, 171, 297 i 298;
Žombolja (Banat), 73, 178, 248 i 311.

Gospodarske bilježke

Ne treba se bojati proljetne sjetve nego proljetne brazde. Mnogi naši gospodari osobito oni, koji imaju lakša, pjeskovita ili šljunkovita tla, izkusili su, da ozimine bolje i sigurnije rode nego jare strnine. Na boljim i težim tlima to ne mora uviek biti slučaj. Ali i na takvim tlima proljetni usjevi mnogo će bolje uroditi, ako ih posijemo na jesensko ili zimsko oranje nego u proljetnu brazdu. Prema tome proljetni usjevi često puta bolje urode nego ozimi, ali samo onda, ako ih sijemo u zemlju, dobro pooranu i pripremljenu još u jesen — tako da zemlja preko zime nabere obilno vlage.

Na dva tri rala zemlje ne može **dobro** živjeti ni najnapredniji poljodjelac, ako živi samo od zemlje, osobito ako je ta mala površina zemlje razciepana u desetak malih čestica, koje su češeto puta na daleko razmještene jedna od drugih. U mnogim našim gornjim krajevima prenapučenost je već tolika, da bi od najveće narodne koristi bilo selenje u manje napučene doljnje krajeve.

Danas se mi, hvala Bogu nalazimo u sretnom položaju u toliko, da još uviek u nekim krajevima imade jeftine i dobre zemlje, koja čeka na marljivu i vriednu ruku seljaka iz prenapučenih krajeva. Do danas je na kolonizaciji najviše uradio veliki narodnjak pokojni dr Đuro Basariček, te će njegovo ime već radi toga ostati u svietloj uspomeni hrvatskoga naroda. U njega bi se morali ugledati naši ljudi, koji hoće biti prvoborci u narodnom pokretu. Uspješno preseliti jednu hrvatsku seljačku obitelj u donje krajeve znači mnogo više nego izricati — makar kako glasno — i najveće želje... Samo stvarnim radom možemo koristiti svojemu narodu.

Koje je sjeme najbolje? Najbolje je ono sjeme, koje je izprobano kroz nekoliko godina u jednom kraju. Ne valja vjerovati raznim reklamama o nekom oplemenjenom i boljem sjemenu sve dotle, dok ga niste u svojem selu izprobali. Pri tom, i to istom nakon dvije tri godine, moći ćete ustanoviti, da li odgovara za vaš kraj ili ne. Da li sjeme odgovara ili ne za prilike jednoga kraja, može se izpitati s vrlo malom količinom sjemena, dosta je, ako za pokus uzmemo uzorak od 4 do 5 kg težine.

Za punjenje silo-jama u našim gospodarskim prilikama najbolje odgovara kukuruz. Kukuruz istodobno daje najbolju i najjeftiniju silos-krmu. Domovina spremanja silažne hrane jest Amerika, dakle zemlja, gdje kukuruz odlično rodi. Kukuruz za silažu može se kod nas sijati kao postrni usjev, a da bi prirod bio što veći i sigurniji, valja ga sijati što je moguće ranije na ječmovoj ili pšeničnoj strni, na dobro pognojenom zemljištu. Moguće je bolje, ako se kukuruz sije u redove od 50 do 60 cm. tako, da se jednom okopa i donekle proriedi.

Jedino na pjeskovitim i slabijim tlima, gdje kukuruz nije toliko siguran, može se preporučiti sjetva sirka šećerca ili suncokreta, koji naginje na što jače nabusavanje.

Od prvotnih do konačnih poljodjelskih proizvoda mora danas biti lozinka seljaka. Seljak mora nastojati da ne prodaje sirovine nego gotove proizvode za potrošnju. To znači:

ne prodavati žito nego brašno,
ne sladornu repu nego slador,
ne sirovu nego prerađenu kožu,
ne stabljike konoplje i lana nego konopljeno i laneno vlakno i pređu, itd.

Da bi se to danas sutra postiglo, potrebno je, da se seljak udruži jedan s drugim. Šta ne može jedan ili dvojica, lako može njih stotina ili hiljade zajedno. To je ujedno poslije političke najteža i najdugotrajnija borba, ali do kraja u toj borbi može uztrajati samo narod, koji je politički slobodan.

Isto je tako važno i snabdjevanje seljaka na zadružnoj osnovi. Nema ovdje potrebe govoriti o drugom, nego samo da se spomene pitanje očuvanja stoke od pošasti. Na stotine hiljada iznose gubitci od uginule stoke godišnje, a glavni razlog jeste u tome, što privatna velika poduzeća prodavaju liekove pa takvoj cieni, koju seljak, s obzirom na nizke cieue svojih proizvoda, ne može platiti.

Velike zadaće Seljačke Sloge

Prava prosvjeta je u poštenom životu i u borbi za pravicu

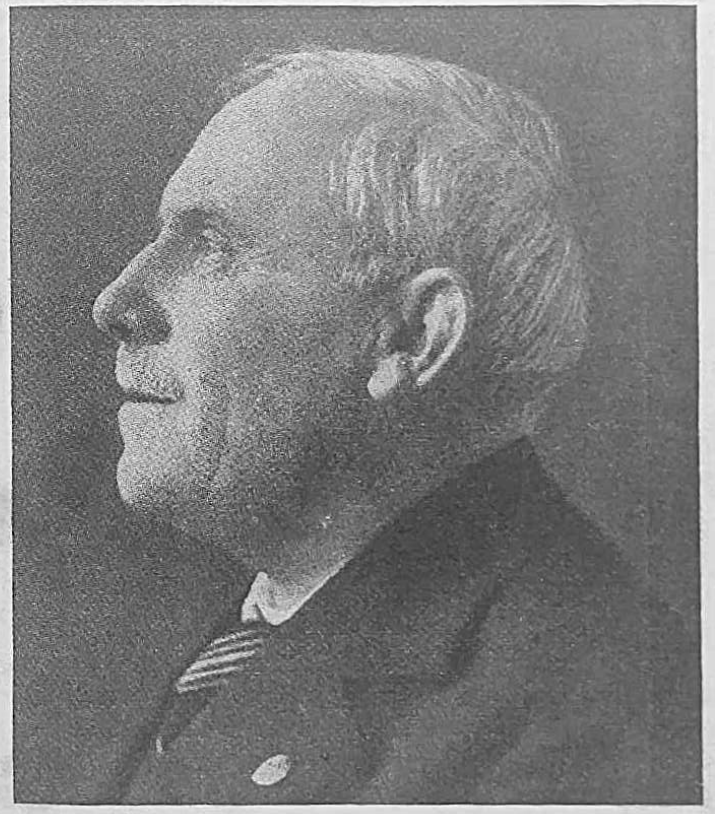

Seljačka Sloga, hrvatsko seljačko prosvjetno i dobrotvorno družtvo u Zagrebu s ograncima po selima, razvija se po malo u onakvu prosvjetnu organizaciju, kakvu hrvatski seljaci nuždno trebaju i kakvu svi u interesu čitavoga hrvatskoga naroda želimo.

Vidjelo se to najljepše na velikoj smotri hrvatske seljačke kulture dne 7. lipnja 1936. u Zagrebu, koju je priredila Seljačka Sloga. — Nije li onda, kad smo slušali one prastare zvukove obrednih melodija u oči Jurjeva i Ivanjdana spojene sa danas već

nerazumljivim pripjevima »Lado, oj«, svaki pravi Hrvat očutio nešto neodređeno, ali veliko i nama blizko, što nas je vezalo s pokolenjima djedova i pradjedova? A tek, kad smo čuli međimurske popievke (»Pojela mi nevestica prvi večerek«), nismo li očutjeli u melodiji pripadnost velikomu slavenskomu deblu, koje se iz Međimurja preko Ugarske proteže prostorno tamo do Ukrajine i daleko preko nje, a vremenski u daleku, daleku pradavninu?

Jest! I pjesme i plesovi i ukrasi, koje smo čuli i vidjeli, odraz su onoga duhovnoga blaga, što sačinjava našu prahrvatsku narodnu kulturu, onu kulturu, kojoj je svrha, da život — bez obzira na materijalnu njegovu stranu — učini ljepšim i zadovoljnijim.

Ističem duhovnu kulturu, koja nam život čini ljepšim i zadovoljnijim. Postići takvu duhovnu kulturu — to je svrha prosvjetne organizacije, to je zadaća Seljačke Sloge... upravo tako, kao što gospodarska organizacija ima izrađivanjem, dobavljanjem i pravednom diobom materijalnih dobara život učiniti lakšim, a politika sigurnim, — ljudskim...

Bilo bi stoga najbolje, da seljaci — jer tu se radi osobito o njihovom životu — budu svi organizirani u sve tri organizacije.

Ali u današnjem družtvenom uređenju i u ovim gospodarskim prilikama to je težko provesti. Ipak želim, da se ogranci Seljačke Sloge osnuju po svim selima, makar joj u početku bude član bar svaki deseti čovjek u selu. Naime: od 1000 stanovnika bar 100 članova Seljačke Sloge.

Na tome mogu uspješno raditi samo seljaci sami — međusobnim dogovorima i savjetima. Ali pri tom neka i članovi Seljačke Sloge po ograncima i prvaci Seljačke Sloge u Zagrebu ne oponašaju gradski život i njegovu civilizaciju, nego neka ostanu vierni narodnoj (seljačkoj) kulturi, izgrađujući na temelju starih običaja novi napredak i poštujući više poštenje i pravicu nego imetak i čast.

Na to neka paze naročito školani ljudi, koji žele surađivati u Seljačkoj Slogi, zatim omladina između 14 i 18 godina (podmladak Seljačke Sloge) i seljačke žene:

Nemojte slieditи gradsku modu, nego smatrajte modernim, savremenim i vječnim ono, što je narodno.

To je nauk braće Radića, to je duh hrvatskog seljačkog pokreta.

Dok Seljačka Sloga bude tako radila, uživat će moje podpuno povjerenje.

Dr VLADKO MAČEK

Seljačka Sloga — priprava za život

Izjava predsjednika Hercega na glavnoj skupštini Seljačke Sloge.

Glavnu skupštinu Seljačke Sloge dne 16. veljače 1936. otvorio je predsjednik Rudolf Herceg ovim govorom:

»Slavna glavna skupštino! Prijatelji i braćo!

Iskreno vas pozdravljam i zahvaljujem vam, što ste se i u današnje težko doba potrudili, da na ovoj glavnoj skupštini već samim svojim prisustvom manifestirate svoje misli i želje.

Vi ste u Seljačkoj Slogi vodstvo onog hrvatskog kulturno-socialnog pokreta, koji ima da smisli i iznađe put i način, kako bi i seljački sviet svoj život olakšao, poboljšao, pa i poljepšao — tako, da mu življenje bude život dostojan čovjeka; da ga takvim sâm smatra i da ga drugi takvim priznaju.

Prijatelji i braćo!

Otvarajući ovu glavnu skupštinu izjavljujem, da je Seljačka Sloga prosvjetno družtvo, te da u njegov djelokrug spada sve, čim se može seljački život unaprieditи, ali samo dotle, dok se smišljaju i proučavaju sredstva, kako da se to učini, i dok seljaci to sami sebi čine.

Zato Seljačka Sloga ne dolazi — i u svom radu ne smije dolaziti — s nikim u sukob; naročito ne dolazi u sukob s političarima, jer Seljačka Sloga iznosi i brusi misli, ideje, a politika ih provodi. Iz istih razloga ne dolazi u sukob ni sa zadružnim i gospodarskim ustanovama, kao što je zadruga »Sloga«, a ni s vjerskim, dotično crkvenim organizacijama, jer se one brinu za sretan život na drugom svietu, a Seljačka Sloga želi postići i za seljake kakvu takvu sreću već na ovom svietu.

Uspjesi Seljačke Sloge bit će bistra živa voda za sve. Svakomu ćemo dopustiti, da tu vodu pije, ali ne dopuštamo nikomu, da nam je kali, — sve u znaku Matije Gubca, koji nam je simbol, i dr-a Ante Radića, koji nam je prvi učitelj.«

Hrvatski seljački pokret

postaje uzor ostalim seljačkim pokretima

baš svojom narodnom kulturom.

Hrvatske seljačke pjevačke smotre

Svaki posao u svoje vrieme i na svojem mjestu.
Svi seljaci idu u crkvu, a mnogi od njih poslije mise pred crkvom igraju kolo. I nikad se nije dogodilo, da bi netko u crkvi zaigrao kolo, ili u kolu molio krunicu . . .

Dr Vladko Maček

Pripoviedao mi je jedan prijatelj: Pošli ove godine neki naši studenti u Italiju, da pogledaju znamenite rimske i talijanske starine i umjetnine. Vodiči su im bili talijanski studenti. Dok su se naši divili tim krasnim plodovima latinske kulture, reče jedan Talijan — hoteći im valjda polaskati — da su i Hrvati Latini, samo što im je u kasnija vremena nametnut slavenski jezik; radi toga moraju nas oni — Talijani — osloboditi. Nikakva dokazivanja, da nije tako, nisu pomogla. Talijanski studenti ostajali su kod svoga. Ta oni su to tako često slušali i čitali u svojim knjigama i novinama, a možda su tako učili i u školi.

Na prvi pogled čini se sve to smiešno. Naravno, Talijani nemaju pravo. Ali zamislimo se malko, zašto našim studentima nije bilo lako, da im to dokažu.

Po čemu se mi razlikujemo od drugih naroda? Evo naših gradskih ljudi. Žive na tuđinski način, nose strano odielo, pjevaju tuđe pjesme, plešu tuđe plesove, pa nije ni čudo, da mnogi i m i s l e tuđinski. Dive se samo stranim umjetnicima, književnicima i političarima. Za sve traže uzor u stranom svietu. Jedina je razlika, što »modu« dobivamo iz Pariza i Londona, a političke nazore još i danas iz Rima, Moskve ili Berlina — već prema ukusu. I svu tu tuđu robu prodaju onda neka naša gospoda narodu pod svoje, pod naše domaće ili kao neobhodno potrebnu »kulturu«. Tako uz koristne produkte evropske civilizacije, koji zbilja znače napredak, dolazi na naše selo još mnogo više sasvim nepotrebnih i smiešnih stvari: »plehmuzike« i harmonike, gradsko nespretno pokućtvo, »šlageri« i loše (glasbeno nerazumljive) crkvene popievke, kojekakve uniforme i družtva, kojima su glavna svrha parade, znakovi, izkaznice i članarine . . . I tko bi nas po tom sudio, doista bi lako pomislio, da smo i Niemci i Talijani i tko zna što, samo još za čudo govorimo slavenskim jezikom. Evo, već nas i Talijani svojataju . . .

A mi ipak znamo i osjećamo, da nemaju pravo . . . Ali kako ćemo to pokazati i dokazati? Tako, da se otresemo svega onoga tuđega, što nam nije prieko potrebno, a iztaknemo ono, što je naše; da pokažemo, kako mi živimo, radimo i veselimo se na s v o j način. Treba da pokažemo s v o j u narodnu kulturu. Treba da je pokažemo pred drugima i pred samima sobom, jer će nas to poticati, da i dalje radimo i svoju kulturu usavršavamo i obogaćujemo. A naša je kultura danas — koliko je baš naša, posebna — samo s e l j a č k a kultura.

Evo, zato se već godinu dana po svim našim većim mjestima drže hrvatske seljačke pjevačke smotre, smotre hrvatske seljačke kulture, koje organizira Seljačka Sloga sa svojim ograncima. Na tim smotrama treba da se jasno pokaže bar onaj dio narodne kulture, koji

je najvidljiviji, koji se može pokazati u kratkom vremenu od 2—3 sata i kod kojega sigurno ne trebamo tuđe pomoći. A to su pjesme, plesovi, svirka, narodna nošnja, nakit, češljanje, a i nekoji običaji. Slučajno su to baš dielovi ljudskoga života i djelatnosti, koji su najljepši, najvedriji i u glavnom — najbezbrižniji . . . Ne zaboravljamo pri tom, da ima još mnogo drugih i važnijih dielova narodne kulture, za koje se treba i te kako brinuti, ali p o k a z a t i ih na ovaj način ne možemo.

Dosad smo već dosta pokazali. Redale su se smotre, jedna bolja, druga slabija, no svaka je pokazala novo narodno blago. Vrhunac je

Seljanke iz okolice Karlovca u narodnoj nošnji

bila velika smotra dne 7. lipnja u Zagrebu. Ne samo da je po broju zborova bila najveća od svih dosadašnjih, nego je i po vriednosti bila svakako najbolja. Gotovo svi zborovi bili su vrlo dobri, a samo izuzetno moglo se kojemu što ozbiljnije prigovoriti. Bilo je zborova, koji su na svojim pokrajinskim smotrama bili sasvim slabi, a na ovoj velikoj smotri spadali su među najbolje. To znači, da su razumjeli primjetbe stručnjaka na pokrajinskim smotrama, pa su za Zagreb popravili, što je trebalo i što se moglo popraviti (Šišljavić). Po prvi puta našlo se tu i nekoliko zborova, kod kojih je sve bilo čisto narodno, tako da im se ni uz najstrožu pažnju nije moglo b a š n i š t a prigovoriti. I upravo tih nekoliko zborova pokazalo je, kakve moraju biti ovakove smotre. Stranci, koji su sve to gledali i slušali — a bilo je među njima i stručnjaka etnologa (narodoznanaca) — nisu se mogli snaći, toliko ih je zadivila ljepota i bogatstvo naše narodne umjetnosti. A i mi sami divili smo se i čudili, da dosad nismo znali, što sve imamo. S plesovima, koje su naučili i na ovoj smotri, dobili su naši

gradski plesači u Berlinu prvu nagradu pred svim drugim narodima. Mnoge je istom ova smotra uvjerila, da mi imamo takvu narodnu kulturu, kojom se možemo ponositi, a koju bi zapustili pod bilo kakvim izgovorom bila neprocjenjiva šteta. To su morali priznati i oni, koji su prosvjetni rad Seljačke Sloge držali nečim sporednim i nevažnim, jer ne poznaju Radićeva nauka, naročito njegove »Osnove«.

Ovaj je veliki uspjeh prošao, a smotre se dalje nastavljaju. Svi bi htjeli, da učine nešto, što će onako privući slušatelje, kao ona smotra u Zagrebu. Ima tih smotri možda već i previše, postale su — da tako kažem — nekakva moda. Priređuju ih i zvani i nezvani, pa i takvi, koji nikad nisu vidjeli koju dobru smotru. Ima i takvih, koji nastoje smotre izkoristiti u kakve druge svrhe. — No dobru smotru nije tako lako prirediti. I baš o tom htio bih reći nekoliko rieči.

Kakvu svrhu imaju smotre, vidjeli smo malo prije. Zato ne pristaje naziv »smotra« za svaku priredbu, kod koje se pjeva. Na »smotri« treba da se »motre«, vide i čuju samo čiste narodne popievke, plesovi, svirka, nošnje i običaji, t. j. samo ono, što doista spada u našu narodnu kulturu. Sve drugo: naučene umjetne pjesme i kompozicije (skladbe), govori, deklamacije, predstave, i slično na smotru nikako ne spada. Isto tako se na smotrama nikad ne bi smjelo piti. Smotra je ozbiljan rad, dotično izpit o uspjehu rada, premda se na njoj prikazuju i najveselije strane čovječjeg života. Inače se takve (t. j. one druge) priredbe mogu zvati zabave, koncerti, veselice ili drugčije kako, ali smotre to niesu. Pa kad bi i bile, može se dogoditi, da mjesto ogledala naše narodne kulture to postanu smotre naše — nekulture . . . Smotra treba da djeluje samo snagom i ljepotom onoga, što je stotinama godina stvarala i stvorila narodna duša. Ako to ne vriedi samo po sebi, bez drugih pomagala, onda ne vriedi u obće ni pokazivati. Zato smotra ne treba ničijega pokroviteljstva, ne može biti priređena kome u počast ili za zabavu, a ne može biti ni dio kakve druge priredbe. Ako se već ne može izbjeći tomu, da smotra bude na isti dan s kakvom drugom priredbom, onda neka bude posve oddieljena, na drugom mjestu i u drugo vrieme (smotra svakako prije podne). Dakle jedno su smotre, a drugo zabave, koncerti, pučke svečanosti, zborovanja, sastanci, skupštine i slične priredbe.

Pa kakva bi onda morala biti takva smotra? Ima već dosta ogranaka Seljačke Sloge, koji su to pokazali. Da vidimo u kratko:

Pjesme na smotri moraju bezuvjetno biti samo iz onoga sela ili kraja, odakle je i zbor, koji ih pjeva. Ima mnogo pjesama, koje su došle iz drugoga kraja. Većinom ih donesu vojnici. Takve ne treba pjevati. To je već »tuđe perje«, a mnoge su i loše. U gornjoj Hrvatskoj takva je na pr. pjesma »Na livadi pod jasenom voda izvire«, koja spada u Bosnu i druge iztočne krajeve. Zato treba pjevati u prvom redu domaće starinske popievke. Popievka može biti stara i 100 godina, a ipak ne mora biti starinska i domaća, nego izvana donesena. Pozna se to obično po jeziku. Starinske i vriedne su osobito obredne pjesme (na pr. svatovske, žetelačke, jurjevske). Treba pitati starce i — još bolje — starice, a dobro će biti tražiti savjeti od Seljačke Sloge u Zagrebu. — Rieči (tekst) svake pjesme

neka se zapišu i pošalju također Seljačkoj Slogi, koja će ih čuvati, a s vremenom možda i štampati. Kod toga treba dobro paziti na jezik. I pjevati i zapisati treba točno onako, kako se u selu doista pjeva i govori, a ništa ne »cifrati« ni »popravljati« prema književnom govoru. (Vidi o tom Sabrana djela dra A. Radića, knjiga I., strana 93—99 »Narod o sebi«.) Velika je sreća za našu narodnu kulturu, ako nastaju u selu i nove pjesme (to se opazilo gotovo na svim dosadašnjim smotrama), ali za smotre te pjesme za sad nisu toliko prikladne, jer su obično slabije od starih. To je i razumljivo: od starih pjesama zadržale su se do danas samo one najbolje i najljepše, a sve druge su se tokom vremena pozaboravile. Tako će biti

Pjevački zbor ogranka iz Ovčareva (kod Travnika) u Bosni

i s ovim današnjim novima. — Ni po čemu se pjevanje na smotri ne smije razlikovati od onoga kod kuće. Dakle bez zborovođe, bez nota, bez posebnog učenja. Ako koju pjesmu pjeva samo nekoliko pjevača ili na pr. samo djevojke, neka se tako pjeva i na smotri. I sve drugo neka bude onako, kako je u selu običaj, na pr. držati se oko pasa ili podbočiti se rukama. Klanjanje nakon pljeska običaj je gradskih glumaca i — cigana . . .

Slično, što je rečeno za pjesmu, vriedi i za ples. To su osobito različna kola, pa onda drmeši i slični plesovi u dvoje ili u četvoro.

Osim pjevanjem prati se ples i svirkom. I ovdje treba da budu samo narodna svirala (instrumenti): gajde (dude, mješnice), sopile, lirice, diple, tambure. U sjev. Hrvatskoj spadaju u narodnu muziku već i gusle, kad se prate »bajsicom« (s 3 žice). Kod tambura treba upotrebljavati u prvom redu onakve, koje seljaci sami izrađuju, a ne

kupljene. Na smotru spadaju i narodne gusle, pa rogovi i različite svirale (šaltve, žvegla, dvojnice, frule, strančice).

Vrlo je važno na smotrama n a r o d n a n o š n j a. Treba nastojati, da sve, što se može, bude kod kuće ili u selu izrađeno. Dakle domaće platno i sukno, tkanje i vezivo. Građanskih odiela u obće ne bi smjelo biti. U naše vrieme nošnja se je u nekim krajevima mnogo pokvarila pod utjecajem gradske mode. Zato treba uviek pitati stare ljude, osobito žene, je li sve onako, kako mora biti Dobro je dogovoriti se i sa Seljačkom Slogom u Zagrebu. Ima na pr. u Posavini 3 glavne vrste ženske nošnje: najljepša i najstarija urešena je tkanjem i vezivom u obliku kvačica i s i t n i h cvjetića većim dielom crvene boje (vidi na slici žene iz Prečeca-Tedrovca), novije su i pod

Seljanke u narodnoj nošnji iz Prečeca—Tedrovca

tuđim utjecajem velike crvene »rože«, a najnovija, najmanje vriedna (makar je i skupa) i najmanje naša je nošnja s velikim »rožama«, rađenim šarenom svilom ili vunicom (zeleno lišće!). Slično je i u nekim drugim krajevima (na pr. u Pokuplju). Naročito treba na ove stvari paziti ondje, gdje se nošnja sada obnavlja prema starim uzorcima. Tu bi trebalo uviek pitati stručnjaka i pogledati uzorke u etnografskom muzeju. Bila bi šteta truda, vremena i troška, kad bi se napravilo nešto loše, tuđe ili lažno. — K narodnom odielu spada i narodna obuća, dakle opanci ili čizme, a ne cipele. Ako još samo jedan čovjek u selu nosi opanke, trebao bi ih na smotri imati čitav zbor, mužko i žensko. — I pokrivalo glave mora pristajati. U nekim krajevima sjev. Hrvatske došla je nesretna moda, da se nose ličke kape. Te kape spadaju samo u Liku. Pogotovu, kad one zapravo i nisu nešta naše, hrvatsko i slavensko, nego su ih naši ljudi u Lici

primili od predašnjih stanovnika u onim krajevima, od kojih su slične kape primili i današnji Dalmatinci, Hercegovci, Crnogorci i Albanci. Ako se na sve to pazi, bit će nošnja od glave do pete naša narodna, pa joj onda ne treba nikakvih drugih oznaka. Jedna narodna tkanica više vriedi od svake dućanske (tvorničke) »pantljike«, makar ta bila i — trobojna. Kod ženskih je važno i češljanje, pa i tu treba pitati stare žene za savjet. Ružan je i tud običaj »brenanje« kose.

Od običaja dadu se također mnogi pokazati, a naročito oni, kod kojih pjevaju djeca (»jurjaši«, »ladarice«), pa nekoji svatbeni običaji.

Kao što u životu i kod rada i kod zabave sudjeluje i staro i mlado, i mužko i žensko, tako to treba da bude i na smotri. Sam mužki zbor nikad ne zvuči tako liepo kao mješoviti. Na zagrebačkoj smotri bio je jedan zbor sastavljen od samih staraca, a u mnogim drugima pjevala su i djeca.

Ovakvim smotrama pokazat ćemo barem djelomično, tko smo i što smo, i da nas nitko ne mora — preobražavati.

Branimir Bratanić

Svatovski običaj Gradišćanskih Hrvata

Razgovor s mladim prijateljima

Svi ogranci Seljačke Sloge primili su početkom srpnja 1936. poruku središnjice, u kojoj piše među drugim i ovo:

»**Radićeva djela treba glasno čitati u svakoj petoj seljačkoj kući** tako, da sluša uviek bar deset ljudi, među njima bar koja žena, mladić oko 15 godina i starac. **O pročitanom treba uviek povesti razgovor.**«

Još se tamo veli:

»Čitati treba bar dva sata, a razgovarati se četiri . . . **Od Sesveta treba tako biti svaki dan.**«

To je poruka.

U njoj je malo rieči, koje mnogo traže. A traže, mislim, mnogo zato, što seljačkom **narodu** još zbilja **mnogo treba,** da dođe do boljeg, lakšeg i ljepšeg života. Sloga je pak za to glavna pomoć, i Seljačke Sloge ima već po svuda, po svim krajevima, a bit će je, vjerujem, jednom baš u svakom selu i zaselku.

Ali što će onda ovako složan sviet? Hoće li u slogi mirovati u nebrigi ili nehaju isto onako, kako je mirovao, dok nije bilo sloge? Ne će, i ne može. Kako bi mogao biti na miru, kad se je i složio za to, da nestane mrtvila, u kojem mu je **duša** robovala; jednom rieči: seljački se narod slaže, da može u seljačkoj slogi **živjeti** novim životom.

Živjeti ne znači mirovati, nego raditi, micati, pokretati. Pa hoće li i može li što pokrenuti ona poruka? Mogla bi, jer se ljudi, hrvatski seljaci pokreću i giblju sâmi sad više, sad manje od kad ih ima, a u jednoj duhovnoj slogi, u istoj zajedničkoj misli giblju se već preko trideset godina.

I sad bi mogao tko reći: Ako je tako, ne treba ni — poruke . . . Na to odgovaram pri kraju, a ovo je početak razgovora s vama mladim prijateljima u Seljačkoj Slogi.

*

Davno prije, nego ste naučili sijati, orati i misliti; onda, kad ste znali zapravo samo jesti, govoriti i jedva na pašu ići, — onda su vaši roditelji živjeli težko kao i vi danas. Ali njima je bilo još mnogo teže zato, jer su bili u većem strahu i poniznosti pred seoskim pandurom, nego što ste vi danas pred i kojim mu drago gospodinom na svietu. Već po tome nisu bili, ni vriedili kao ljudi . . . Težko im je to bilo, a **nisu** si **znali** pomoći.

I vidite, u ono vrieme znao je u koji seljački dvor sjesti putnik, koji bi čekao i po više sati, dok su se domari vratili s posla na polju ili u šumi. I onda bi započeo razgovor. Na drugom mjestu se često u isto vrieme našao i opet putnik ovomu prvomu nalik kao rodeni brat.

Taj je razgovor seljacima bio neobično čudnovat, jer onaj je putnik htio najviše govoriti o tome, **kako će narod iz zla u dobro.** A ljudi kao ljudi, slušali su, ali svega razumjeli niesu. Dugo i dugo je trebalo, dok su ti naši starci razumjeli rieči, što bi ih taj putnik izrekao obično na kraju razgovora: »Narodu ne će i ne može nitko pomoći iz ovoga zla, dok si narod sâm ne pomogne . . ., dok se narod sam ne brine za sebe«.

Ali onda, kad su vaši otcevi razumjeli, što to sve znači, čemu je vriedio onaj razgovor i nauk, onda putnika više nije bilo, onda su obadvojica bili već odputovali nekud daleko, daleko . . . Ljudi su ih još čekali godinu i opet godinu, a onda su svi spoznali, da se nikad više vratiti ne će. I tako ste vi samo slušali starije, kako koju večer razgovaraju, pa vele: Je, je, tamo iza onog štaglja je sjedio, i nikad ne ću zaboraviti, kako je govorio. A što je rekao, **tako bi trebalo biti.**

Jest, trebalo bi biti onako, kako je rekao Radić.

Ali da, vama mladima to nije dosta. Vi pitate, **što** su govorili ti putnici Radići Antun i Stjepan.

Jesu li i oni rekli, da mi seljaci nismo napredni i da ne trebamo vjerovati u Boga, kako nam je govorio onaj čudni »prosjak« sa gladkim bielim rukama, što je prespavao kod nas i rekao, da ga zovemo »drug« . . .?

Jesu li oni spominjali, da je kletva naša sramota i da ćemo radi kletve i nečistoće ostati pogani i kažnjeni patnjom na ovom svietu? Ili su nam obećavali više blaženstva na nebu, nego naš velečastni u nedjelju prije »križeca«?

Možda je to njihov nauk, da nam treba **ljubiti** grudu, koju će braniti rodoljubna naša i dična gospoda, kako je to bio zaviknuo nekakav izaslanik na govornici?

Tako se vi sâmi pitate većinom po tiho, u sebi, ali bez pomoći. Ako ste to glasno pitali, odgovora niste mogli dobiti, osim od onih, koji su putnike za života ne samo čuli, nego ih i slušali i razumjeli. No tih je sve manje i manje, a kad dođe rok, nestat će ih sasvim. Po tome dakle vi, današnji mladići, narasli bi do ljudi i **ne bi znali, što su vam stari znali,** a htjeli bi da znate još više, nego oni; mnogo više, nego su oni i mogli zamisliti. Kako ćete pak znati više, ako ne znate ni malo?

Na sve ovo, vidite, mislili su oni putnici, jer su baš oni mnogo svojih misli izpisali na papir, koji su onda širili svuda ondje, kamo nije dospjela ni mogla doprieti njihova živa rieč. Ali papira, i njega je nestalo malo po malo.

I **zato** su sada najstalniji od onih, koji nisu nauka zaboravili, uzeli na sebe brigu, da misli i rieči, u kratko, da razgovore nezaboravnih onih putnika još jednom zapišu ,t. j. da točno prepišu, što je i kako je Radić razgovarao s narodom, da narod dođe iz zla u dobro. Prepisuju to u knjige **dr Vladko Maček i Rudolf Herceg,** jer su oni zahvalni učitelju, koji ih je dobru učio. A prepisane knjige liepo šalju u sela, u ogranke Seljačke Sloge, gdje se vi već neko vrieme sastajete, a imali ste tamo i po koju predstavu i zabavu.

Pa što ćete s tim knjigama? — Ja mislim, a tako i u onoj poruki piše, ovo:

Svakog dana pod večer od Sesveta pa dalje pod zimu skupite se u jednoj kući, pa se dogovorite i još prije izpitajte, tko među vama najljepše čita, to jest tako, da ga svi čujete i razumiete. Za taj posao nije onaj, tko brzo čita, jer to nije dobro. Takav ni sâm ne misli, kad

čita. A misliti treba na ono, što se čita, pa onda treba i reći, što se misli.

Čitač može čitanje i sam prekinuti prije, nego ga tko od slušača za to zamoli, jer i on sâm, ako je valjan, misli o stvari. I tako se liepo razveze razgovor do u noć. Ne treba se žuriti, da stignete do kraja knjige ili možda do konca poglavlja ... Tako to čine gradski daci, kad samo uče na pamet ono, što ne razumiju i za što ih nije volja. A vi ćete Radićeve misli liepo i sasvim razumjeti — samo, **ako se pitate** o svakoj misli, što je tamo razložena.

Samo se po sebi razumije, da bi uz sve ovo slabo što naučili, ako ste na okupu kod čitanja samo vi mladi, kojima toga i najviše treba. Pokušajte ovako sâmi, pa onda i tako, da budu s vama stariji i po koji na stariji. Vidjet ćete, što to znači, kad zapitate na pr.: Je li Hrvatska poljodjelska banka zbilja takova, kako se tu piše, a onaj tamo u kutu ćaća odmah nastavi pripoviedanjem, kako je to u istinu bilo, pa kako se on sjeća toga i onoga. A vi mladi, kao da pred vama sve živi: vidite u mislima ovoga ćaću kao mladog gospodara još u opancima i gaćama, zamišljate si, kako njemu dolaze gospoda radi Rajfajzenove zadruge, koja je onda propala a požderala novce i ostavila vam ono, što ste vi primili ... A oni mladi seljaci tamo oko Ilove mnogo će više razumjeti o svom Lonjskom polju, kad pročitaju iz Radićeva »Doma«, što se onda s time već varalo, a kako je bilo to polje pred 2000 godina itd.

A tko će znati, što Antun Radić misli, kad pita: »Da niste i vi počeli ono u Rači? ...« E, stariji od vas, znat će vam tu pomoći, jer oni znadu, što je to bilo u Rači, oni su to i sami proživjeli i upamtili.

*

Sve ovo ja sam u kratko spomenuo zato, jer će koji taj od gradskih mudraca prigovoriti, što seljaci u Seljačkoj Slogi tobože čitaju »po befelu«, po poruci ... Ali poruka neka gospodu ne plaši. Oni i sami znadu, da su od svojih poruka narodu slabo što imali. Ona pak poruka u Seljačkoj Slogi samo dokazuje, da izdavači Radićevih djela ne misle na takove čitatelje, koji knjigu samo plaćaju i poput mnoge gospode nerazrezanu na hrpu bacaju. Ne misle oni ni na to, da seljaci možda iz posluha ili iz naravske želje za znanjem gutaju samo na ciele komade ono, što je rekao ili preporučio taj i taj voda.

Naprotiv oni dobro misle i stalno vjeruju, da će one liepe zelene knjige sa zlatnim slovima i još sjajnijim znanjem biti u svakom seljačkom domu čuvari od svake laži, napasti i nevolje, koju raznose novi putnici po narodu, — oni putnici, kojima se žuri, koji sami govore, da druge ne čuju, i koji najviše žude za tim, da mladi ne znaju, što su nam učinili i što nas uče stari — **naši** stari nezaboravni učitelji za dobro hrvatskomu narodu i čitavom svietu.

Kad na godinu, ako Bog da, izađe novi ovaj kalendar Seljačke Sloge, onda će se u njemu za sigurno već vidjeti, što hrvatski seljaci poručuju, nakon što su najmlađi među njima pročitali i poslušali Radićeva djela — »svete knjige hrvatske«.

Božidar Magovac

Vršenje

Žarki sunčani traci napunjaju tielo toplinom. Čelo se znoji, košulja pije, zrak pun prašine u nosu škaklja, liepi se o tielo košulja, lice i ruke crne. Ne mari se. Briga, čežnja, hoće li brže na red, svršit, da vidi uspjeh svoga rada, ostvarenje zimskih snova. Koliko će biti žita, da podmiri tražbine ...

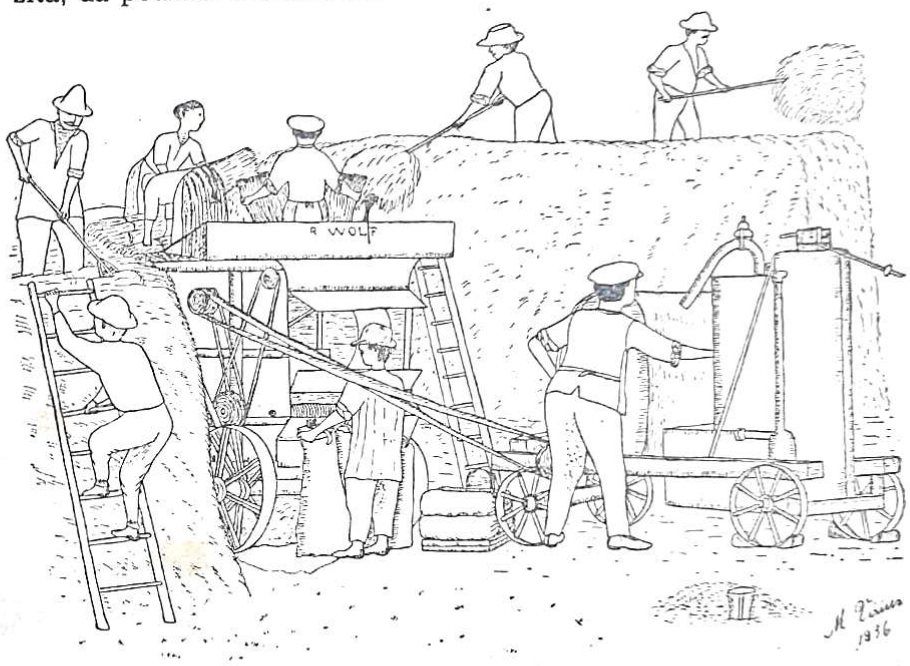

Nacrtao *Mirko Virius*, seljak

Velika parna mašina ječi muklo, riga, sipa smrdljivu paru. Težki zvukovi stroja zalieću se u moždane. Veliki remen, koji tjera vršilicu, kriešti i pišti kao pluća sušičavog čovjeka, kad mu ponestaje zraka ... Uh, puh, uh, puh ... Momci i cure žure se, jakim zamahom bacaju snopove. Prašina se vije poput oblaka i sve omamljuje svojom težinom. Ni govoriti se ne može. Ali se zato radi, i te kako radi ... Vršilica guta krupne zalogaje zlatnih snopova, pšenice, pljeva odlieće, slama se odvozi, gazda i vlastnik stroja čekaju kod vreće i vage, Odkopčavaju, važu i uzdišu — svaki za sebe: O Bože, Bože, premalo je. Nije tako zlo izgledalo, a eto, ta ja sam mislio, da bi ipak moralo biti više ... I u knjigu piše ...

Miškina

Rad u ograncima Seljačke Sloge

Kad je u jesen 1935. obnovljeno djelovanje Seljačke Sloge, onda je u prvom kalendaru SS poručeno svima i svakomu: »Seljačka Sloga je kulturno-socialna organizacija hrvatskih seljaka — sa svrhom, da u njoj **seljaci sami sebi** zajednički i složno **život osiguravaju, olakšavaju i poljepšavaju**«.

U pravilima Seljačke Sloge (središnjice u Zagrebu) piše: § 2. »Svrha je družtva: prosvjetnim i dobrotvornim djelovanjem unapređivati i širiti **seljačku** kulturu«.

U pravilniku za ogranke SS veli se opet ovako: Svrha je ogranku »na svom području širenjem znanja, ljubavi i sloge među seljačtvom te podizanjem čovječanske samosviesti unapređivati i izgrađivati seljačku kulturu«.

Ipak, i mnogi dobronamjerni ljudi niesu ni poslije toga znali, **što** im je **činiti . . .**

Zbog toga rado donosimo upute, koje je podpisani prosvjetni radnik SS napisao na temelju izkustva u radu kod ogranaka u okolici Zagreba. — **Urednik.**

Što bi trebalo učiniti

U ODBOR ZA OBRANU OD KRIZE u svakom ogranku morali bi ući najbistriji i najprosvjećeniji seljaci u selu. Oni moraju uviek držati na umu, da je konačni cilj Seljačke Sloge **učiniti**, da u selu što prije izrađuje sve, što seljacima treba za život. Zato članovi toga odbora moraju u prvom redu primjerom **prednjačiti u nošenju narodne nošnje**, to jest treba da ju **odmah** ili **što prije** počnu nositi i brinuti se, da ju nose svi — napose članovi ogranka — od najmlađih do najstarijih, na radne dane i svetkovine. Tko nema ciele nošnje, neka se služi za početak onim dielovima, koje još imade. Dalje će taj odbor nastojati, da se što više razvije **narodni vez i tkivo** te sve vrsti rukotvorina, a jednako da se sije potrebna količina lana i konoplje. Paziti, da selo ne kupuje u gradu, dućanu ili kod obrtnika nasad za sjekiru, kosišće, ručice, lojtre itd., jer si to može svaki sam učiniti, a ako to ne može ili ne zna, neka zamoli onog suseljana, koji to zna. Protuvriednost neka mu vrati u težaku ili na koji drugi način, a nikako ne novcem.

Isto to vriedi za dovoz drva i građe iz šume, oranje, sijanje, žetvu, košnju itd. — tako, da seljaci međusobno ne trebaju novac, već uzimaju u zamjenu robu za robu, djelo za djelo itd.

Utjecati na ženski sviet, da ne kupuje minđuše (naušnice) ni za se ni za djecu, isto tako ni suvišno prstenje, razne kreme i pomade za lice i kosu, pudere i mirisave sapune itd. itd., jer ih to ne poljepšava već nagrđuje, a košta puno novaca.

Upljivati na mužki sviet, da prestane kupovati niklaste i (recimo) »srebrne« kutije za cigarete i duhan, kožnate listnice i novčarke itd., jer se sve to može kod kuće izraditi iz drva — kao lula — te iz platna s narodnim vezom, a to je ipak ljepše, vriednije i trajnije, a što je glavno: manje košta.

Nastojati, da roditelji šalju djecu u školu u narodnoj nošnji s torbom od domaćeg platna, može biti i malo izvezena, manje košta, a dulje traje.

Paziti, da roditelj maloj djeci ne kupuje dućanske igračke, već neka im oni sami načine igračke ili — još bolje — neka se djeca sama brinu, s čim će se igrati.

Prije Sesveta odbor i cielo članstvo ogranka **mora** poduzeti potrebne mjere i korake, da seljaci ne kupuju u gradu **vience od »umjetnog« (papirnatog) cvieća,** jer to nije dostojno, a uvreda je za seljački narod i za pokojnika, da ih se živi sjećaju s umjetnim cvićem, kad **pravoga** cvieća ima svuda dosta. Zato treba, kad se već hoće i mora grob okititi, položiti na nj poljsko ili vrtno cvieće — bilo u obliku vienca ili strička cvieća. **To vriedi za i pogrebe.**

Seljak je pravo diete prirode, a ne umjetno sačinjen, kao građanin, pa ipak ovaj, ako ikako može, na grob pokojnika polaže pravo cvieće, a ne više »umjetno«.

Za Božićne svetke vriedi isto, što i za Sesvete. Dakle, ne kupuj za te dane razna stakla, okrugla i šiljasta, »zlatne« i »srebrne« niti, već vješaj na božićno drvce orahe, lješnjake, jabuke i drugo voće, koje imaš kod kuće, a koje ništa ne košta.

Od liekova ne kupujte u apoteki hrastovu koru, jer je imaš u šumi, titrice (kamilice), jer ih imaš puno polje, lipov cviet, jer ga imaš u šumi, samo ga treba kao i titrice osušiti. Slično je s lanenim uljem itd. itd.

Sve su to samo sitni dielovi onoga, što treba prestati kupovati, pa je zato dužnost sviju, a ne samo odbornika odbora za rješavanje krize, da kao pravi članovi Seljačke Sloge služe selu na uzor, a ne možda govoriti: »to se ne može«, »tko bi to proveo« itd., a napose ne tražiti od drugih, da oni prvi počnu kupovati u gradu nepotrebnu i suvišnu robu ili nositi narodnu nošnju i opanke, već je dužnost sviju i svakoga, da jedan drugomu savjetuje, da kupuje u gradu **samo ono**, što mu je najpotrebnije, i to koliko je u njegovim novčanim mogućnostima, a nikako ne na dug, jer je dug zao drug.

Samo na taj način, ako se ne kupuje ovakova i ovoj slična suvišna (a često i nepotrebna) roba, ostat će novac u kući seljaka, pa će ga on upotrebiti u druge mnogo pametnije i gospodarstvu prieko potrebne svrhe, to jest povećat će si ili savremenije urediti gospodarstvo, nabaviti potrebne poljodjelske strojeve itd., itd.

ODBOR ZA POMOĆ POSTRADALIMA, od požara, suše, tuče, poplave itd. mora povesti sabiranje, kada mu netko od članova SS u ogranku nastrada bilo od koje gornje nesreće ili od crkavice blaga, svinja, krađe itd.

U svakom slučaju sabiranja odbor mora pokušati zatražiti pripomoć i od onih suseljana, koji još nisu članovi Seljačke Sloge, ali im tom sgodom treba preporučiti, da i oni postanu članovi ogranka. Geslo toga odbora mora biti: što se njemu dogodilo danas, može se tebi dogoditi sutra.

Zadesi li cieli ogranak kakova nesreća, tad se uprava mora obratiti središnjici i susjednim ograncima, da priteknu u pomoć postradalim.

Strogu pažnju treba posvetiti tomu, da ne bi tkogod pokušao izrabiti djelovanje ovog odbora i samog ogranka lažnim tvrđenjem i dokazivanjem. I zato odbor za pomoć, na čelu s ogrankovim predsjednikom, prije nego odpočne sa sakupljanjem, **mora** uz osobnu odgovornost, točno izviditi i ustanoviti zapisnički, da je zaista istina ono, što postradali tvrdi, te da je dostojan pomoći sela.

Jer, ako je netko razpikuća, pijanica, kartaš ili tome slično, pa nedjelo izvede sam ili uz pomoć sličnog pokvarenjaka s namjerom da izrabi selo, tada se pomoć imade uzkratiti.

ODBOR ZA KOLONIZACIJU ILI PRESELJIVANJE popisat će u prenapučenim krajevima one, koji bi htjeli otići u krajeve zemljom bogatije, a u ovima one, koji imaju zemlju za prodaju. To sve treba poslati središnjici u Zagreb, a ona će dalje posredovati.

ODBOR ZA ŠIRENJE PISMENOSTI mora se brinuti, da svi oni seljaci i seljakinje, koji još ne znadu čitati i pisati, a to žele znati, budu u tim vještinama podučavani, i to od svojih domara ili susjeda, koji su čitanju i pisanju vješti, a uz to žele i druge tome naučiti.

Potrebne knjige i upute dobije svaki u središnjici u Zagrebu, makar se čitanje i pisanje može učiti i naučiti i bez tih stručnih knjiga.

ODBOR PJEVAČKOG ZBORA mora nastojati, da što prije sastavi pjevački zbor, u kojem će pjevati s v i od najmanje djece pa sve do najstarijih — mužko i žensko. Zbor će pjevati samo narodne pjesme, dakle bez nota i bez zborovođe, onako po narodnu, da jedan povede, a drugi prihvate.

Napose će se brinuti, d a s t a r i l j u d i, mužko i žensko, barem jednog člana n a u č e p j e v a t i s t a r e h r v a t s k e n a r o d n e p j e s m e, koje su se pjevale općenito, kao i one pjesme, koje je narod pjevao i g r a j u ć i k o l o, pa o ž e t v i, o s v a t o v i m a, n a p r e l u, o Đurđevu, o I v a n j u, o S p a s o v u, o B o ž i ć u, o s u š n o j g o d i n i itd. itd. Sve te pjesme treba zapisati uz napomenu, tko je koju pjesmu pjevao i rieči kazivao.

Isto tako treba odbor umoliti stare ljude, da nauče mladež igrati raznovrstna stara kola i plesove: p r e d c r k v o m, u s v a t o v i m a, o k o k r i e s a itd., pa će se i ta kola kao i plesovi opet izvoditi javno kod određenih zgoda, kao što je to bilo u prošla vremena.

Kada ogranak **SPORAZUMNO SA SREDIŠNJICOM** priredi smotru, prosvjetnu zabavu ili što slično, onda svi pjevači m o r a j u biti odjeveni u narodnu nošnju od opanka i čizme do rubca i šubare. (I program treba urediti sporazumno sa središnjicom.) Samo takovim radom selo će sačuvati, njegovati i širiti liepu hrvatsku narodnu nošnju, pjesmu i plesove.

Sramota je, da selo pleše majmunski »šimi«, fokstrote, valcer i razne druge švabske, francezke i divljačke plesove, dok svoje zaboravlja i zapušta, makar su ljepši, finiji i kulturniji.

ODBOR TAMBURAŠKOG ZBORA sakupit će mladež u dobi od 14. do 17. godine (kad mienjaju glas ili kad »mutiraju«) a i starije, koji već sami od sebe sviraju u tamburu, i napraviti od njih zbor. Taj i takav tamburaški zbor ogranka svirat će samo one pjesme, koje narod pjeva, i za narodne plesove.

Ako je zbor marljiv, pa se nauči i iz nota svirati, tada odbor treba zatražiti s k l a d b e (note) za tambure od Seljačke Sloge u Zagrebu.

I tamburaški i pjevački sastanci m o r a j u biti uviek u seoskoj kući, a ne u k r č m i.

I tamburaši (kao i pjevači) m o r a j u uviek, kad javno nastupaju, nositi čistu narodnu nošnju bez i najmanjeg pridodatka gradske mode.

Tamburaškim zborom Seljačke Sloge smatra se samo onaj zbor, gdje je tamburama vlastnik ogranak i gdje tamburaši ne igraju za novac t. j. gdje nisu profesionali...

PREDSTAVLJAČKI ODBOR neka sakupi oko sebe takove mužke i ženske članove, koji pokazuju (a i imadu) volju, da predstavljaju koju sgodu iz narodnog života, kao prosce, dielove iz svatova itd., itd.

Ako si članovi zažele izvesti koji napisani kazališni komad, šalu ili što slično, onda treba postupati po uputama u »Glumi« od A. Freudenreicha (Zagreb, Gajeva ulica 2b. Ciena za seljake Din 100.—)

U ODBOR ZA PREDAVANJA neka uđu prvi gospodari, koji napredno, valjano i uzorno gospodare, te koji su voljni svojim znanjem i izkustvom podučiti i druge, kako valja i kako se mora gospodariti.

Oni će za to u ogranku voditi s mladima razgovor o s' m granama gospodarstva i seljačkoga života.

Izim toga može odbor pozvati PREKO SREDIŠNJICE razne stručnjake iz Zagreba, koji će u ogranku (opet u seljačkoj kući) održati predavanja o onom predmetu, koji ogranak zaželi. Nakon predavanja tr_ba u v i e k povesti razgovor, da se vidi, kakova je razlika između teorije i prakse, to jest između govora i djela. Taj odbor neka nastoji nabaviti iz središnjice potrebne stručne i poučne knjige i časopise, pa neka osnuje ogrankovu knjižnicu u prvom redu s djelima braće Radića i izdanjima Seljačke Sloge, a onda neka organizira po seljačkim kućama **ZAJEDNIČKA ČITANJA I RAZGOVORE O PROČITANOM.** (U razgovorima uzima zadnji rieč onaj, koji čita.)

Ako prilike dopuštaju, treba povesti brigu za gradnju Prosvjetnog Doma, u koliko ga već u selu ili občini nema. Ipak ne valja čitanje i dogovore u takvom Domu zamieniti sa čitanjem i razgovorima po seljačkim kućama. Ovo čitanje po seljačkim domovima je važnije zato, jer tu slušaju i starci i žene, i mladež i djeca.

ODBOR ZA POLJEPŠAVANJE SELA mora voditi brigu o svim putevima, napose občinskim i poljskim, o prelazima preko potoka, kanala i rieka, te nastojati, da sve to bude uviek u redu, te zaista prohodno i provozno, a ako nije, poduzeti potrebne korake i tražiti, da se to uredi. A gdjekad će Seljačka Sloga sama obaviti ono, što vlast ne će ili ne može. Samo tako će selo dobiti dobre i uredne putove i mostove, koji će biti na korist i ponos cieloga sela i ogranka. Isto to vriedi i za močvarna tla, koja treba izsušiti i privesti kulturi. Napose treba provesti regulaciju potoka, koji svojim tokom ili smetaju ili za vrieme kiša čine štete.

Na sve radove, koje izvede ogranak Seljačke Sloge iz betona, cigle ili drva, treba utesati, da je to izvedeno nastojanjem cijeloga sela ili ogranka SS, da svi vide, što znači selu i što vriedi i koristi ogranak Seljačke Sloge.

O svemu, što učini ogranak na poboljšanju i poljepšanju prilika u selu, treba voditi zapisnik — uz točan navod, što i koliko je koji pojedinac dao i pridonio.

Odbor će osobito paziti na to, da djeca i odrasli ne trgaju drveće, koje se nalazi ili će se saditi uz državnu cestu (to sadi banovina ili država), jer je to za poljepšavanje same občine i sela uz državnu cestu, a i od koristi je za putnika domaćeg i stranog, a konačno — što je najglavnije — to je narodna imovina.

Jednom riečju, odbor treba nastojati, da i vanjski izgled sela bude što ljepši, uredniji i čišći.

ODBOR ZA ODGOJ OGRANKOVA PODMLADKA mora svu mladež mužku i žensku od 14 do 18 godine organizirati za prosvjetni rad. Napose treba i mužku i žensku mladež odgajati na ogrankovim sastancima u duhu hrvatskog seljačkog pokreta za koristno gospodarstvo, za uljudbu itd., te brinuti se, da im i kućni odgoj bude isto takav. Mladež treba da poštuje, sluša i cieni starije, da se ne upliće u njihov razgovor s prigovorima kao: »A šta vi znate, vi ste stari, ja znam, to je tako i tako...« ili kakovim sličnim neumjestnim primjetbama. Kad mladež hoće nešto reći, treba da pita za dozvolu. To pravilo vriedi i za kuću i za sva javna mjesta. Među svim ljudima i mladeži treba razvijati i njegovati poštenje, čovječnost, čudoređe, te djedovsku životnu mudrost, toplotu osjećaja i obzirnost prema djeci, svojti i okolini. O tome će se govoriti na ogrankovim sastancima, a članovi ogranka vodit će brigu, da se na tom radi i tako živi i u njihovom i u svakom domu.

Ako je ikako moguće, neka budu u podmladku SS organizirani baš s v i m o m c i i d j e v o j k e do 18. godine, a jednako neka bude s v u d a bar nekoliko ž e n a pravi članovi ogranka.

Neseljaci neka budu predplatnici Seljačke Sloge. Članovima Seljačke Sloge priznat će središnjica samo takve, koji su se predplatili na Sabrana djela dra A. Radića, a oni koji ogranku pomažu u radu, a ne mogu se predplatiti, treba da ta djela bar pročitaju.

SUD DOBRIH I POŠTENIH LJUDI mora po pravilima imati baš svaki ogranak, te se mora birati na glavnoj skupštini. Taj sud mora nastojati, da se svi zavađeni suseljani (susjedi i ukućani) — bili oni članovi Seljačke Sloge ili ne — što prije međusobno izmire, da se tako iz sela ukloni svaka k a v g a, m r ž n j a, z l o b a, k l e v e t a, j a l, z a v i s t itd. itd.

Izim toga sudci moraju i dužnost im je da svim razpoloživim znanjem, uplivom i ugledom utječu na zavađene stranke, da se pomire.

Kod procjena poljskih ili kakovih drugih šteta i smetnja moraju suditi najpravednije, da ne okaljaju svoje časti i poštenja.

Ti »sudci« m o r a j u također posredovati, ako se za to pokaže potreba, a napose ako su zamoljeni, kod svih zemljištnih, zadružnih, zajedničkih i inih dioba, te nastojati, da se sve to i drugo sporno rieši u selu, a nikako na občini, na sudu ili pred fiškalima, jer sve to stoji puno, puno novaca.

Velik je to i odgovoran posao, pa ga za to treba povjeriti samo takovim ljudima, koji ga hoće (a i mogu) savjestno, čestito i pošteno izvađati, tim više, jer za svoj rad ne smiju primati ni darova, ni plaće, a još manje mita.

O svim slučajevima parbe treba voditi zapisnik, u kojem će biti vidljivo, radi česa je postupak vođen, te tko koga tuži i na koji je način spor riešen. Tako sastavljen zapisnik imadu podpisati nagođene stranke i »sudci«, čime riešenje stiče svoju podpuno-važnost.

(Središnjici Seljačke Sloge u Zagreb javljen je i ovakav slučaj: Većina sudaca bila je u srodstvu sa strankama u sporu. — Upućeni su, da si sudce posude iz susjednog ogranka. A mogu biti i takvi ljudi, koji još niesu ogrankovi članovi.)

UPRAVA OGRANKA mora paziti i raditi na tom, da svi ogrankovi stručni odbori vrše preuzete dužnosti, pa ih prema potrebi u njihovom radu pomagati i upodpunjavati, da se svi zadatci izvrše najsavjestnije i najbolje.

Osim toga imadu se svi članovi uprave strogo držati družtvenog Pravilnika i svoj položaj u ogranku prema tomu udesiti (Vidi § 10., 11. i 12.)

Napose će nastojati, da svi sviestni seljaci, od najmlađeg do najstarijeg, postanu članovima ogranka, a s druge strane vodit će strogu brigu nad radom i vladanjem cjelokupnog članstva, te paziti, da u ogranak slučajno ne pristupi kakova protuha, tat, varalica, lihvar, razpikuća, kartaš, pijanica, izazivač, razbijač i slično.

Predsjedničtvo se napose mora brinuti, da se ne samo uprava nego i svi članovi radnih odbora što češće sastaju i dogovaraju, te da triezno i ozbiljno razpravljaju. Sjednice i sastanci imadu se obdržavati uviek u kući drugog člana, a nikako ne u birtiji ili klieti, jer rad Seljačke Sloge i njezinih ogranaka spada u seljačke domove i čitaonice, a ne u birtiju.

Bar jedan put mjesečno sazvat će predsjedničtvo cjelokupno članstvo na dogovor, da svi čuju, što, kako i koliko je svaki pojedinac radio u duhu pravila

Seljačke Sloge i kakav je, u tom radu polučio uspjeh kod sebe samog, u svojoj kući i obitelji, kod svojih susjeda i drugih ljudi, a napose djece i mladeži.

Upravni odbor ogranka mora nastojati, da članovi Seljačke Sloge uđu u sve seoske gospodarske organizacije, napose u općinu, zemljištnu zajednicu, zadrugu, Udrugu itd., kako bi duh Seljačke Sloge i tu došao što jače do izražaja. Jednako će se članovi ogranka brinuti, da selo dobije takove ustanove, za koje ono samo osjeća potrebu. Tako bi možda trebalo u selu osnovati:

Zadrugu za osiguranje konja i rogatog blaga;
Zadrugu za nabavljanje gospodarskih strojeva i potrebština;
Zadrugu za poboljšanje livada i sjemenja;
Zadrugu za kupnju i prodaju siena, vina, voća itd.;
Zadrugu za podieljivanje zajmova i tjednu štednju;
Posmrtnu i pripomoćnu zadrugu itd.

Seljačka Sloga i njezin ogranak posreduje tu kao prosvjetna organizacija.

Uprava ogranka neka vodi ozbiljnu brigu o najboljoj selskoj školskoj djeci, a napose o razvoju njihova duha obzirom na hrvatski seljački pokret, te ima nastojati, da oni, koji pođu u više škole, ne postanu neprijatelji, gulikože i pljačkaši seljačkoga svieta, kako je to danas još običaj.

Uprava ogranka mora isto tako zaštititi zapuštenu i osirotjelu djecu i drugu selsku sirotinju te nastojati od njih učiniti radine i poštene ljude, kako ti isti kasnije ne bi pali na teret sela i ciele zajednice. Jer dužnost je sviju i svakoga, da se sam uzdržava, a ako mu to nije moguće, treba mu zajednica to omogućiti, da ne padne na njezin teret.

Ako upravni odbor osnuje tiekom godine koji novi stručni odbor (vidi Pravilnik § 14.), tad ga imade prijaviti središnjici s naznakom njegova djelovanja.

Osobitu brigu mora uprava posvetiti tomu, da svi članovi bez iznimke, mužki i ženski, stari i mladi, vrše preuzete dužnosti, koje im određuje već sama »Pristupnica«, a napose družtvena Pravila, Pravilnik, te uprava i odbori ogranka.

U kratko: Uprava ogranka Seljačke Sloge mora sve znati i sve vidjeti, što se u selu sbiva, te kod svega i u svemu izdašno surađivati i pomagati, da seljački život postane što sigurniji, lakši, ljepši i bolji.

NADZORNI ODBOR NEKA PREGLEDAVA I NADZIRE RAD OGRANKOVE UPRAVE, NAROČITO NOVČANO POSLOVANJE, A PRI TOM NEKA SE STROGO DRŽI »PRAVILNIKA« § 12., U KOJEM MU JE SVE REČENO.

ALI, JER JE POSAO NADZORNOG ODBORA DOISTA MALEN, DOBRO ĆE BITI, DA NJEGOVI ČLANOVI SURAĐUJU I U RADNIM ODBORIMA.

Rudolf Petek

Misli kod sunčanog izlaza 11. lipnja 1936

Zahtjevi i nauka braće Radića bili su tako jasni svakomu seljaku kao sunce kada sija, zato bi i mi morali biti toliko dobri i pošteni, da nikada ne tužimo jedan drugoga svome neprijatelju. I dok mi svi to ne prihvatimo, dotle ne ćemo doći do toga, što su naša braća Radići naučali.

U Obrezini (Velika Gorica kraj Zagreba).

Stjepan Teferin, seljak,
sudac dobrih i poštenih ljudi

Bedenik Rusan pravo govori

Kolonizacija traži prave ljude, a onda istom novce

Kad se samo i spomene **kolonizacija** ili preseljivanje iz jednoga u drugi kraj naše domovine, — na primjer iz Zagorja u Slavoniju, — onda svatko u prvom redu pomišlja na novce. Svatko misli, da za to treba mnogo novaca, jer da inače nema uspjeha i napredka u novom kraju i novom gospodarstvu. Ali tomu nije tako.

Kao svagdje i u svakoj stvari tako su i tu (pri kolonizaciji) glavno **ljudi.** Može naime seliti netko i sa 50.000 dinara u žepu, ali ako nema ništa drugo nego samo novaca; ako nema razboritosti, marljivosti i izdržljivosti, ne će uspjeti i ne će se održati. Naprotiv, neka je netko razborit, marljiv i izdržljiv, a upotrebi na osnivanje novoga gospodarstva samo 10.000 dinara, može i te kako liepo uspjeti i dalje napredovati.

Da je tomu u istinu tako, evo nam jednog živog primjera:

Bedenik Rusan iz Karivaroša, općine Gornja Stubica, — sa 57 godina na leđima, sa 5 članova obitelji i 9.000 dinara u žepu — pošao je 1932. godine da potraži novi, plodniji i manje napučeni kraj, da osnuje novi dom. Htio je bolji život od onoga u siromašnom i prenapučenom Zagorju. Kako je znao, da s tim malim novcem ne može birati posjede po volji i još k tome u tako zvanim boljim mjestima, uputio se u Zdenkovac, u šume baruna Turkovića. To je u sjeveroiztočnom kutu požežkog kotara, gdje ovaj graniči sa kotarom našičkim.

Tu je dakle Bedenik Rusan kupio 4 jutra šume i šikare za 4.800 dinara i dao se na posao. Drvo je posjekao te je jače komade izpilio i složio u hvatove, najjače uzeo za građu, a sitnije spalio na ugljen. Za drvo i ugljen dobio je toliko, da je vratio dobar dio kupovnine i time snizio cienu zemlji, koja ga je na ovaj način došla sigurno i dva i tri puta jeftinije, negoli da ju je kupovao već gotovu i uređenu. Osim toga, on je na ovaj način došao do zemlje, koju ne će trebati gnojiti možda 5 godina, a leži mu baš u jednom komadu i odgovara za svaki način obrađivanja (kulture) — u nizini za livadu, oko kuće za vrt, iznad toga za oranicu, na vrhu za vinograd i voćniak, a u strmijem i gudurastom njezinom dielu za šumu.

Nakon što je prekopao i zasijao izkrčeno zemljište, dao se na sabiranje građe i na samo podizanje kuće, koju je stavio pod krov. Uredio je najprije samo jednu sobu za obitelj, a ostale prostorije u prvi mah služile su mu kao spremište i kao štala, kad je kasnije došao do krave. Poslužila ga sreća i dobar prirod, a u marljivosti kao i u skromnosti nije popuštao, pa je već druge godine prikupio još nekoliko jutara šume, nešto platio odmah, a ostalo namirio iz nje same. Treće godine i sve do danas nastavio je isto tako, ili možda

još lakše, jer je već svake godine imao višak priroda i blaga na prodaju, pa danas imade 16 jutara zemlje i moli Boga, da poživi i da kupi još 4 jutra, da postane gazda, kakvog nema u njegovom starom kraju, gdje je inače bio među najslabijima.

Nekoliko puta bio sam s tim čovjekom i uviek je bio vedar, čak i onda, kad je nekoliko puta iz Zdenkovca pješačio preko 200 kilometara u Karivaroš, da prištedi 100 dinara. Uviek sam ga pomno slušao, a njegove misli i rieči vriedno je da čuju i drugi. Zato evo čujte najprije, što Bedenik Rusan misli o selitbi ili kolonizaciji u obće:

»Kesno sem se zmislil, mogel sen prije prejti, dok su bila mlajša leta i bola vremena. Denes bi već same vžival, a ovak ja se bum same mučil, a vživali buju drugi. Ali naj bu, fala Bogu, da je i tak. Nigdar se ja nes nadjal, da bi se brez kupovanja svojega kruha najel, a kamli, da bi ga još tržil. Ali po selitbe je i to došle i more dojti, kad čovek za male svojega zločestega i nevaljanega grunta vu Šlavunije dojde do barem dvaput više grunta i dvaput boljega za rod. Za jene lete čovek po selitbe naraste više nek da pri domu ostane 10 i 20 i 30 let. Za badav se mučiš, kad su (svu) muku zaješ i nikdar naprve, nek navek nazad živiš i duge plačaš za one, kaj si već prejdi pojel. Če se pak i nešći zmore i ima neke penez, pak ne more nikam, jer se niš ne trži, saki ima male i — to drži. Ne da se širiti drugem, jer kam će onda on. Velim vam, (g)doj hoće od siromakov na gruntu ostati i od nega živeti, nemre to nikak drugač postići, neg se baš mora seliti. Nas je v Zagorju saki dan sê više, a zemle je navek jednak i morame se gibati proč, i kam drugam nek tam, de je pak zemle pune, a ludi male. Bože moj, kak je to **male mudrosti, a itak nišči se ni na te prije zmislil** niti od selakov, niti od gospode, dok nie doktor B a s a r i č e k, Bog mu daj duši leke tam de je, prvi put počel s tu selitbu. Kuliki su jedni naši ludi prek vu Ameriku kruha prešli izkat, drugi v Nemačku, trejti vu Francuzku, a kuliki su pak tu pri nas otišli izkat posla vu grad, a vu Šlavunije je kruha dost, mesta i posla dost.«

A sada, da čujete, što misli o svojoj selitbi:

»Nekoji su me plašili, da nejdi nikam, da nemam dost penez, da bum to male raztepel i brez sega ostal; drugi su mi pak govorili, da nejdi v šumu, da sam prestar za krčiti i znova gospodarstve započimati; pitali su me, ob čem bum krčil, (g)de budem stanuval i kak bum živel, dok si to vredim. Nis bil još to probal i nis im mogel prav odgovoriti, ali sem si mislil, a **kak su tuliki ludi živeli 4 leta na fronte,** pak da su barem na miru bili i da je (g)doj od tega kakvu hasen imel. Onda sem si mislil, pa (g)doj je onda itak tuliku zemlu skrčil i svet vredil. Em su i to bili ludi. Mučili su se, kak se i ja bum mučil, ali bum poklem i nekaj od tega imal, a če na gotove sednem, s početka bu mi istina i Bog leže, ali poklen bu teže, a čemu sem se onda selil? Če je nekam prejti, more se čovek i odpelati, ali more i pešice iti. Če se vojzi, lakše mu je i lepše, ali mora to platiti, a če **pešice ide,** zmuči se, ali **nije niš potrošil,** a došel je kak i on, ki se je pelal. Da prišpara i na drugu korist si one groše obrne, dobre je da čovek i onda ide pešice, kad se ima ob čem voziti, a kad nema ob čem, onda nit nemre drugač, a veli se reč, da „Kaj se mora, nije težke!" Ja sem za svoj grunt dal jeden del v peneze, a drugi sam odslužil s trudi i žuli, pak imam sad gotovi i vrejeni grunt, kak i onaj, ki ga je gotovega kupil, same je za njega više platil, kak i onaj, ki je putoval i vozil se, a onda moj grunt bu bole rodil neg njegov. V komadu ga imam, sê mi je pri domu i sê sem si po svoje vole naredil, kak ja mislim, da je dobre i kak meni bole paše. Kad si denes se prav premislim, onda velim, da je čoveku bole, da jenput makar i veliku muku prebavi, a poklem da mu je bole, nek da se navek makar po menje muči, ali i nikdar dobro ne vžije. Kaj ne bi čovek jene lete degod, — vu kakove bile kolibe — prespal i makar kaj pojel, kad ovi vuglenari i Ličani navek tak živiju, a **naseleník zna, da mu već druge lete i poklem za navek bu bole.** Čovek si mora same razmisliti prav sê to, i mam lakše dura i sigurnije do nečega dojde. Navek je tak, sê se mora platiti i splatiti, same kaj jeni prije, a drugi poklem plaćaju i splaćaju, a ja rajši, kaj se zbaviti mora, prije zbavim.

Da mi denes dojdeju oni, ki su me od šume odgovarjali, ja bi im povedal, kaj je šuma. **Šuma je Božja niva,** tam dragi Bog sam seje, gospodari i za sirotinju skrbi. Kaj bi se nje plašil, kakav nam daje samo čisti zrak i kakvu finu vodu. Kam ćeš z blagom na pašu nek vu šumu, a ze svinjami v žir? I nam ludem daje vrganje i kostanje, jagode, himber, kupinje i črešnje, kakvoga zajca, listinu za štraju blagu, kolec za trs i vočku, drve za greti, drve za posel i graju. Gde bi čovek našel držale za sekiru, kosišće za kose, toporišće za motiku, i bičale za bič, da nema šume? A kad ju čovek poseče, dâ peneze i ostavi finu i pognojenu zemlju. S čim bi ja v početku gnojil, dok nis imal jenega maršeta, a s čim bi i oral, ili platil oranje? Vište, kak to se jedne s drugim lepe dojde, i one, kaj nekoji misli, da je nesreća, to je bilo moja sreća i još jenput velim, **fala Ti Bože, da sem selil i v šumu se naselil,** jer sem išel se z gorega i težega na bolše i leže. Sad mi je i lepe i dobre i gledim, da i drugi moji domari iste tak prejdeju, a vi glejte, da i si drugi ovak ideju i zideju.« . . .

Imanjem baruna Turkovića upravlja već 40 godina jedan naš Prigorac, koji se također vrlo liepo snašao u Slavoniji i kojega bi mogli postaviti za drugi primjer. Ovaj upravitelj je doživio u dugogodišnjoj svojoj službi svašta i vidio kolonizaciju Slovakâ, Niemacâ, Mađarâ, pa i naših Ličana, Primoraca i Zagoraca, ali veli, da čovjeka poput Rusana nije vidio. Razboriti i marljivi, veli on, su i drugi bili, ali falila im je Rusanova **izdržljivost** — može se reći — **glavna kriepost svakoga koloniste s malim novcem, a s velikom budućnosti.**

Zato, možemo u ovog našeg Rusana gledati s pouzdanjem i sa željom, da bude što više takovih pionira kolonizacije, t. j. hrvatskih ljudi bolje i sigurne budućnosti. Seljak Rusan ne samo da stvara nevjerojatna i velika djela, nego, kad ih je stvorio, on se njima ne

zanosi, nego ide dalje svojim putem, svojim poslom i svojim načinom života. Upravo obratno čini od onoga, što danas neki naučaju, a za čime se rado mnogi povode: to jest ne rade i ne stvaraju, nego samo izmišljaju, zamišljaju i postavljaju »zahtjeve« i potrebe.

A kako mi možemo ovako napried?

Ili zar nije jasno kao sunce, da čovjek može više imati samo ako više radi i stvara, a potreba ne povećava, a pogotovo **da tobožnjih potreba ne izmišljava?** A kako je kod pojedinaca, tako je i kod naroda!

*

Iz ovoga se, mislim, dosta vidi, da se i kod kolonizacije u prvom redu traže pravi ljudi, a tek onda novci i ostalo. A pri tome valja imati na umu, da se takovom kolonizacijom ne rješavamo samo naše narodne socijalne i ekonomske t. j. družtvene i gospodarske nevolje, što je već razloženo u drugim člancima i razpravama o kolonizaciji, nego — što je najvažnije — jedni te **isti** ljudi **u drugim** prilikama postaju bolji radnici, poduzetniji duhovi za sebe i za sve nas.

Od mrtvih postaju živi kapitali, od zemlje šikarom obrasle nastaju oranice i livade, vrtovi i vinogradi, a od zemlje nepopunjene, u najplodnijem kraju stvara se domovima uređena, liepa i bogata. U njoj će onda biti i narod bogat, i život mu ne samo osiguran, nego i olakšan i poljepšan.

Tko dakle još može mirne duše reći, da kolonizacija nije narodni posao? A kad je tako, onda se za taj posao mora zanimati svaki od nas. Danas više nema Stubičana Matije Gubca. Pionirima kolonizacije neka bude voda Stubičan — Bedenik Rusan!

Josip Bašic

Najveća žitnica na svietu brani se od propasti

Amerika je još danas za mnoge i mnoge čudesno ime, čarobna rieč. Sve, što si samo možeš zamisliti, to ćeš sve naći u Americi bolje i ljepše, nego igdje drugdje. I posla i ženu, kuću i novaca, pamet i ugled, — u kratko: sreću.

Posljednjih godina počela se doduše spominjati »kriza« i preko oceana, ali još uviek se »stari« naš sviet Evropa ne može mjeriti s Amerikom. Pa ipak tu Ameriku, i to upravo Sjedinjene države (na sjeveru Amerike) ne bi više valjalo zvati sretnom i blagoslovenom zemljom. Evo zašto:

Dugo su već stručnjaci (učenjaci) navieštali, a danas to znade i svako američko diete, da su prirodne sile skovale urotu protiv američkog poljodjelca ili farmera. A onda se to i pokazalo: nenadano i strahovito.

Dne 11. svibnja 1934. pojavila se u zapadnom dielu američkih Sjedinjenih država prvi puta »suha oluja«. Tâ je vijavica uzdigla i poniela oblake crne prašine i tako potamnila i zakrila sunce kroz više sati u velikom dielu zemlje. Bio je to nemio prirodni pojav, sličan samumu, razornom vjetru u afričkoj pustinji. Treba naime znati, da je iza te vijavice ostala pustoš na njivama i pašnjacima. Plodnu sitno razmrvljenu zemlju prekrio je debeli sloj pieska. Naravski, na tisuće poljodjelaca i stočara ostali su bez kruha svakdanjega . . .

Ta strahota ili katastrofa stigla je kao grom iz vedra neba. A zanimljivo je, da pri tome nije nastala trajna suša, a nije taj pješčani vjetar ni bio osobito oštar. Tako se vrieme nije mnogo promienilo, ali se nakon te pješčane vijavice posve promienilo lice (naime površina) zemlje. Baš zato su mnogi farmeri poljodjelci stali govoriti, da je to »znak s neba«, i da su tu nesreću izazvali unuci, da okaju griehe svojih djedova . . . Svi američki poljodjelci u postradalim krajevima nekako su naime osjetili, da je njihovo poljodjelstvo bilo do sada na posve krivom putu.

Kako to? Promislimo samo ovo: Prvi evropski doseljenici našli su u Americi osobito plodnu, bogatu još neobrađenu zemlju i prekrasne šume i prašume. I tada su ti Evropljani započeli svoj posao: Krčili su zemlju i ubijali krda bivolâ po pašnjacima, a sve veći broj goveda i konja uništio je pašnjake. Šume su ti evropski pioniri ili posjekli ili zapalili, i nitko nije ni mislio na uzgoj šuma, jer ih je bilo dosta za nekoliko stoljeća . . . A novi doseljenici prilazili su sve bliže i prodirali sve dublje u američki Zapad. Poveli su borbu sa divljom pustoši i stvorili »kulturno« tlo za obradbu.

I dva i pol stoljeća američka zemlja je došljacima pružala bogatstva; blagostanje je u američkim državama neprestano raslo. Obrađivalo se, kako se vidi, bez ozbiljnije pomisli na budućnost, bez plana, često i bez razbora . . . A onda se jednoga dana pojavio

pješčani vjetar, i farmeri su se brzo dosjetili, kako su oni — a još više njihovi pređi — uništavali prirodu tako nesavjestno, da se to možda i ne može više popraviti.

U neprekidnoj borbi s divljom prirodom uništili su naime doseljenici pojas šumâ i uklonili prostrane travnjake. Plug je razrovao zemlju, a blago uništavalo travu tako, da je ponestalo sjemena. Njive i polja na daleko i široko ostadoše bez pokrova, koji bi ih štitio, a razmrvljena zemlja brzo se sušila. I kad je ova nezaštićena površina postala vrlo velika, i kad su ponestale šume, što su bile zaštita od vjetra, crni piesak nanesen od vihora mogao je pustošiti, kud je stigao.

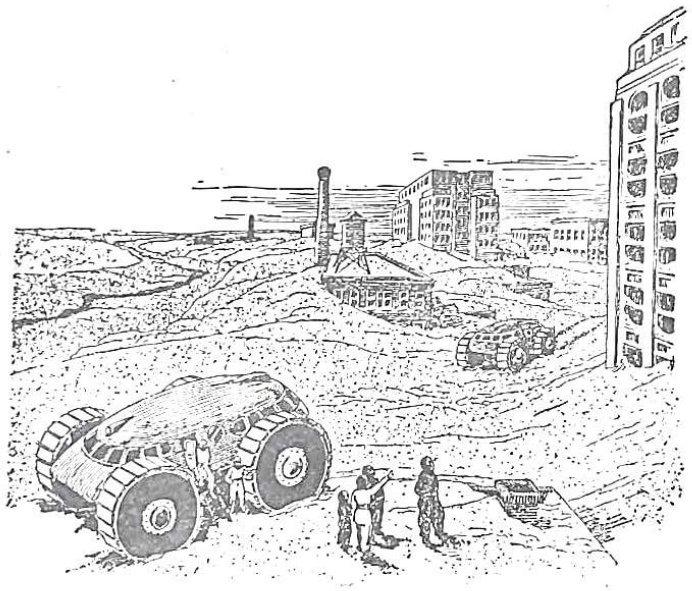

Ovako si jedan američki crtač zamišlja grad Kansas City u »žitnici Amerike«, nakon što bi ga prekrio pješčani vjetar prašinom. Stranci dolaze posebnim kolima preko pieska razgledati uništeni grad. (Everyday Science and Mechanics).

Ali ova nesreća nije došla sâma. Mnogo prije ovih suhih vjetrova, što haraju američkom zemljom, razorila je druga prirodna sila, voda, nebrojene četvorne kilometre plodnoga zemljišta. Prokrčena i oslabljena površina zemlje nije se mogla oduprieti bujici vode kao ni naletu pieska. Svaka jaka kiša uništila bi gornji plodni sloj zemlje, »humus« je bio izpran i plodna crnica odticala bi s vodom. Kiše su nakon žestokog nevremena ostavile duboke prodore zemlje na brežuljcima.

Koliko se moglo procieniti, samo rieka Mississippi (a to je najveća rieka na svietu) odnosi godišnje četvrt miljuna kubičnih metara američke zemlje sa sobom u more, u Mehički zaliev! Ta je zemlja odplavljena većinom sa farmerskih posjeda u području ove goleme rieke, a sastoji se od crnice, koja je plodnija i od same blagoslovene zemlje kraj rieke Nila u Egiptu ili starom Misiru . . .

Šteta, što ju izpiranjem i odplavom tê plodne i dragocjene zemlje trpe američki poljodjelci i stočari, iznosi u novcu najmanje 400,000.000 **(četiri sto milijuna)** dolara na godinu! A ta je strahota svake godine i veća, jer voda podkopava i onaj donji manje odporni sloj zemlje. Sve više materijala taloži se u riečna korita i zato rieke nabujaju i opet preplavljuju sve oko sebe.

Ako je tlo izprano ili odplavljeno sve do podloge, onda štetu nije moguće nadoknaditi, jer priroda treba hiljade godinâ da stvori opet gornji plodni sloj. Već do sada je uništen što od pieska što od vode toliki prostor zemlje, koliki zapremaju tri savezne američke države (Illinois, Massachusetts i Connecticut). To znači, da je podpuno uništeno 220.000 farmi (zemljišnih posjeda), ako svaka farma ima 150 jutara.

Tko u ove brojke ne bi možda htio vjerovati, lako će se osvjedočiti o nesreći američkog poljodjelstva, ako promotri prirod američke žetve. Uzprkos tehničkog napredka u poljodjelskom gospodarstvu posljednjih godina je poprečni iznos žetve u Sjedinjenim državama manji nego godine 1871.!

Nakon ovakovih strahovitih posljedica onih pješčanih oluja američko se pučanstvo zabrinulo za budućnost. U jedan mah nestalo je vjere u »neizcrpna bogatstva«. Odlučilo se u zadnji čas spasiti, što se još spasiti dade. Amerika ima da bira: ili će svim snagama spriečiti razaranje prirodnih silâ, ili će napustiti svaku nadu u svoje blagostanje.

Vlada Sjedinjenih država u Washingtonu zamislila je plan za pošumljivanje one silne ravnice, što je danas pod pieskom ili pak strada od vode. Po tom planu imali bi se zasaditi široki pojasi šumâ, i to svaki u duljinu od 1500 kilometara. Svega bi takovih šuma imalo biti stotinu, i one bi se uporedo širile od sjevera (od Kanade) prema jugu (prema Teksasu), a prolazile bi područje saveznih država: Dakote, Nebraske, Kansasa i Oklahome.

Ove šume trebaju za to, da ometu sušu, no zbog tih šuma bit će sve manja i opasnost od vjetrova, a to je od velike koristi. Pokusima se dokazalo, da takove šume svojim odporom smanjuju brzinu vjetru za 30 do 40 posto (%). U zimi će se oko tih šuma nakupiti visoke naslage sniega, koji će otopiti, pa će zemlja primiti vlagu. A kasnije će, naravski, od tih šumâ farmeri dobivati drvo, kojega za sada ima vrlo malo u toj »velikoj ravnici«.

Po ovom planu podižu se najprije šumske škole, u kojima se vodi briga o tome, da se zasadi ona vrsta drveta, koja upravo odgovara posebnim prilikama u pojedinom predielu. Ove godine se počelo, a u svakoj godini imali bi, kažu, farmeri zasaditi 180.000 stabala. U deset godina to bi imalo dovesti do uspjeha. Sve to ovako i još drugačije, kako zamišlja provesti američka vlada, stajat će 75 milijuna dolara. Tako se samo u napred računa, ali obično veliki podhvati stoje na kraju još više, nego se izračunalo na početku. Devet desetina od te svote imalo bi se izplatiti farmerima kao plaća za rad.

Ako pak sve to ne uspije, tada će američka »velika ravnica«

postati pustinja, a korito najveće rieke na svietu (Mississippi) močvara i baruština.

Nije stoga čudo, da se čitava američka javnost pita, da li će uspjeti ovaj silan posao, trošak i trud, kakav se nije valjda upotrebio od vremena, kad su robovi gradili grobnice kraljeva ili piramide u Egiptu.

Amerika, najveća žitnica na svietu, brani se od propasti.

Božidar Magovac

Stjepan Radić o dru Vladku Mačku

Gospodski nacionalizam i seljačka čovječnost

(Iz »Doma« 16. ožujka 1927.)

Bilo je to ovih dana. Sjedilo nas je desetak u ozbiljnom prijateljskom razgovoru. Među nama su bila i dva odlična prijatelja sa strane, jedan Slovenac sa Bleda i jedan Srbin iz Beograda. Od razgovora o domaćoj politici prešao je razgovor na politiku vanjsku i na naš odnošaj prema Italiji. Tu smo se zadržali na našoj Dalmaciji, koju je nasilno orjunaštvo i neiskreno jugoslavenstvo bilo tako pritislo, te se je već činilo, da će tamo hrvatstvo biti sasvim potisnuto, a seljačtvo da će ostati još kroz desetak godina i pogaženo i prezreno. I tako smo se zaustavili na gospodskom nacionalizmu, kojega ima u svim našim krajevima, a koji je svuda primitivan ili kržljav, a obično uz to brutalan, nasilan.

Usred toga razgovora na jedan put će d-r Maček nekako svetčanim glasom:

E, gospodo, kad smo kod toga razgovora, da Vam pokažem jedan živi primjer gospodskoga nacionalizma i seljačke čovječnosti: Kako znate, ja sam na početku svjetskog rata bio pričuvni poručnik u našem domobranstvu. Hrvatsko domobranstvo imalo je među pričuvnim častnicima sve same akademski naobražene ljude, gotovo bez iznimke Hrvate, i to takove Hrvate, koji su ili već prije balkanskoga rata ili za vrieme balkanskoga rata postali oduševljeni prijatelji Srba; naravski oduševljeni Slaveni su bili od uvijek, a prijateljstvo, dotično narodno jedinstvo sa Srbima, izpoviedali su do svih konsekvencija. Naša momčad naprotiv bila je čisto hrvatska i gotovo da kažem frankovska. Ja sam u svojoj satniji imao jednoga kadeta, koji je bio tako oduševljen za Srbe, da je već bio više Srbin nego Hrvat. On bi se rado izticao tim, da je nacionalist.

Mi smo se međutim ukopali u šančevima na lievoj obali Save, a Srbi na drugoj strani. Jednoga dana pošao sam pred večer da obiđem straže i baš skočim u jedan rov, kad s druge strane Save dođe do same vode jedan srbski vojnik s vojničkom šalicom i stane grabiti vodu. Onaj kadet u taj čas zapoviedi jednom momku:

Pucaj i ubi ga!

Naš momak u tren digne pušku, nanišani i da će odapeti, ali u taj mah spusti pušku na zemlju i reče mekanim dobroćudnim glasom:

»A, gospon kadet, more biti i on ima dece, kak i ja«.

Gospodski se nacionalist na to zastidio i nije više ponovio svoga naloga. Ja sam međutim otišao, kao da nije ništa bilo. Od onda svaki put, kad čitam po gospodskim novinama, kako se razna gospoda razbacuju svojim jugoslavenskim nacionalizmom, dotično svojim nacionalizmom hrvatskim ili srbskim, tada se svaki put sjetim onoga tobožnjega frankovca.

U taj čas preuzme rieč prijatelj iz Beograda te nam izpripoviedi ovo:

Bilo je to na solunskoj fronti. Borba je bila oštra i krvava. Trajala je čitav dan. Desilo se, da je jedan mladi poručnik prolazio s jednim redovom i sa mnom pokraj mnogih mrtvih i ranjenih. Tu se ne jedan put začuje moleći glas prema našem redovu:

Brate, uzmi me, težko sam ranjen.

Poručnik se ogleda i vidi, da to za pomoć vapi jedan bugarski redov. I odmah oštro zapoviedi našemu redovu:

Ubij ga, bugarsku mu majku.

Naš redov se trgne da izvrši zapovied, onda stane moliti veleći:

Gospodine, nemoj me siliti, da ga ubijem, možda i on ima ženu i djecu, kao i ja.

Pa šta ćeš s njim? — otrese se oficir.

Evo šta ću: I kod tih rieči naš momak uprti na leđa Bugarina i odnese ga do povijališta, od kuda je dospio u bolnicu.

Nastala je za čas stanka. šutnja. Pa i kasnije, kad smo nastavili razgovor, još nam se dugo činilo, da vidimo hrvatskoga zagorskoga seljaka, kako iznenada pušta pušku te izjavljuje, da ne može ubiti Srbina na drugoj strani Save, i da slušamo šumadinskoga srbskoga seljaka, gdje moli: nemoj me siliti, da ubijem Bugarina. jer možda i on ima ženu i djecu, kao i ja . . .

Naša gospoda sviju stranaka hoće se razderati, koliki su državotvorci i patrioti, a zaboravljaju, da je glavna stvar i glavno pitanje, koliki su i kakvi su **ljudi.** Za sveukupno naše seljačtvo to pitanje hvala Bogu ne postoji, jer naš je seljak gotovo bez iznimke, barem poslije svjetskog rata, pravi čovjek, bio on Hrvat, Srbin ili Slovenac, pa i onda, kad nije našega slavenskoga roda i jezika.

I sva je sreća naša, da je tako, jer je samo u tom najsigurnije jamstvo, da će sveukupni naš seljački narod već doskora oteti mirnim putem ovu našu seljačku državu svim nasilnicima i pljačkašima, ma koliko se oni izticali i kitili svojim nacionalizmom.

Stjepan Radić

Braća Radići

Nekoliko misli u spomen našim velikanima o prvoj proslavi njihova rođendana 11. lipnja 1936.

Pjesma se orila, glasba je svirala, klicalo se iz hiljade grla njemu: učitelju i vođi. A on, okružen seljačkom djecom, ženama i muževima polako je koracao do izkićene govornice. S mnogima se rukovao i sav razdragan uzkliknuo: »Živjele seljačke žene i majke!«

Stjepan Radić

Bilo je to na jednoj velikoj političkoj skupštini u Jastrebarskom. I ako sam bio još vrlo mlad, sjećam se dobro, kako smo svi nagrnuli k njemu, da ga što iz bliže vidimo. Tada sam ga prvi put vidio. Nasmijana lica i vedra čela išao je okružen svojim seljačkim narodom. Izpod visokog mu čela dva mirna i mudra oka kružila su po skupini ljudi... Iz njih je virila velika i dobra duša... Pogled mu bijaše umiljat, privlačiv...

A onda je počeo govoriti: o seljačkom izpaćenom i izvaranom narodu, o njegovim pravicama, koje će tek u seljački uređenoj državi doći do ostvarenja... Iz hiljade grla izvio se uzklik odobravanja... A on je nastavljao: »Seljački narod mora sam sobom da upravlja«... Rieči su mu tekle gladko i uvjerljivo. Mnogi su plakali, kad je govorio o uzvišenoj zadaći seljačkih roditelja za dom, selo i državu.

Upravo je bio nedostiživ u izlaganju brojnih nepravda i prevara, što ih seljaku čine tolike pijavice iz drugih staleža, odnoseći krvavo stečenu seljačku muku... I još puno toga je govorio. Narod je slušao, odobravao i — plakao..., a zvuci pjesme, glasbe i gromki »Živio vođa Stjepan Radić!« razliegali se zrakom.

A Antun?... D-ra Antuna Radića nisam osobno poznavao. Bio sam premlad. U mom — za onda još neprosvićenom kraju — jedva sam našao neki list, u kojem sam pročitao: »Biele i crne ruke«. Bilo je to iz njegova pera... O ne... To je iz njegove duše, srdca. I odtud sam mogao razabrati, zašto ga nisam mogao bolje upoznati. Znam...

Dr Antun Radić

Nisu mi dale neke »biele« ruke. I naši stariji i mi mlađi seljaci smo mislili, da tako mora biti... Nu danas, na rođendan Tvoj i Tvoga velikog brata Stjepana, razabirem u mislima, da si Ti došao baš zato, kako bi nama seljacima dokazao, da tako ne mora biti!... Došao si s novim evanđeljem seljačkog naroda i kazao: »Ne tako... I seljaci su ljudi. Imaju dušu i razum. Ako su kroz stoljeća u tami neznanja i ovijeni maglom varke, ipak su te »crne« žuljave ruke vriedne... Idimo na selo, prosvjetom probudimo vječno uzspavanog seljaka, on je velika sila... Prosvjetom će lahko do sreće... Ako su ga drugi spremali samo za onaj sviet, a mi idimo i pomozimo seljaku u ime Isusa za život i na ovome svietu...«

Eto, i to sam, veliki učitelju, razumio iz Tvojih »bielih i crnih ruku«... Ali, kad sam čitanjem počeo upoznavati Tvoj veliki duh,

Tebe je već bilo nestalo. Ostavio si nas u skupinama. No Tvoj veliki nauk nastavio nas je učiti Tvoj brat Stjepan uz pomoć malobrojne inteligencije. Neumrli učitelju Ante! Tvom evanđelju seljačkog naroda bilo je nepremostivih zapreka sa svih strana. Tvoji sljedbenici, kao i Ti, nisu se dali smesti. Nisu sustali . . . Na čelu s Tvojim velikim bratom, našim vođom i mučenikom Stjepanom Radićem, išli su neustrašivo svojim putom širećí nauku čovječnosti, pravice i slobode.

Danas, kad je iza više desetljeća, što su nas poveli velika braća Radići, njihov nauk počeo se ostvarivati. Preporod hrvatskoga seljačkog naroda primiče se uspjehu. Hrvatski seljački pokret, u čijem programu se to nalazi, jest tu. Složan, udružen, jak. A hrvatski seljački narod sa zahvalnim srdcem sjeća se svojih velikana.

O, da Vam je vidjeti seljački sviet danas, na Vaš rođendan! . . . Kako Vas slavi mišlju, riečju i djelom . . . Učitelji naši, neumrli! Vaš nauk, koga su mrzila vlastela i sveukupna gospoda, slavi se i hvali danas Vama tvorcima njegovim; u seljačkoj kući i pred njom, razgovorom, u staji i na dvorištu radom za obitelj, dom· rod . . . Danas je cielo selo proćućeno i prožeto jedino mislima o Vašem radu za narod i o tom, kako da taj rad najuspješnije privedemo kraju. Kako? Ta Vi ste nas učili. Samo u pravoj seljačkoj slogi spasit ćemo se.

Čitali i razgovarali smo o članku pokojnog predsjednika »Seljačka Sloga u svom pravom značenju«.

Jest, braćo — reče jedan starina između nas — samo odtud nam je početi. Kada svaki u svom selu uništi zavist, mržnju, a uvede ljubav, uzajamnu pomoć· onda smo učinili čudo. Tada ćemo se najbolje odužiti našim velikim učiteljima, koji su vjerovali, da će tek selo spasiti sviet. Neka im vječna hvala i slava! — završi naš starina izpitujući pogledom po nama.

Nastala je duboka šutnja.

Svi smo se nekuda zamislili . . . Posegnuli smo mišlju daleko unatrag, tamo, od kada se počeo seljak buditi, osviešten naukom velikih Radića. Žene i majke su sa zadovoljstvom punim nade u bolji život pričale okupljenoj dječici o velikim seljačkim učiteljima, koji su preporodili seljački narod . . . Tihi vjetrić je treperio lišćem. Zelenilo sveukupnog voća nagibalo se suncu, koje je taj dan kao prikazivalo luč prosvjete, koja se danas razplamsala po cielom hrvatskom seljačkom svietu. Omanji oblaci nestalna boravišta selili su zrakom neobavljena posla . . . Ne mogoše nauditi pravom svietlu sunčevom.

Isto tako i danas uzalud pokušavaju neki rabotniki da ometu i potamne veliko svietlo, duh velikih Radića, koji se danas vidi u koristnom radu seljačkoga pokreta. U tom djelu je ideal bezsmrtnih Radića.

U Volavju, (Jastrebarsko). **Zdravko Restek,** seljak

Pozdravna pjesma

Vjera u Boga i seljačka sloga,
to je naš pozdrav davni i mili,
kojeg su nam braća Radići ostavili.
I Seljačke Sloge pozdrav ćemo reći:
Samo napried sa prosvjetom k sreći!
To je pozdrav svima seljacima —
bez prosvjete sreće nam ne ima,
a bez sloge dobra nama nije,
samo slogom sve seljak uspije;
sa prosvjetom to se samo može:
svi seljaci da se jednom slože.
U Slogu je sada svakom ići,
to nas uče braća Radići.
Svi seljaci i njihove žene
sve to treba u Slogu da krene,
mladeži nek primjera se daje:
na mlađima uviek sviet ostaje.
Neka živi seljačka nam sloga,
u njoj spas je roda seljačkoga!

U Vetovu (kod Slav. Požege).

Antun Antolović, seljak-kovač

Petar Veliki — Antikrist

Ruski napisao S. D. Merežkovski.

Naprama rtu, što ga stvara Neva i Mala Nevka, na najširem mjestu rieke bili su usidreni među drugim splavima, barkama, čamcima i lađicama, hrastovi splavi carevića Alekseja, što su doplovili iz krajeva Nižnog Novgoroda u Petrograd za brodogradilište ratne mornarice. Na jednom od tih splava sjedio je kod krmila stari lađarski radnik u poderanom kožunu unatoč silnoj vrućini i u likovim sandalima. Zvali su ga »ludi Ivanuška« i držali blaženim ili suludim. Već trideset godina, iz dana u dan, od mjeseca do mjeseca, od godine do godine, svaku je bogovetnu noć bdio sve do prvog »kukuriekanja pietlova«, očekujući Krista, i pri tom pjevao vazda jednu istu pjesmu »grobopolagatelja«. Sjedeći nad samom vodom na sklizkim balvanima, on se sagnuo, digao koljena i obuhvatio ih rukama, pa kao da nešto očekuje, promatrao otvor na zlatno-zelenu nebu, što se razklopio među crnim raztrganim oblacima. Njegov ustremljeni pogled izpod njegovih razčupanih siedih vlasi, nepomično njegovo lice, bili su puni užasa i nade. Polagano se njišući s jedne na drugu stranu pjevao je otegnutim turobnim glasom:

Drven je borov lies
Za mene napravljen.
U njemu ću ležati,
Trublje glas čekati.
Anđeli će trubit,
Mrtva me probudit,
Pred Boga ću na sud.

Dva su puta k Bogu,
Široka i duga.
Jedan put nas vodi —
U carstvo nebesko.
Drugi put nas vdi —
U najskrajnju tminu.

— Ivanuška, dođi k večeri! — poviknuše mu s drugoga kraja splava, gdje je gorjela vatra na složenom kamenju, koje je nalik bilo na ognjište. Na njem bijaše bakreni kotao, koji je visio na tri motke, a u njem se varila riblja juha. Oko vatre su sjedjeli i razgovarali osim lađara i brodara razkolnički monah Kornilije, propovjednik nauke o spaljivanju samoga sebe, njegov učenik Tihon Zapoljski, đak bjegunac iz Moskve; topnik Aleksej Semisažennij, vojnik bjegunac iz Astrahana; bjegunac mornar ratne mornarice Ivan Ivanov, sin Budlov; uredski pisar Larion Dokukin; duvna Vitalija iz sljedbe »bjeguna«, koja je kao ptica živjela i vječno putovala, a nigdje nije dulje ostajala, pa je zato dobila ime Vitalija t. j. ona, koja konači; njezina neraz-druživa družica Kilikeja Bosa, padavičava žena, pak drugi ljudi raznoga čina i zvanja, koji su se skrivali i bježali pred nesnosnim porezima, vojničkim novačenjem, šibama, robijom, kidanjem nozdrva, brijanjem brade, krštenjem sa dva prsta i pred drugim strahom Antikristovim.

— A je l' te, sokolovi moji, — počne razgovor padavičava Kilikeja, — je li istina, što sam čula onomadne ovdje, u Petrogradu: da sada u Rusiji nemamo cara, a taj, što je car, da nije pravi, da nije

ruskoga porietla ni carske krvi, već da je ili Niemac, njemački sin, ili da je podmetnuti Šved.

Zametne se razprava, što je Petar?

— Ja znam, baćuške, znam sve točno o caru, — prihvati Vitalija. Čula sam u Kerženc u od stare skitnice i prosjakinje, pa i duvne pjevačice Voznesenskoga manastira u Moskvi isto su o tom pripoviedale: kad je naš bogobojazni car Petar Aleksejevič boravio onkraj mora kod Niemaca i putovao po njemačkim zemljama, došao je i u Stekolno (Stockholm); a u njemačkoj zemlji vlada nad stekolnim carstvom neka djevica, i ta se djevica narugala caru, bacila ga u goruću tavu, zabila u bačvu čavlima, pa ga u more bacila.

— Nije u bačvu zabit, — primieti netko — već u stup zatvoren.

— No bilo da je zabit u bačvu ili u stup zatvoren, tek je izčezao netragom — nema o njemu ni strva ni java. A mjesto njega došao odanle, iza mora, netko drugi. I tada ga nije nitko poznao. A kad je stigao u Moskvu, sve je stao raditi po tuđinski: nije primio blagoslova od patrijarha; nije hodočastio k moćima moskovskih čudotvoraca, poradi toga, što je znao, da sila Gospodinova ne bi njemu, prokletniku dopustila, da stupi u sveto mjesto; i nije se poklonio grobovima pređašnjih bogobojaznih careva, jer su mu oni tuđi i vrlo mrzki. Nikoga iz carskoga roda nije pohodio, ni carice, ni carevića, ni carevne, jer se boji, da će ga razkrinkati, kako je ono narod i Grišku Rastrigu[1]) razkrinkao, pa u svemu postupao kao i Rastriga: ne posti častne poste, ne polazi crkve ,ne kupa se svake subote, živi zajedno s poganim Niemcima, i sada je u moskovskom carstvu Niemac postao velikim čovjekom: i najjadniji Niemac ima veći ugled nego boljar i sam patrijarh. Dapače on sam javno pleše s Niemcima; pije vino ne u slavu Božju, već nekako na nepristojan i ružan način, kao pijanice u krčmama, valjajući se u pijanstvu i govoreći bezsramne rieči; svoje drugove od čaše imenuje svećenicima, jednoga preosveštenim patrijarhom, druge metropolitima i arhierejima, a samoga sebe protodijakonom, svaku sramotu mieša sa svetim riečima, iza glasa nariče na veselje svojim njemačkim ljudima, dapače na porugu svoj kršćanskoj svetinji.

— I eto, kako je prorekao prorok Daniel, zavlada grozota opustošenja u mjestu svetom! — dokrajči starac Kornilije.

Čuli su se razni glasovi u družini:

— I carica Avdotja Feodorovna, koja je u Suzdalu zatočena, govori: »Ohrabrite se, držite se kršćanske vjere — to nije moj car, drugi je došao«.

— On i carevića hoće da zavede ,da živi kao on, ali ovaj ne će da sluša. I car ga hoće da uništi, kako ga ne bi nasliedio na priestolu.

— O, Bože, Bože! Gle, kakvu nam je pokoru Bog poslao, da se diže otac na sina, a sin na otca.

— Ta kakav je on njemu otac? Sam carević govori, da to nije njegov otac, niti da je to car.

— Car voli Niemce ,a carević ne voli Niemaca: on govori, daj mi prilike, pa ću ih ja već utamaniti.

---

[1]) Grigorije Otrepjev, kojega drže sa Lažnoga Dimitriju I.

— Tomu je doista tako! U narodu se svuda govori: čim postane naš carević Aleksej Petrović carem, »nosi se tada, ti naš care Petre Aleksejeviču, i drugi s njime!«

— Da, to je živa istina! — potvrde veseli glasovi. — On, carević, svom dušom voli stare običaje.

— Bogobojazan čovjek!

— Nada Rusije!

— Sada se mnogo babljih priča u narodu širi: svemu se ne smije vjerovati, — progovori Ivan Budlov, i svi su nehotice stali da slušaju njegov mirni i razboriti govor. — A ja opet velim: bio on Šved ili Niemac, sam vrag neka znade, što je upravo on; ali to je istina, odkad ga je Bog poslao za vladara, mi niesmo vidjeli vedrih dana, morâ je pritisla sviet, i nema oduška. Pomislimo samo na našu braću vojnike: već petnaest godina vojujemo sa Švedima, svuda smo dužnost vršili i nije nam žao bilo, što smo krv svoju prolievali, ali ni danas nemamo mira, preko reda plovimo ljeti i jeseni po moru, zimujemo na kamenju i umiremo od glada i studeni. Cielo svoje carstvo tako je uništio, da u mnogim mjestima kod seljaka ne možeš ni ovce naći. Vele: umna glava! No ako je on umna glava, morao bi spoznati toliku čovječju nevolju. Gdje vidimo mudrost njegovu? Dao nam je zakonik građanskoga prava, uveo senat. Koja nam korist od toga? Samo pobiru velike plaće. Neka samo upita molitelje, da li su bar jednomu čovjeku riešili stvar nepristrano, pravedno. No čemu da o tom govorimo! Cielom se narodu čini krivica. Do toga će još doći, da će iz naših duša posve izčeznuti kršćanstvo, da će se posljednji dah života iztisnuti. Kako može Bog trpjeti toliku okrutnost? No, to ne će bez odmazde proći, doći će preokret: prije ili kasnije na njihove će se glave prosuti krv!

Najednom stane da brani cara jedna od slušateljica, koja je dosad šutjela; bila je to Aljena Efinova, starica s priprostim i dobroćudnim licem.

— Mi ne znamo, što da o tom kažemo — primieti tiho, kao za sebe, — mi možemo samo da se molimo: »Obrati, Bože, cara na našu kršćansku vjeru«.

— Kakav je on car? To je carić! Posve je pomeo. Izgubio je pamet.

— Krvopija! Sav bi sviet progutao. Samo njemu, pijanici, ne može nitko do glave doći.

— Već su tri put htjeli cara ubiti, — kimne glavom starac Kornilije, — ali ga ne mogu umoriti: za njim idu davoli i čuvaju ga.

— Braćo rođena! — pljesne rukama padavičava Kilikeja, kao da joj je iznenada sinula misao, — eto, sve se to slaže: taj car Petar jest . . .

Ona nije dovršila rečenice, u njezinim ustima zape strašna rieč.

— A što si ti mislila? — pogleda je starac Kornilije oštrim očima, koje su je probadale. — Ta on i jest . . . Antikrist.

Preveo **Josip Pasarić.**

Otče naš

Na njivi se njiše klas;
seljak moli »otče naš«:
što iz onog malog zrna
postala je njiva puna.

Otče mili, otče dobri,
na njivi se sve veseli,
kukuruze u redove
liepo stoje izniknute,
žitarice druge sve
evo sad izklasale
i livade naše bujne
sada su nam zacvale.

Po baščama šetaju
seljačke nam majke sve,
veseleć se trudu svome
tiho šapću molitve:
Hvala, hvala tebi sad,
mili dobri Otče naš.

U Rugvici (kod Dugog sela)

Đuro Martek, seljak

Antun i Stjepan Radić: *SELJAČKI NAUK* (pučko izdanje) Din. 12.—
Antun Radić: »*DOM*« *1900.—1904.* (svako godište) . . . Din. 20.—

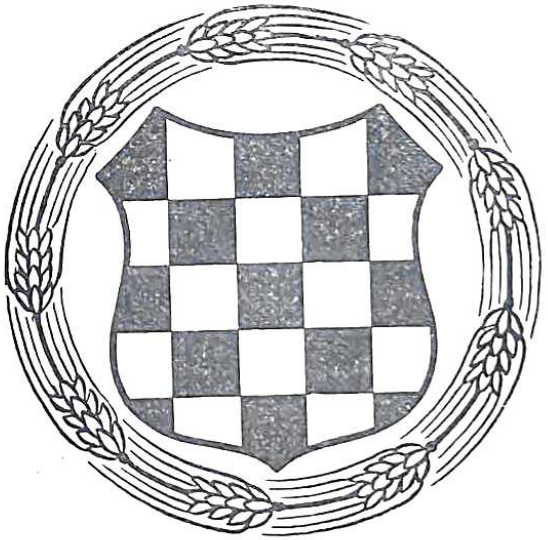

PROSVJETNI POVJERENICI HRVATSKOGA SELJAČKOGA POKRETA imaju rieč! Neka šire nauk braće Radića, neka šire Seljačku Slogu . . . Na godinu — DA SE PREBROJIMO! . . .

Kakovi treba da budemo?

Na površini javnog života imade mnogo zvanih i nezvanih, mnogo sposobnih i nesposobnih, pa prema tome im je rad onakav, kakvi su i oni sami. Mnogo je slučajeva, da sin hrvatske majke prolista kakovu takovu knjigu i — eto ga, već je gotov, već je »učen« i sposoban za nešto »više« i nastoji na sve moguće načine doći na »površinu«, da zauzme mjesto časti i mjesto, koje »nosi«.

Često naš mukotrpni čovjek, seljak, pošalje svoga sina u škole, da izuči »nešta«, da postane »nešta«, pa da se ne muči s plugom i motikom, sa štalom i lopatom, jer je to težko i jer to »ne nosi«, pa da mu bude život lakši, kad postane »učen i gotov« čovjek! Otac iz ljubavi prema svome djetetu odkida od usta svojih i svoje obitelji i prikraćuje ostalu svoju djecu, dotjera do toga, da mu sin postane »gospodin«, a ovaj, kad svrši škole, u koliko ih svrši, podigne glavu visoko i stupajući na drvenim štakama, penjajući se visoko po raznim ljestvama, da dođe do nešta »višega«, gleda svoju braću — narod, od kojega je nikao, čija krv struji u njegovim žilama, čijom se mukom popinje i popeo se je na »visoko« i iz te visine ponosno gleda misleći: Gledajte, kako sam učen, kako sam velik, »uplivan«. Što ste vi prama meni? Ništa, maleni, — s vama ne mogu drugovati, živjeti, razgovarati, jer ste neuki, ne razumiete me. Moje škole i nauke su me napravile »većim« od vas, a da sam na »višem« mjestu, to me pripada, to je za mene, a za vas je zemlja i rad, pa — radite« . . .

Oh, kako takovi jadnici, kako god visoko lete, tako nizko i padaju, padaju na poraz svoj, na žalost roditelja svojih, na nesreću doma i roda svoga, a konačno na porugu i smieh lahkomislenih.

Često i često naši školani ljudi upotrebljavaju svoje znanje i sposobnost samo za sebe i svoju korist, dok im je narod, koji ih podiže, hrani i brani, samo: sredstvo, »masa«, kojom se služe, da dođu do časti i položaja, koji »nosi«! Mnogi od onih, koji su si podbrusili jezik čitajući kakovu knjigu, i mnogi od onih, koji su svršili više škole i popeli se visoko, visoko, pa su pali nizko, a i od onih, koji su se uzdržali na »visokom«, dođu na misao: Idem u narod, da ga prosvjećujem i učim. Nastojat ću, da se uvučem u redove onih, koji imadu povjerenje naroda u rukama, da ih uvjerim, da imam dušu narodnu, sviest seljačku, i da poznajem potrebe naroda i dušu naroda, pa da se popnem opet »visoko« . . .

I nekomu to uspije, a kad dobije, — svraki perje ode! Odleti tamo, kamo i spada, u tabor onih, koji sjede na grbači naroda, na njihovo veselje, a na razočaranje naroda i onih, koji se povjerenjem naroda zaista trude za dobrobit naroda. Zato narod takove svrake osuđuje i prezire, a oni, kako su se lahko popeli »visoko«, tako još lakše padnu duboko. I još ne miruju, nego mnogi se još dižu na noge, počimaju posao organizirajući razna mračna »udruženja« misleći tako oslabiti narod. Ali u tom su se prevarili sami i oni s njima, kojima služe. Narod je ostao i ostat će vječan, dok znade cieniti i poštivati svoju poviest, prošlost i sadašnjost, vlastitu svoju snagu.

Tko će zaustaviti tok bujne rieke? Tko će zaustaviti gibanje prirode? Tko će sakriti šakom sunce? Nitko! — To može samo Bog, a on toga ne će, jer je to djelo njegovo, jer je on vječna istina, iz koje izlazi narod.

Zato prionimo čvrsto k prosvjeti, k Seljačkoj Slogi. Tu nam je mjesto, to slažimo svuda i svagdje, gdje nas ima — nas seljaka, nas Hrvata.

Po mom mišljenju je najvažnije paziti i birati u odbore ogranka Seljačke Sloge i u druge seljačke družtvene odbore samo ljude izmedu najboljih najbolje, a **to znamo po njihovom domaćem svakdanjem (privatnom) životu,** istini i marljivosti, jer se veli, tko nije sam svoj dobar gospodar, dobar otac svoje obitelji, taj ne može biti dobar ni u narodnom poslu. Ne mislim to po gospodarskoj mogućnosti, imetku, nego po duši, **po poštenju.**

Čuvajmo se osobito onih, koji puno viču i prigovaraju, a plitko misle; na drugom vide smet, a na sebi ni klade, koji bi drugima solili pamet, a sami svoju soliti ne dadu. Takovi su **danas** oduševljeni i viču »Živio!« i »Slava mu!«, a sutra će urlikati »Razpni ga, razpni!« Mnogo se puta dogodi, da netko nekoga iz kumstva i prijateljstva predloži u kakav važni narodni posao, a ljudi jednostavno vele: . . . »Neka bude«.

Ljudi, pogledajte svakoga u dušu i svakoga prosudite i vagnite. Prosvjetom k sreći!

U Prevlaki (Oborovo).

Mato Stuparić, seljak

Suša

Žarki su ljetni dani.
Od silne žege zemlja izgara,
suši se grožđe,
maslina vene,
a žeđa ljuta grlo nam para.

Mjesecima se cakli nebo
bez oblaka i kiše,
ni vode nemamo više:
Presušile su lokve i bunari,
a sunce samo žari i žari . . .

More je slano,
ne da se piti,
pa uz sve druge nevolje crne
sada još žedni moramo biti!

Žarki su ljetni dani,
bez kiše zemlja izgara,
i čovjek polako vene
kao i loze bujne
i masline zelene — — —

U Šepurinama (kod Šibenika, Dalmacija).

Tome Cukrov, seljak

Viktor (Pobjednik)

Viktor (Pobjednik) živio je do godine 1913. u jednom malenom selu kao i stotine hiljada seljaka u Hrvatskoj. Težak rad i kukuruzni kruh učiniše ga mukotrpnim te je snosio — makar i težko — svoju sudbinu

A te godine (1913.) otišlo je na hiljade našeg svieta preko oceana u Novi sviet, u zemlju dolara i blagostanja, kako su ju agenti prevoznih družtava opisali, jer su imali za to posebne razloge. Vlasti nisu dozvoljavale slobodan odlazak iz domovine te su pravile smetnje jadnim izseljenicima i tako ogorčavale još više život jadne sirotinje, koja je prodavala i posljednji komadić zemlje, da se izseli i da joj život bude bolji.

Stotine a i hiljade jadne sirotinje vratile su vlasti natrag i tako ih upropastile za uviek, jer se prodano ognjište nije moglo na novo uzdignuti: novaca nije bilo a ni zarade; novac je bio utrošen na uzaludan put . . .

U mjesecu listopadu otišao je Viktor, da i on pokuša sreću koristeći se izkustvom i nesrećom drugih.

Nije imao putnice, ali nije tražio ni agenata, koji bi mu zakulisnim (zaobilaznim) putevima ogorčili život i živomu oderali kožu još prije, nego bi došao na cilj . . . Pošao je sam i uzdao se u Boga i u malo poznavanja njemačkog jezika.

Imao je kod sebe 250 austrijskih kruna, koje je omotao na podvezicu od gaća na pojasu sa unutarnje strane; putne prtljage nije imao. Odjeven je bio tako, da je izgledao kao mladić iz grada, pa je opasnost za njega bila već manja . . .

Otišao je u tri sata u jutro na kolodvor udaljen oko 12 kilometara. Putem je razmišljao o svom putu i o tome, da li će uspjeti. Više njegovih suseljana vraćeno je natrag, kada su pokušali proći.

Ostavio je kod kuće ženu i jednogodišnju kćerku. Nadao se boljemu životu i pošao je u nepoznati sviet bez ikakove bojazni i straha. Ako samo sretno prođe kroz Zagreb, gdje je opasnost najveća — dalje će već ići.

Prošao je bio sve tri propisane stavnje i tako je u neku ruku, kako nije uzet za vojnika, bio oslobođen vojne dužnosti. Molio je svoga načelnika, da mu na temelju toga izda propustnicu, ali je nije dobio. Pokušao je dobiti pašoš, ali ni to nije išlo.

Neki su prošli, ali uz velike zaprieke. Vozili su se kroz šume i plaćali agentu nagradu, kako je on htio, dok su neki i uzprkos toga vraćeni natrag.

U odjelu II. razreda došao je u Zagreb i zaputio se k jednome prijatelju, koji je imao veze i upliva. Pokušao je i ovdje da prođe propisnim putem i zamolio je prijatelja, da mu pokuša izhoditi propustnicu.

Prijatelj je govorio na telefonu i nakon duljeg vremena odgovoreno mu je, da neka pošalje Viktora na Izseljenički odsjek Kr. zemaljske vlade.

Viktor se nadao dobru i zaputio se onamo, no kad je došao na izseljenički odsjek, osjetio je, da ne će ići tako lahko.

Povjerenik izseljeničkog odsjeka oštar činovnik stao ga izpitivati kao kakvog zločinca i govorio je oštro samo da mu natjera strah u kosti. Zapitao ga je, kojom bi prugom želio putovati. Viktor ga je zamolio, da mu se izda propustnica, jer da je slobodan od vojne službe. Činovnik je međutim pristupio k telefonu i kad se povratio, rekao je Viktoru: »Ovo me je zvao ban u Budimpeštu i do nedjelje se ne ću povratiti, već dođite vi u nedjelju i donesite od svoga načelnika uvjerenje o ponašanju, i tada ću vam ja izdati propustnicu za put.« Na koncu je činovnik rekao: »Nemojte na svoju ruku ništa poduzimati, jer ćete grozno nastradati.« I time je odpustio Viktora.

Viktor se povratio k prijatelju. Bio je uvjeren, da ne će dobiti propustnice za putovanje i zato je odlučio poći sam na svoju ruku, pa što Bog dade i sreća junačka. Prijatelj mu je dao potrebne upute i on krene po unapred ustanovljenom planu.

Uzeo je kartu do Savskog Marofa i odanle krenuo dalje — prugom pješice . . . Pozdrav Gospin zvonio je, kad je bio u Dobovi, a u 8 sati na večer došao je u Brežice. Nakon što je upoznao željezničko osoblje na postaji, dobio je željezničku kartu do Insbrucka i u 11 sati na večer krenuo dalje. Kod Zidanog Mosta nastupila je mala opasnost, ali srebrni dvokrunaš pomogao je, da je opasnost minula . . . Viktor je promatrao nepoznati kraj i razmišljao o svom putu.

U 4 sata u jutro krenuo je vlak dalje i Viktor se smjestio u odjelu II. razreda te pušio cigarete. Odio je bio skoro cielo vrieme prazan, samo bi od časa do časa dolazio stari dobroćudni provodnik (kondukter) da popuši koju cigaretu, kojih je Viktor imao punu kutiju.

Viktor se divio liepoj Sloveniji, samo mu je to smetalo, što je svuda čuo tek njemačku rieč i vidio tuđe napise na postajama. Kondukter je govorio prilično hrvatski i vrieme je odmicalo.

Vožnja po dolinama i uz planine trajala je cieli dan, a na večer prispije vlak u Franzesfeste. Ovdje se prelazilo na drugi vlak i mienjali su se kondukteri, pa je Viktoru, premda ga je stari kondukter preporučio svom novom drugu, bilo težko.

Strani sviet, tuđi jezik, i ovdje Viktor po prvi put osjeti, da je osamljen . . .

Nakon nekog vremena vlak je krenuo, a Viktor se je kušao sporazumjeti s novim kondukterom. Imao je namjeru izaći jednu postaju prije Insbrucka. No slabo poznavanje jezika i nepoznati kraj bude razlogom, da je Viktor promašio sići na posljednjoj postaji do Insbrucka, i tako se Viktor dovezao u sam Insbruck.

Što sada? — Samo hrabro napred!

Viktor je predao svoju kartu i izašao iz kolodvora u grad, kao da je stotinu puta tamo bio. Navratio se u jednu gostionu, gdje je malo večerao i krenuo dalje. Kamo?

Mislio je, da je krenuo napred, ali on je krenuo natrag, od kuda je i došao, dok nije stigao do nekog viadukta, do vode i nije mogao dalje.

Što sada? Nakon razmišljanja u pustoši u nepoznatom svietu kraj šumeće vode oko 12 sati u noći odluči da se vrati na kolodvor.

Na upit, kada polazi vlak u Landeck, dobio je odgovor: U četiri sata u jutro. Tada zapita: »Kada polazi brzovlak. »Za četvrt sata«, — bio je odgovor. Viktor je kupio kartu i zaputio se na peron, zapalio cigaretu i počeo šetati, kao što to čini »otmjeni« putnik.

Međutim se ondje našao neki željezničar, koji ga je nagovorio u materinjem jeziku: »Dobar večer prijatelju!« — rekao je. Viktor se lecnuo. U moru niemstva čuti materinju rieč — znači opasnost.

Neznanac se upustio s Viktorom u razgovor i natuknuo mu, da znade, kamo on ide i neka se čuva, jer da je pred tri dana vraćeno 40 ljudi, koji su htjeli u Ameriku kao i on... Viktor je slutio opasnost, ali ipak se nije sjetio, što taj čovjek hoće. Jedna kruna bi bila spasila »situaciju«, ali ovako, kad se Viktor smjestio u vagonu, opazio je, kako željezničar pokazuje dvojici agenata na odio, u kojem je on sjedio. Tada se Viktor sjetio, što je propustio učiniti.

No jaka volja i ovdje je pomogla, te je Viktor ravnodušno dočekao agente, koji su ga stali promatrati, a tvrdi ovratnik, manšete na rukama i nedužan pogled Viktorov ulievao im je poštovanje.

»Kamo putujete«, pitao je stariji sa češko-židovsko-švabskim naglaskom. »U Landeck«, odgovorio je hrabro Viktor i nastavio čitati knjigu »Savremena ustavnost«.

»Od kuda ste?«, pitao je dalje agent. »Iz Hrvatske, ali moji roditelji stanuju već dugo vremena u Sloveniji. Sada idem u Landeck, da nađem posla«, odvrati Viktor.

Agent se zadovoljio s odgovorom, samo je još upitao Viktora, da li dobro govori njemački, pa kad je Viktor rekao, da ne govori, počeli su agenti razgovor u njemačkom jeziku.

Viktor se i sam čudio, kako je vješto odigrao svoju ulogu, ali je dobro naćulio uši i upotrebio sve svoje znanje njemačkog jezika, kako bi doznao, o čemu razgovaraju. Govorili su, da će ići u Bux, odakle će se s drugima vratiti i Viktor, ako tamo ide.

Nakon jednog sata vlak je prispio u Landeck, gdje je Viktor sišao. Agenti su se dugo navirivali na prozor vlaka i gledali, kamo će Viktor poći. No Viktor je stajao na peronu i tiho se smiešio...

Kad je vlak nestao iz vidika, Viktor je ušao u postaju. U sgradi je bilo svietlo i toplo, i Viktor je odlučio ondje dočekati dan. Pomislio je na domovinu i na svoje, koje je tamo ostavio. Oko pet sati u jutro izašao je iz postaje i krenuo prugom dalje. No kod prve stražarnice uputi ga čuvar pruge, da nije dozvoljeno ići prugom već ima na drugoj strani doline liepa cesta, po kojoj može slobodno ići.

Viktor nije znao pravog cilja, već se ravno po željezničkim kartama i držao pravca pruge uz riečicu Inn. Došav na cestu, išao je bez razloga — brzo. Promatrao je veličanstvene tirolske planine, koje se dižu nebu pod oblake. Vidik je čas zelen i svietao, da ga za čevrt sata zamieni vječnim sniegom pokrivena gorska kosa.

Cesta se ondje uzpinje do polovice planine tako, da se ne vidi kraj ni gore ni dolje. Daleko na drugoj strani leži željeznička pruga, po kojoj od časa do časa prođe gromada željeza i drva, noseći ljude za njihovim ciljem... Ovdje, ondje na kojoj uvali bieli se koja kućica

kao stražar u ovoj veličanstvenoj pustoši. Duboko dolje teče riečica In, ali šuma njezinog do ovdje nije čuti.

Viktor je već išao skoro pol dana, a da nije susreo ni čovjeka ni životinje. Zima uslied ledenih bregova bila je nesnosna — tim više, što je on imao ljetno odielo. Bilo je časova, kad je Viktor poželio, da ga povrate kući, samo da bude opet u toplom vagonu. No nakon nekog vremena došao je do jednog dućana, gdje je opazio debele zimske kapute, a da iznenađenje bude veće, opazio je nad vratima napis: »Ovdje se govori hrvatski«.

Viktor se odmah navratio unutra i u ugodnom razgovoru doznao, da je vlastnik dućana probavio dulje vremena u Hrvatskoj, gradeći željezničku prugu. Onda kupi zimski kaput i duhana te pođe dalje sretan i veseo, što je ovdje točno saznao za pravac puta.

Nakon nekog vremena došla je cesta blizu željezničke postaje i Viktor odluči do Feldkircha putovati željeznicom. Kad je za pol sata ušao u vlak, bilo mu je ugodno i toplo. Umoran od puta zaspao je, dok ga nije probudio čovjek, koji ga je nagovorio u materinjem jeziku.

»Kuda putujete prijatelju?« upita.

»U Feldkirch«, odgovorio je Viktor, koji se sjetio, da mora biti na oprezu, da mu se ne bi dogodilo kao i u Insbrucku.

Neznanac je bio s primorske Rieke a u ovim krajevima boravio je već dugo vremena. Da li je to bila istina, to Bog zna, kao i to, da li je Viktor bio Slovenac, kojemu su roditelji dugo vremena proboravili u Hrvatskoj. Samo je Viktor bio sretan, kad je neznanac izišao iz vlaka na sliedećoj postaji i tamo ostao.

Kad je Viktor došao oko četiri sata po podne u Feldkirch, otišao je odmah, čim dalje od kolodvora. Daleko od kolodvora okriepio se u jednoj gostioni jelom i pićem. Bio je to prvi bolji obrok u posljednja 24 sata.

Nije međutim pošao vlakom dalje u Švicarsku, gdje ga je čekala stupica, već se zaputio pješke prema njemačkoj granici. Putem ga je dostigao automobil, koji je vozio pivo, i šofer ga pozove, da se poveze. Viktor je odmah ušao u kola i cielo vrieme slušao veselog šofera, samo što nije razumio niti trideseti dio onoga, što je čuo. Kako bilo da bilo, šofer nije za to znao i vrieme je proteklo ugodno.

Već je zvonio pozdrav anđeoski, kad je Viktor došao u gradić Dornbirn, gdje je prenoćio u gostioni »Kruni« te je drugi dan krenuo pješke dalje. Kad je došao u Bregenz, slutio je da je tamo blizu granica, ali na kojem mjestu nije točno znao. Na jednom mjestu opazio je Viktor finance, ali kako je tamo bilo mnogo automobila, oko kojih su financi bili zabavljeni, on je prošao preko nekog mosta dalje, no nije imao pojma, da bi ovdje bila granica. Viktor je samo išao napried, te je prošao i uz grad Lindau. Tada se htio osvjedočiti, gdje je zapravo.

Otišao je postrance u jedno maleno selo i ušao u prvu gostionu, gdje je naručio čašu piva. Kako je imao običaj da odmah naručeno i plati, izvadio je jednu krunu i pružio ju krčmarici, koja je donesla pivo. Krčmarica se trgnula i stala pregledati novac, no nije rekla ni riječi, već je pošla po sitniš, da uzvrati Viktoru.

Kad je krčmarica donesla novac i postavila ga pred Viktora, sada se on lecnuo, jer mu je novac bio nepoznat. Slutio je, što bi to moglo biti, i upitao je krčmaricu, da li je ovo Austrija ili Njemačka. »Njemačka, — Bavarska«, odgovori sbunjena krčmarica, koja nije svega toga razumjela. Viktoru je bilo jasno, da je prešao granicu i bio je veseo, pa je zato zvao još jednu čašu piva.

Na večer istoga dana sjeo je Viktor na vlak, kojim se odvezao do Kemptena. Ovdje je napisao prve listove u domovinu i pošao zatim dalje u München, Leipzig i došao jednog jutra u glavni grad Njemačke: Berlin. Žurio se da dođe čim prije u Bremen, da se poveze po oceanu u Novi sviet. Po Berlinu išao je pješke, jer se bojao, da ga tramvaj ne odveze bogzna kamo. Kad je napokon došao do postaje Leher, odahnuo je. Ovdje se namjerio na dva Mislerova agenta, koji su njegove brige uzeli u svoje ruke i sada je bio siguran, da je označen kao prekomorska roba . . .

U vlaku do Bremena bilo je puno Rusa, koji su putovali sa cielom obitelju, bradatih, neobrijanih, no svi su bili vesela lica, jer su i oni, putovali u n o v i sviet. Što ih tamo čeka, to se nije nitko pitao.

Na večer istoga dana stupali su ovi jadnici, koji su ostavili dom i domovinu, a među njima i Viktor, ulicama Bremena do konačišta poduzeća Misler. Bili su postrojeni po vojnički, i njihovi koraci težko su odzvanjali, dok su namješteníci Mislera pazili, da je sve u redu.

Kad su prispjeli u konačište, razdieljena je večera, koja se sastojala iz komada kruha, namazanog sa kockom masla, i šalice čaja. Ruska hrana, koja Viktoru nije baš osobito išla u tek.

Drugi dan premješten je Viktor među Hrvate, gdje je opet čuo nakon mora niemstva svoju materinju rieč te gdje se jela hrvatska hrana: slanina s kupusom.

Nakon što su svima izseljenicima uređene »šifkarte« i ostale izprave, u koliko su ih imali, te nakon što su svi ciepljeni protiv boginja, odvezeni su za nekoliko dana u rano jutro na kolodvor, da za četiri sata prispiju u Bremen.

*

U Bremerhavenu je Viktor vidio prvi put more i prekooceanski brod, kojim je trebalo poći u novi sviet.

Za kratko vrieme bili su svi putnici na brodu i smjestili se na svoje krevete, koji će im služiti kao ležaj i kao stol za jelo i ostali posao.

Po podne istoga dana brodska sirena je svojim dubokim zvukom javila polazak, te je brod nečujno krenuo. Bila je gusta magla i brod je išao polagano, da se ne sukobi s kojim drugim brodom. Micao se nečujno i nije se ni osjećalo, da plovi napried. Ako će ovako mirno biti, onda se ne će ni osjetiti, što znači vožnja po oceanu. No ovo još nije bio ocean, ocean će doći kasnije, da pokaže svoju moć i veličajnu ljepotu.

Noć je brzo stigla i putnici su nakon večere poliegali na svoje ležaje. Treba odpočinuti, jer Bog zna, da li će se dugo mirno spavati. Oni, koji su već putovali oceanom, a ima takovih dosta, — nagađaju svašta.

Na večer drugog dana vidjela su se svietla iz Londona, najvećeg grada na svietu. Milijune svjetiljaka vidjelo se kao kriesnice u daljini, da ih za dva do tri sata nestane iz vidika. Tada je bila samo tama, koju su razdirale brodske svjetiljke.

Brodska straža izmienjivala se svakih pola sata. Po visokom jarbolu penjali su se mornari kao mačke i budnim okom pazili, da se brod ne sukobi s kojim drugim brodom. Povjereni su im ljudski životi, koje treba čuvati — kao i svoj . . .

Viktor je sve ovo gledao i sjetio se svoga doma i obitelji. Ovi ljudi njega čuvaju i čine, da im bude dobro, no tko čuva njegove u domovini?

Drugog jutra probudio je Viktora neki šum i buka iz vana. Bila je to bura, koja je tjerala goleme valove na bokove broda. Brod se ljuljao poput pijanice, i Viktoru je bilo čudno pri duši. Polovica putnika bila je u krevetu, jer je morska bolest pokazivala svoje znakove. Nitko nije tražio, da mu se donese zajutrak, jer nije bilo teka.

Viktor je pošao na palubu, da se naužije čistog uzduha. U prostoriji, gdje je spavao, bilo je smješteno 150 ljudi, da promatraju veličanstvo mora.

Poput bregova udarali su ogromni valovi o pramac broda, te se voda kadkad prelievala i preko palube, a kad se kljun broda zario u vodu, čuo se klepet vijka u zraku, jer je zadnji kraj došao iznad vode. Straža se uzprkos nevremena izmienjivala na jarbolu, a brod je makar i težkom mukom rezao valove, koji su se neumorno zalietavali na brod, kao da ga hoće uništiti. Kad je došla noć, bura je malo popustila i putnici su pošli na počinak, dok su neki, a među njima i Viktor, ostali na palubi, da promatraju zviezdanu noć na oceanu.

Sliedeće jutro bilo je more mirno i putnici su većinom došli na palubu. Neki su posjedali na stolice, dok je mladež uz pratnju ručne harmonike počela da pleše i veseli se liepom danu bez valova na moru.

Veselo razpoloženje trajalo je skoro do trećeg dana, kad je opet ocean zaigrao svoj ples. Putnika je nestalo s palube te ih je skoro polovica bila u krevetima, dok su ostali pokunjeno sjedili ili stajali, a neki su se molili Bogu.

»Bliže k Bogu«, i zaista: Tko ne zna i ne će da moli, pošaljite ga na ocean i naučit će. No ako ima i skrušenih duša, ima i okorjelih griešnika, pa je Viktor na svoje oči vidio i čuo, kako su neki na žalost kleli i proklinjali za najveće bure i oluje, a za ništa — samo zato, što im karte nisu stajale mirno na stolu, na kojem su kartali . . . Izazivali su Boga, da potopi brod sa svim putnicima na njem, a za ništa. Za trice, za karte, za svoju zabavu i bedastoću. Rekli su k tomu, da su Hrvati, a to je Viktora jako boljelo.

Nakon trinaest dana i noći putovanja oceanom ugledali su umorni putnici kip slobode (Statue of liberty). Još u predvečerje toga veselog dana proniela se viest na brodu, da će se u jutro stići u New York (Nju Jork). Osjećalo se to i po tome, što je brod drhtao ploveći punom parom.

Brod je polagano plovio uz kip slobode, da ga svi izseljenici vide i njegovu silnu veličinu dobro upamte.

Na desnoj strani vidjeli su se neboderi. Sgradurine, kakovih nema u Evropi i koje svojim razmjerima zapanjuju gledaoca, osobito kad ih vidi prvi put u životu. Nebu pod oblake siže ovo veličajno djelo ljudskih ruku, da pokaže, da je i čovjek nešto i da čovjek u slobodi može da napreduje . . .

Izseljenici su najprije preveženi na otok Ellis Island, koji se zove ujedno i »otok suza«, jer se na njem određuje, tko će u Novi sviet, a tko se mora vratiti natrag u zavičaj.

Najprije je obavljen liečnički pregled svih izseljenika, što se obavlja amerikanskom brzinom, a zatim se dolazi u gornje prostorije, gdje se obavlja izpitivanje.

U dugim redovima načinjene su klupe, po kojima se izseljenici, koji su pronađeni zdravima, pomiču prema stolovima američkih državnih činovnika.

Na visokim tronožcima sjede izpitivači i obavljaju svoj posao okretno i brzo. Govore po više jezika, te u sporazumievanju nema potežkoća.

Koje si narodnosti? Da li si oženjen? Imaš li djece i koliko? Da li si anarhist? Da li si bigamist? Da li vjeruješ u Boga? Koliko si star? Koliko imaš novaca? itd. To su pitanja, na koja treba dati brze odgovore, jer se ovdje sve brzo radi, pa je činovnik dapače toliko uslužan, da ti sam metne kapu na glavu, a da u brzini ni ne osjetiš, da je metnuo prvi kraj unatrag.

Viktor je sretno prošao i bio je veseo, jer je napokon došao u Novi sviet. Vožnja po moru nije ga oduševila, i on je odlučio, da čim dulje ostane u ovoj zemlji i na tvrdom tlu američkog kontinenta.

Na večer istoga dana ponesla je željeznica Viktora u unutrašnjost Amerike. Bila je noć, te Viktor nije vidio, kamo ide, ali oštar zvižduk orijaške lokomotive od časa do časa kazivao je, da ovo nije Evropa.

Vlak je odmicao velikom brzinom, te Viktor nije ni osjetio, kad je došao u grad Harrisburg, gdje je imao odsjesti. Ovdje je imao više prijatelja, koji su došli ove godine u Ameriku, a ti već nisu bili greenhorni (žutokljunci, novajlije) kao on.

Viktor je težkom mukom našao svoje prijatelje. Krivo napisana adresa i nepoznavanje englezkog jezika smetahu, da je vrlo kasno i to pomoću policije, našao svoje prijatelje, koji ga veselo dočekaše.

Nakon nekoliko dana dobio je Viktor pomoću prijatelja posao kod asfaltiranja ulice. Vozio je na tačkama šljunak i piesak u stroj, koji je miešao cement.

Posao je bio naporan, ali Viktoru nije to mnogo smetalo, jer je bio naučan na težak rad. On je i u domovini radio težke poslove; s tom razlikom, da je u Evropi bio za težak rad premalo plaćen, dok je ovdje dobivao kao početnik 1 dolar i 50 centi na dan, a za tu svotu je mogao da kupi nove cipele i novu košulju, te da se tri puta na dan do sita najede i napije.

Ovo nije bio stalni posao, jer kada je padala kiša ili snieg, nije se radilo. Tako je Viktor životario, dok nije oko nove godine dobio

posao u tvornici Pipe & Pipe Bending Company u Harrisburgu. Ovdje mu je posao bio osiguran, jer Amerikanci vole naše radnike, pošto obavljaju i najteže radnje bez prigovora. Podnose i šikanacije bez protesta, a zadovoljni su i s najmanjom plaćom.

Viktor je radio u Rolling milu, gdje se je prerađivalo željezo za željezne cievi. U početku je radio po noći, te mu je bilo neobično, kad mu se je noć pretvorila u dan. Prva noć je bila najteža, i Viktor je morao upotriebiti sav napor i volju, da kako je dug ne padne na užareno crveno željezo.

Stajao je kod žljeba, po kojem je puzalo razžareno željezo, i borio se sa snom, koji mu je silom htio na oči.

Strojevi su lupali i zveketali, ali njihov šum i buka nisu Viktora smetali, te bi bio zaspao, da nije bilo vruće opasnosti pred njim. Od časa do časa dolazio bi »foreman« k njemu i tumačio mu, neka se toliko ne muči poslom, već neka samo pazi, da željezo gdje ne zapne.

Viktor ga nije razumio, ali je slutio, što hoće, no nije mu znao kazati, da se »muči samo zato, da ne zaspi. Nakon dužeg vremena »foreman« je otišao, a Viktor se je mučio dalje, dok nije došao dan, a time i prestanak rada. Viktor nije do tada nikad tako sladko spavao, kao onoga dana, nakon neprospavane noći.

Sliedeću noć bilo je već laglje, i Viktor je lakše dočekao drugi dan. Bilo mu je sve lakše i sve se bolje priučavao poslu. Radio je s Poljacima i Bugarima, te se je lahko sporazumievao s njima.

No Viktor nije ovdje dugo radio, jer su ga prijatelji nagovorili, da pođe na vanjski posao u tvornici, gdje mu je bilo teže, ali je bio među svojim ljudima, a osim toga je imao izgleda, da dođe na rad u tako zvani **Gas house.**

Ovdje je radio Viktor skoro tri mjeseca, a onda je dobio nov posao na Gas house.

Gas house ili Gas produced jest tvornica, gdje se iz kamenog ugljena proizvodi plin, koji se upotrebljava za talenje ocieli u tako zvanom Open hearthu. Ovo je jedan od najtežih i najgnjusnijih radova u cieloj Americi, ali plaća od 2 dolara na dan vabi jadnu sirotinju i radi te plaće smatra se to dobrim poslom.

»Gas maker«, častni je naziv, jer razlika od pol dolara stvara čudesa, i svaki radnik želi da postane Gas maker, makar morao prije reda u grob, koji nije ništa gore nego posao gas makera.

Kad je Viktor došao prvi puta u ovaj pakao, nije po bielom danu poznao svojih prijatelja. Ali se nije prepao, jer ga je razlika od 50 centi u plaći učinila hrabrim.

Visoko gore, na krovu, vozi se električna mašina i sipa samljeveni ugljen u velike žliebove, da se dolje, pod pritiskom poluge gas makera iztrese u okrugle otvore peći u prvom katu, dok se same peći nalaze u prizemlju, gdje ih okreće električna sila.

Od časa do časa vade gas-makeri željezne kapice malenih otvora na peći, da vide, imade li dosta plina. Ako izlazi zeleni dim poput dima od upaljene slame, to je znak, da je gas dobar. No ako izlazi plamen, to je znak, da treba ugljena, i ovi mučenici, koji izgledaju kao crnci, marljivo sipaju ugljen u peći, da se pretvori u plin.

Koliko stradaju pluća ovih nesretnika, to pokazuje statistika, po kojoj od stotine možda samo jedan ostane dulje vremena na životu. No razlika od 50 centi zasjenjuje ovu žalostnu statistiku, jer kroz 365 dana ova razlika iznosi 182 dolara i 50 centi . . .

Svakog jutra, kad radnici nastupe posao, treba da se dugim željeznim motkama odkine zagoreni ugljen od stiena u peći, a to se radi na otvore. Mlaz dima i plamena suklja jadniku u lice, dok mu znoj probija po cielom tielu, kad svom snagom zabija željeznu motku u peć punu plina.

Kad svrši ovaj posao, ne može disati i hropćući mora potražiti čisti zrak. Nakon ovoga silaze radnici u prizemlje, gdje iz peći vade izgoreni pepeo, što je već lakše, jer ovdje imade više čistog zraka.

Crni kao vragovi kreću se gas-makeri po gas housu, kašlju i kišu, dok ne dođe vrieme objeda, da usred posla, s neopranim rukama i ustima jedu meso, jer posao se ne smije prekidati.

U subotu dolazi ono najteže. Subota je svršetak tjedna, pa treba očistiti cievi i kanale, kroz koje čitav tjedan prolazi plin. Oni, koji rade na dan, pobacaju oko 5 ili 6 sati po podne sve kapice s otvora peći, zaustave motor i zatvore paru, te puste paru u cievi i kanale, da se ohlade. Kad dođu oni, koji će raditi na noć, penju se oko 20 metara visine u glavnu ciev, kroz koju je prije dva sata prolazio plin. Vežu si rubac na nos, a na oči meću naočale, da im se zaštite i oči. No to je slaba zaštita, jer izgoreni prah od ugljena prodire kroz rubac i dolazi u pluća, te zaustavlja dah.

Radnici se izmienjuju u poslu, jer ni jedan ne može da uztraje više od pet minuta. Strahovita vrućina i smrad tjeraju u najkraće vrieme i najodpornije radnike na svježi zrak.

Kad je glavna ciev očišćena, čiste se tako zvani waulty. To su dielovi, gdje se zatvara otvor od peći u glavnu ciev. Poput velike željezne kruške puštaju se vrata na otvor, i na ta vrata se radnik poput zmije provuče kroz 40 četvornih centimetara prolaza. Pod noge mora da metne dasku i vreću, jer bi mu od vrućine izgorile cipele. Nakon toga se čiste kanali, koji vode u visoki dimnjak. I ovaj je posao težak i smradan. Radnika puste u 3 metra duboki kanal, gdje velikom lopatom grabi sađu i pepeo, te ga meće u limenu kantu, koju nakon toga ostali radnici izvuku gore. Propuh od dimnjaka vuče ogavnu prašinu i sipa ju u lice ovomu jadniku, a ne zaštićuje ga ni rubac ni naočale, već mu zasipa oči i pluća. Kad se umori — a to se dogadja nakon pet minuta — dolazi drugi na red . . .

Viktor je radio u ovom paklu sedam mjeseci, a bio bi i dulje, ali je obolio, te je bio prisiljen da napusti ovaj posao. Da je čovjek jači i od životinje, svjedoči to, što ovi jadnici i u ovom paklu više puta složno zapjevaju . . .

Neko vrieme iza toga radio je Viktor kod preloženja peći za talenje ocieli, na tako zvanom Open Hearthu.

Posao čišći nego na Gas houseu, ali i ovdje je dosta vruće, tako, da se čovjek kupa u znoju. Vrućina je tolika, da čovjeku gore daske pod nogama, no čovjek je najjači stvor i podnaša sve. I ako mu se od vrućine upali odijelo, poliju ga vodom i — stvar je u redu. A ako

mu cigla padne na glavu, odpreme ga u ambulantu ili u bolnicu, pa ako tamo ne umre, dobije posao opet na istom mjestu.

Kad je ovdje ponestalo posla, jer je međutim došao svjetski rat, dobio je Viktor zaposlenje opet na ulici. Kopao je kanale za vodovodne cievi, što nije bilo osobito težko, te se Viktor sjećao ugodno.

Ovdje je radio s crncima, koji — makar su i crnoga tiela, — ipak imaju srodne duše s izseljenicima, te ako se čovjek sprijatelji s njima, nikad toga prijateljstva ne zaboravljaju. Viktoru i danas lebdi pred očima slika crnca Hosey, koji mu je rekao jednostavne ali velike rieči, kojih on ne će nikad zaboraviti: Me hurt, you hurt, him hurt. (Mene boli, tebe boli, njega boli.) Kako su ovo velike rieči »prostoga« čovjeka, koji ima neokaljanu dušu i mekano srdce, te ne želi nikome zla.

U Americi se nedjelja svetkuje, te ni jedna krčma nije otvorena. Ali krišom se ipak dolazi u ovaj hram pive i rakije, i kraj zatvorenih vrata pije se kao obično. Govori se tiho, da se ne čuje van, pa su zato mjesta, gdje se potajno toči alkoholno piće, prozvana »speak easy« (govori lagano).

Kada je došla jaka zima, odpušteni su Viktor i ostali mladi radnici s napomenom, da će na proljeće opet dobiti posla.

Snieg je pokrivao zemlju, a Viktor se zaputio sa 13 dolara u mjesto Midland u zapadnom kraju države Pensilvanije. Kad je platio kartu i kupio neke potrebne stvari, ostao mu je u žepu jedan dolar . . .

U Midlandu znao je za neke prijatelje, koji će mu već naći posla, i on je s tom nadom sjeo u vlak, koji je kretao preko Lewistona u Pittsburgh.

Kad je došao u Midland, našao je tamo više prijatelja, ali nijedan od njih nije radio, jer i u ovom mjestu nije bilo posla. No Viktor je marljivo polazio svaku večer i jutro u tvornicu, dok nije za deset dana dobio posao u tvornici Pittsburgh Crucible Company.

Početkom godine 1915. otvorio se rad u svim tvornicama po cieloj Americi i svatko je odahnuo, jer avet nezaposlenosti nešto je najgore za izseljenika. Daleko je od doma i roda, bez novaca i kruha. Prositi ne smije, i jadni izseljenik imade jedini izlaz, da počini samoubojstvo.

Položiti glavu na tračnicu nije težko, tim više, što vjerske utjehe nema, već je usrećen naukom, da je život na zemlji sve, a život preko groba da je puka bajka. Na jednom prelazu preko tračnica kod Detroit Michigan službeno je ustanovljeno, da je od godine 1888. zaglavilo 10.000 ljudi. Svi ovi slučajevi su zabilježeni kao nesretni, no koliko je ovdje bilo samoubojstva, to samo Bog zna, kao i to, koliko je takovih prelaza po cieloj Americi, i koliko je samoubojstava počinjeno na njima.

Viktor je najprije radio na postavljanju kalupa za lievanje ocjeli. Radio je među Hrvatima i Slovacima i nije mu bilo osobito težko. Opasnost za život bila je i ovdje kao i u svakoj tvornici, ali čovjek se priuči na to, da nosi glavu u torbi.

Viktor je čuo pripoviedati, da je na ovakovom poslu zaglavilo 8 ljudi u Gary Indiana. Pod velikom su težinom popucala žičana užeta, i lavina od 100 tona raztaljenog željeza razlijala se po njima.

Krikovi se nisu čuli, jer su nesretnici u času pretvoreni u tekuću masu, koja se je po malo hladila.

Postavljene su straže. Nitko nije smio blizu, da se ostali radnici ne ustraše. Masa od sto tona željeza, u kojoj su raztopljene kosti osmorice ljudskih tjelesa, odvežena je na groblje i uz pogrebne ceremonije pokapana u jedan zajednički grob.

Viktor je često pomislio na sudbinu ovih nesretnika, ali plašio se nije, jer ga alkohol i želja za radom učiniše hrabrim.

Svaki dan je po više puta vidio, kako crvena raztaljena ociel teče, no nikad nije pomislio, kako bi mu bilo, da se u njoj okupa.

Njegovu marljivost je opazio foreman Charley Larry te ga uzeo u posao na Open hearthu, kod peći za taljenje ocieli.

Srdce tvornice je open heart. Zato se i zove »otvoreno srdce«.

Charley Larry bio je visoki koštunjavi Irac, kojemu nitko nije znao za ćud. Riedko ga je bilo vidjeti, da bi se smijao, a njegov smieh bio je strašan.

Hustle up, hustle up! — orio je njegov zov, i ljudi su na komandu letjeli oko raztaljene ocieli.

No kad je glavni posao bio svršen, mogli su da odpočinu, a ako je bila noć, da par sati i prospavaju.

Charley Larry bio je zadovoljan s Viktorom, jer je on volio raditi za dvojicu, a bio je mlad i jak.

Viktor je marljivo učio englezki jezik, družio se s Amerikancima, oponašao ih i želio je postati pravi Amerikanac. Pošao je u kotar, gdje je izvadio First paper (prvi papir) ili Declaration of intention. Gledao je u činovnicu, kad je mjesto njega govorila prisegu, platio je dolar i izišao kao pripravnik za američkog građanina. Veselio se je, jer je ova velika zemlja sada već po malo i njegova, te ako umre, bit će u »svojoj« zemlji pokopan. My country thees of thee, sweet land of liberty (Moja domovino, sladka zemljo slobode) pjevao je zanosno s ostalim učenicima večernje škole, koja ih je pretvarala u američke građane.

U večernjoj školi doživio je liepih časova i bio je svojim učiteljima zahvalan učenik. No i Mr. Des Rocher, profesor, bio je zadovoljan s njime.

Na Badnju noć 1916. ležao je Viktor u bolnici u Rochesteru i o ponoći je slušao, kako zvona u tihoj noći sviraju američku himnu. Bio je operiran i sada se oporavljao, da nakon 28 dana opet pođe na rad. Liepa noć, ali i tužna noć. Daleko od doma, u tuđim rukama, kraj stranih ljudi, a pomisao na svoje u domovini para srdce.

Na polazku u bolnicu Viktor je zadnji puta okusio alkohol, te kad je iz bolnice izašao, pobiedio je prvi puta sam sebe i prestao je piti. Osjetio je, da alkohol ne donosi sreće ni mira, te je ostavio i pivo i rakiju, kao da ih nikada nije ni kušao. Prijatelji su se čudili i kimali glavama, ali on nije više pio. »Ne ćeš moći bez alkohola raditi«, govorili su mu. No on je radio, makar nije pio.

»Pa ovo je Amerika! Čime ćeš se zabaviti?« No on se je zabavljao, ali nije pio alkohola. Pio je mlieko, čaj i kavu, a kadkad i soda vodu, ako nije bilo obične. Radio je kao i prije, a na večer je polazio večernju školu i marljivo učio američki jezik i američku poviest.

Kasnije je čitao knjige, koje je dobivao iz public library (pučka knjižnica), a sa profesorom Des Rocher proučavao je kemiju i elektriku.

Knjiga Herbert Everet Haila »The man withouth a country« (Čovjek bez domovine) duboko ga se dojmila, i on je odlučio, da ne će biti čovjek bez domovine.

Proučio je američki ustav i sve uredbe, koje čine Ameriku velikom, i sada je tek osjetio, zašto narodi iz cielog svieta sakupljeni ovdje mogu živjeti u miru i družtvenoj zajednici.

Viktoru je bila zabava čitanje i učenje, te je čitao sve, što mu je pod ruke došlo. Slobodno vrieme upotriebio je za čitanje, a ne da pohađa kuće, gdje se pije i prodaje alkohol. Bio je član najveće organizacije svoga naroda u Americi, te je dapače obnašao neke službe u odsjeku broj 535 u Midlandu. Pohađao je bolestne drugove, a kasnije je bio tajnik istog odsjeka.

Stanovao je u boljem dielu gradića Midland i živio je ugodnim i sretnim životom, kakovim nije živio, dok je trošio alkohol. Radio je i štedio za budućnost, za koju se ne zna, kakova će biti. Više puta, u nedelju, posjetio je stare drugove na Pennsilvania avenue i gazio po čepovima pivskih boca, kojima je sva ulica iza kuća bila popločena. Boarding house Hrvata i Talijana na istom je stepenu nečistoće i divljeg života, dok ostali narodi živu drugačije. U podrumu se nalazi zahod i bureta s pivom te malo ugljena za peć. Stare krpe, paučina, smeće i posebni nesnostni miris ili smrad.

U prizemlju se nalazi kuhinja, predsoba i soba za gazdaricu, koja je ujedno pralja, kuharica i služkinja.

U prvom katu nalaze se po tri spavaće sobe, u kojima prespava u 24 sata po 30 ljudi. Čarape sa znojnih nogu stvaraju poseban smrad, koji se ne da opisati, već to treba vidjeti i osjetiti.

U nekim boardinghousima postoji običaj, da svaki čovjek dobije ključ od vanjskih vrata. Kako je čovjeku pri duši, kad legne i zaspi, a u 11 sati dođe jedan, otvori vrata i pjevajući prilazi k svom krevetu. U 12 sati dođe drugi, u 1 sat treći, u 2 sata četvrti, u 3 sata peti, u 4 sata šesti itd. itd. To se ne da opisati, to bi trebalo doživjeti. A kad počnu revolverski hitci praskati na ulici, gdje pijani članovi Pennsilvania avenue razčišćuju svoje račune, tada je najbolje, da se čovjek okrene na drugu stranu i ponovno zaspi. Kada policija dođe, pokupit će jedne u zatvor, druge u bolnicu, a treće u mrtvačnicu. To je posao policije, i čovjek ne treba da se radi takove malenkosti uzrujava.

Pennsilvania avenue prozvana je Wild avenue (Divlja ulica) i zato je Viktor riedko tamo dolazio. Bilo je tamo i dobrih ljudi, ali nisu si znali pomoći. te nisu išli dalje. Mislili su, da tako mora biti, i živjeli su i dalje u Divljoj ulici, koja je dobila takovo ime po svojim stanovnicima, koji ne idu u crkvu ni ne mole se Bogu, već jedu, piju i rade kao malo razvienije životinje prema nauci modernih proroka.

Stanovnici Pennsilvania avenue prodavali su čeličnoj tvornici za jeftine novce svoje tielo, dok su pivovarama i destilerijama za skupe novce prodavali svoje duše, ali s tom razlikom, da su oni sami plačali, a ne pivovare, te su tako ostajali bez duše i bez novaca!

Viktor je pobiedio sama sebe i nije više pio. Bio je zadovoljan te je i bez alkohola našao zabave na pretek. Ugledao se u vriedne

ljude i dobre Američane, te je nastojao, da ih u svemu oponaša. Znao je za onu rečenicu »While you are in Rome do as Romans do. (Dok ste u Rimu, radite što i Rimljani rade.) Imao je želju da postane električni inžinir, zato je marljivo učio i nastojao, da čim prije postane podpun čovjek. Po danu je radio, dok je na večer polazio u školu. U učenju nije imao nikakovih zaprieka, jer Amerikanci vole nauku, te se vesele kad vide, da stranci uče, jer će time postati dobri građani velike republike. Za neobrazovane Amerikance, a ima i takovih dosta, bit će i oni i nadalje Hunkies, ali za obrazovane će oni biti vriedni ljudi, koji mogu svojom marljivošću postići velike položaje u gospodarskom i političkom pogledu. Bit će ravnopravni građani s onima, kojima su još pradjedovi došli u ovu zemlju, i bit će izjednačeni s onima, koji su se u njoj rodi...

Viktor je imao dobar posao kod Pittsburgh Crucible Company u Midlandu, no on je težio da dođe do boljeg položaja, koji će osigurati život njemu i njegovoj porodici. Zato je godine 1918. u mjesecu siečnju pošao u East Pittsburgh, gdje je dobio posao kod Westinghouse Electric and Manufacturing Company.

Ovo je tvornica, koja uposluje 25.000 ljudi, te iz nje izlaze najveći radnici savremene tehnike. Imade svoje vlastito radničko osiguranje i svoju vlastitu tehničku večernju školu, gdje predavaju najbolji učitelji iz ciele Amerike. Educational department brine se za prosvjetu namještenika, a vješti liečnici u Relief departmentu za njihovo zdravlje.

Moderni sistem rada u tvornici omogućuje svakomu radniku da uviek nešto novo nauči, te je ciela tvornica kao jedna škola, u kojoj se kroz rad uči i zarađuje. Posebni safety inspectory paze na život i zdravlje namještenika, dok im instructori pokazuju, kako se imade raditi. Bonus sistem daje volju radnicima, da brže rade i — tako se stvaraju milijuni i prosperitet.

Viktor se je odmah po dolazku upisao u Casino Technical Night School, te je po danu radio u tvornici, a na večer je polazio školu, gdje bi za četiri godine dobio diplomu električnog inžinira. Učitelji su bili s njim zadovoljni, jer je imao bolju prednaobrazbu od ostalih učenika. Englezki je govorio dobro, a učio je lahko, čemu je mnogo pogodovalo, što nije pio alkohola.

Casino Technical Night School imala je oko četrdeset nastavnika, koji su osposobljavali mlade ljude, da im bude bolje u životu. Iz njihove škole, koja je u stvari Westinghouse škola, izlazili su najbolji inžiniri, a Westinghouse inžiniri ne trebaju posebnih preporuka.

U školi nalaze se svi mogući aparati, tako, da učenici uz teoriju uče i praksu, dok im dnevni rad u tvornici olakšava učenje, jer su uposleni u onoj struci, koju uče. Ovdje je Viktor po drugi put pobiedio sama sebe i prestao je pušiti.

Ima u Americi i drugih naprednih tvornica, no u njima je čovjek stroj, osobito ondje, gdje se radi po Tailor sistemu. Tailorov sistem rada praktičan je i najbolji za stvaranje milijuna za dioničare, ali on ubija radnicima polet i volju za rad i napredak. Pomislite, cieli dan bez prestanka, osim za vrieme jela o podne, primate — recimo — limenu ploču od svoga druga s lieve strane, načinite na njoj malenu rupicu s automatskim svrdlom i dadete ju drugu s desne strane. Ovo se opetuje bez kraja i konca, dok na večer idete kući s osjećajem vola ili konja, koji je cieli dan orao, a da ne zna, zašto i čemu...

To je Tailorov sistem, koji nije opasan, ali je za čovjeka dosadan i ubija volju, a radnik bez volje nije radnik, već stroj, koji lahko zahrđa. U Westinghouse takovog sistema nema, već je tamo bonus sistem, koji daje radniku volju za rad, a nadglednicima zadovoljstvo. Radnik je čovjek, koji gradi strojeve, a nije stroj, kojega strojevi takovima učine. Bonus je posebna nagrada povrh redovite plaće prema količini izrađenog gotovog materijala, te se time uvećava volja za rad i materijalni dobitak radnika, a ni tvornici nije na štetu.

Viktor je bio zadovoljan i gradio je najljepše planove za budućnost. No čovjek snuje, a Bog određuje, i Viktorove nade se nisu izpunile. Već je prvi semestar bio pri kraju i Viktor se marljivo spremao za govor, kojega će u ime svojega razreda održati pred sakupljenim učiteljima na dan izpita. Unatoč tomu, što se već dulje vremena nije ćutio dobro i osjećao je, da je bolestan, njegova je jaka volja prelazila preko toga, dok nije morao k liječniku. A taj ga je poslao na promjenu zraka u bregove države Colorado.

Dvie hiljade kilometara daleko od East Pittsburga pošao je Viktor da potraži izgubljeno zdravlje. Rad, učenje, budućnost pokazala se crnom, i on nije dočekao, da bi postao električni inžinir...

Težka srdca oprostio se je Viktor sa svojim učiteljima, jer su time bili prekinuti najljepši časovi njegovog boravka u Americi. Zarada je prestala, i on je počeo trošiti ono, što je težkom mukom kroz godine prištedio, dok nije na liekove i liečnike potrošio svu svoju ušteđevinu, koja nije bila malena.

Sreća je bila u tome, što je bio osiguran kod Narodne Hrvatske Zajednice i kod Westinghouse Relief, te je od ovih organizacija primao mjesečnu podporu od 84 dolara. Ova svota mu je dostajala. da je mogao živjeti, a da ne metne glavu na tračnicu.

Bio je odgojen u kršćanskoj vjeri te je mirno snosio svoju sudbinu. Vjerovao je još u Boga i ljude, i živio je u nadi. A nada je spasiteljica ljudskog života.

Došao je u grad Denver, grad bolestnika, samo ih se polovica ne će takovima priznati. Izbjegavaju svoje drugove i grade se takovima, kao da nisu nikad bili bolestni.

Viktoru je jedan liečnik doduše rekao, neka ne ide onamo, jer da ga onamo šalju samo zato, da umre.

Nakon šest tjedana osjetio je Viktor, da je taj liečnik imao pravo, i on se je vratio natrag. Napustio je svako liečenje, solidno je počeo živjeti i osjećao se dobro. Bolest se nije pogoršavala i on se je počeo nadati.

Imao je namjeru da postane podpuni građanin Sjedinjenih država i da dovede svoju obitelj onamo. Zato je našao dva Američana, koji su ga poznavali pet godina, i otišao s njima u kotar Beover, gdje je učinio sve formalnosti, da dobije građanstvo.

Ako umre, umriet će u svojoj domovini, jer i onako velika većina izseljenika umire u Americi. Amerika ih je primila za svoje,

ona im daje i grob. Za svoje države oni su većinom izgubljeni, jer se njihove države ne brinu za njih.

Pomozi sam sebi, to je lozinka, koje se izseljenici drže, jer drugog izlaza nema i proces amerikanizacije napreduje.

Viktor je u svom životu proživio svašta, te ga bolest nije mnogo iznenadila. Gledao je smrti u oči mnogo puta i nije se bojao umrieti. Pomisao na njegove u domovini malo ga je doduše uznemirivala, kao i to, da je promašio sretniju budućnost. Ali njegovi živci bili su očeličeni, i to je bila njegova sreća.

Ravnodušan za sve, što se s njim i oko njega zbiva, lakše je suzbijao nasrtaj bolesti. Hrabrio se američkom poslovicom: »Chear up the worse is yet to come« (Veseli se, najgore ima još doći) te je kasnije i u bolnici, u kojoj je proveo 18 mjeseci, mirno snosio svoju sudbinu.

Bio je jakih živaca, jer je vidio mnogo toga, što je bilo i gore od njegovog slučaja.

Vidio je, gdje su iz upaljenog rudnika iznesli 60 mrtvih tjelesa, koja su bila crna kao ugljen. Plinski plamen opekao im je lice i tielo tako, da je i odielo izgorjelo, dok su kod nekojih ostale samo kosti, a meso je izgorjelo.

Vidio je slučaj, gdje je lokomotiva brzovlaka razkomadala čovjeka pred njegovim očima, vlak je nakon toga u daljini od jednog kilometra doduše stao, te su namještenici željeznice konstatirali samo to, da nema nijednog komadića ljudskog tiela na lokomotivi. Na mjestima ima ljudske krvi, ali to ne smeta, jer će na glavnoj stanici biti to sve očišćeno po radnicima, koji imaju 1 dolar 50 centi plaće dnevno... Koroner će dati pokupiti dieliće ljudskog tiela sa tračnica, u koliko se bude dalo, a u koliko ne, to će izjesti parcovi i isprati kiša...

Viktor je u bolnici razmišljao o svemu tome, no nije se nikad pitao: Zašto je sve to? U bolnici su dnevno umirale žrtve industrije i prosperiteta, i nitko nije tražio uzroka njihovoj bolesti. Liečnici su daleko od svieta, da se i drugi ljudi ne zaraze.

Svaki dan se u daljini čula lupa i štropot vlakova, koji su širili blagostanje na zemlji, dok su jadni bolestnici čekali na zdravlje ili smrt. Diljem zemlje radili su strojevi i ljudi, i proizvađali milijune, dok je Viktor razmišljao o sudbini onih, koji su bili dionici rada i stvaranja milijuna, a sada su odsuđeni na polagano umiranje. Prošli ljudi, koje čeka grob...

Viktor je vjerovao u Boga i ljude i mirno je, makar i težko, snosio svoju sudbinu. Vidio je i darove milosrđa, i to je učinilo, da je sudio i promatrao sviet po sebi. U bolnici je dočekao i konac rata, te prve listove nakon rata iz domovine. I on je zaželio, da vidi svoje u domovini. Imao je nešto uštedenog novca, što ga je dobio kao bolestničku podporu od Narodne Hrvatske Zajednice i od Westinghouse Relief.

Oslobođena domovina veselo će ga dočekati i dati mu obstanka na rodnoj grudi, ta on se je i borio za njenu slobodu. Čitao je novine, pisao članke i razprave, a godine 1916. bio je na glavnoj skupštini

u Pittsburghu u Monangahela dvorani, gdje se je domovina oslobađala...

U ratu nije bio, kao ni hiljade drugih u domovini, ali oni su radili važan posao, koji je još više koristio domovini. Stvarali su financijalne i političke planove, koje će provađati u domovini, kada bude slobodna.

Amerikanske putnice nije mogao dobiti uslied toga, što nisu sve formalnosti oko njegovog građanstva bile izpunjene, te se Viktor obratio na konzulat svoje nove države. Ukrcao se u New Yorku na parobrod »President Wilson« i nakon sedam godina boravka u Americi krenuo u Stari sviet. — Nakon 10 dana putovanja došao je u Gibraltar, gdje je prvi put stupio na tvrdo evropskog kontinenta.

Sedam dana kasnije došao je Viktor u Trst, odakle ga je vlak ponesao u domovinu. Drvene klupe u vagonu nisu se Viktoru svidale, ali se je tješio time, što je mnogo sirotinje sjedilo i po podu.

Svuda su se osjećale posljedice dugogodišnjeg rata, koji je uništio ljude i imovinu. S Viktorom je putovalo više izseljenika, no nitko ih nije prijazno dočekao.

Drugi dan bio je Viktor kod kuće. Njegovi su bili iznenađeni, pošto se njegovom povratku nisu nadali, kad je bio bolestan.

Dugo vremena bilo je Viktoru neobično kod kuće, jer se je u sedam godina njegove odsutnosti mnogo toga promienilo. U to doba vratilo se je mnogo izseljenika iz zemlje dolara, no nije ih nitko dočekivao ni upućivao, da čuvaju svoj novac, već je svatko želio, da ih opljačka za krvavo zasluženе dolare. Političari tjerali su politiku, a mudri privrednici stvarali su burze i banke, koje su dobile postepeno sve dolare u svoje ruke. U službi banaka i burza bile su i novine i političari, dok je javna uprava spavala, a izseljenici su bili prepušteni na milost i nemilost bankara i burzijanaca. Valuta je padala i rasla, već prema potrebi i interesu onih, koji su imali moć, da joj davaju vriednost, i — dolari su po malo odlazili u ruke onih, koji ih nisu zaslužili.

Viktor je težko došao do svojih dolara, ali je brzo ostao bez njih. Platili su mu po 15 dinara komad, da ih banka proda za mjesec dana po 110 dinara i tako zaradi 150.000 dinara, koje je Viktor izgubio. No nije samo Viktor bio žrtva, već su ovako prošli svi izseljenici, koji su svoju snagu i mladost ostavili u Americi. Nije bilo nikoga, tko bi ih uputio i savjetovao. Neki su od izseljenika prodali još ono malo dobro, što su imali i otišli natrag u sviet, da ponovno pokušaju sreću, koju su promašili. Otišli su s kletvom u ustima za one, koji su njihovu sreću uništili.

Viktor je vidio sve ovo i tada je po treći put pobiedio sama sebe, jer unatoč potežkoćama života u domovini, nije se sa ostalim drugovima vratio u Novi sviet, nego je ostao na rodnoj grudi. On je shvatio, da je sudbina njegove domovine možda baš zato takova, što njezini sinovi svoja izkustva, koja su borbom čitavog života stekli, poklanjaju tuđinu, a svoje se domovine Hrvatske sjete samo onda, kada izcrpeni radom i porocima osjete rázočaranje i klonulost.

Jer, kada bi naši ljudi malo upoznali svoju domovinu, kako poznaju Ameriku i put u nju, pa kad bi još onoliko napora poduzeli u

domovini, koliko ih izvrše u tuđini, u Novom svietu, onda bi uvidjeli, da je Amerika moguća i kod kuće.

Jer Majka Hrvatska zove svoju seljačku djecu na okup i otvara im svoja njedra, koja nisu siromašnija od njedara tude Majke Amerike...

A zlatni kip Slobode već joj također klešu žuljave seljačke ruke...

U Martinskoj Vesi, 21. veljače 1933.

Mijo Miković, seljak

Vriednost

Mletačka priča iz srednjega vieka

U davno vrieme dočuo je neki mletački trgovac, da se preko mora nalazi bogato kraljevstvo, koje nije pohodio još ni jedan trgovac, pa da tamo, prema tome, u obće još nije poznata ni jedna vrst robe, kojom se u svietu trguje.

Videći trgovac, da bi to bila dobra prilika za trgovinu, napuni svoj veliki brod sa svakovrstnom dragocienom robom, i odplovi prema nepoznatom kraljevstvu.

Kada je onamo sretno doplovio, izkrca se i potraži kraljevski dvor. Kralj ga sa čitavim svojim dvorom dočeka obieručke, a kada je trgovac pred njim razprostro divnu svilu i kadifu, zlatom vezene haljine, draguljima urešene mačeve i najfinije mirodije, kupi kralj čitav tovar i naplati ga zlatom i dragim kamenjem, a iza toga sazove sve odličnike i priredi bogatu gostbu.

No kada uđoše u svečanu dvoranu, gdje je bio za večeru prostrt stol, sgrozi se trgovac u duši, jer je čitava dvorana vrvjela tisućama štakora i miševa, te su sluge jedva batinama branile, da se ta gamad ne popne i na sam stol.

Videći kralj trgovčevo začuđenje, uzdahne i reče, da se te pokore ne može kraljevstvo nikako riešiti, jer što god poduzeli, gamad se iz dana u dan množi. — Na to reče trgovac, da ima na brodu dvie zvieri, koje bi tu gamad za nekoliko dana potamanile. Kada je kralj to čuo, zamoli trgovca, da mu te dvie zvieri proda, a on će mu dati što god zatraži.

Trgovac ode na brod i u vreći donese svoje dvie mačke. Kada ih je u dvorani iztresao, stadoše one sa tolikom brzinom klati štakore, da su za pol sata u dvorani ležale čitave gomile lješina i preostali štakori pobjegoše glavom bez obzira. No mačke ne sustadoše, već navališe za njima i tako se nastavi pokolj po čitavom kraljevstvu.

Presretni kralj napuni trgovčev brod do vrha sa zlatom i draguljima, pa je trgovac, vrativši se u domovinu, postao najbogatijim čovjekom; ali je mudro šutio o tomu, da su mu najveći dio toga bogatstva doniele zapravo mačke.

Neki drugi trgovac, videći, kako se je ovaj prvi obogatio, a znajući da je odvezao samo jedan jedini tovar robe u daleko kraljevstvo, odluči, da se i on tako obogati, pa natovari na svoj brod najdragocieniju robu i odplovi.

Došavši u daleko kraljevstvo, i on potraži kralja i razastre pred njim svoju robu. Kralj je zadivljeno promatrao predivne stvari koje su se i njemu i čitavom dvoru neobično sviđale, pa odluči i od ovog trgovca svu robu odkupiti. No, kada je upitao za cienu, zamoli ga trgovac, da mu smije čitav tovar pokloniti, jer je u duši računao, da će se kralju ta darežljivost svidjeti, pa da će ga nagraditi daleko više, nego što je roba vriedna.

I sbilja! Kralj je odlučio, da trgovca izvanredno nagradi, no ne znajući, kakav bi predmet bio vriedniji od darovane robe, sazove državno vieće, da to razpravi.

Vieće je razmišljalo tri dana i tri noći. A četvrti dan odluči, da se trgovcu iz zahvalnosti mora pokloniti najveća vriednost, koja u kraljevstvu postoji. Kako je kralj na to pristao, predadoše trgovcu jedan, iz težkoga zlata napravljeni kovčežić i odpratiše ga do obale.

Jedva što je trgovac došao na svoj brod, zatvori se u svojoj kabini i drhćući od znatiželje, stade zlatnim ključem otvarati kovčežić.

A kad ga je otvorio, izkočiše iz njega na stol — dvije mlade mačke.

Vele stare knjige, da je taj trgovac kasnije poludio, i na milje daleko poubijao sve mačke.

A nitko nije znao razloga tome ludilu....

Dobar uspjeh dobrih ljudi

Nekako u mjesecu listopadu godine 1935. osnovan je ogranak Seljačke Sloge u Lučkom (občina Stupnik kod Zagreba). Po samim pravilima, a još više voljom članova, velika je važnost dana zadaći, da se nagodbom rieše razni sporovi među članovima. Još u početku osnovanog ogranka u Lučkom imao je sud dobrih i poštenih ljudi posla, te je riešio razne sporove između pojedinih suseljana. Tako je pokušavao riešiti i jedno već dugotrajno pitanje između otca i braće, koji su se već punih 11 godina mrko gledali, a mnogo puta i napadali jedan drugoga najgroznije, pa i s najstrašnijim predmetima, tako, da čovjek slučajno prolazeći nije mogao gledati strašnih prizora.

Poznato je svakomu živomu i kršćenomu biću, da čovjek kad je srdit, nikad ne čini dobro, te su i mnogo puta težke i loše posljedice. Već je prošlo 11 godina, što su se zavadili i od onda uviek pohađali sudske prostorije, počam od upravne obćine, pa do najviših sudova u državi. Oni su razpolagali s velikim i liepim kapitalom, koji je badava pao u ruke nekih advokata. A tako se uviek može dogoditi svakomu, koji si ne da ništa dokazati i uviek misli, da ima pravo samo on. Zato je potrebno svakomu seljaku čovjeku, da je član ogranka Seljačke Sloge, što čini za svakog dobro.

Između one braće i otca je, od kad su se zavadili, dolazilo do sve jačih i jačih prepirka, dok nije, hvala Bogu, u mom, odnosno našem selu, osnovan ogranak Seljačke Sloge, koja kao prosvjetno i dobrotvorno družtvo ima zbilja tako liepa i dobra pravila za selo i pojedinca. Više puta čovjek sam po sebi nije odlučan za svoje dobro, a kad je član kakovog dobrog družtva, već ga na to vežu i same družtvene dužnosti. Samo u prosvjetnim družtvima može čovjek da predviđa sve, što je koristno i dobro za njega. Kako već rekoh, još na početku osnutka ogranka imao je sud dobrih i poštenih ljudi da namiri, odnosno pomiri pojedine zavađene stranke, što je i načinio. Nakon toga s uspjehom obavljenog posla usudio se je sud dobrih i poštenih ljudi, da bi riešio i ovaj već dugogodišnji spor između njih (zadruge P.), pa ih je neprekidno par dana počeo sazivati na nagodu, dok nije zbilja n a k o n p a r d a n a n e p r e k i d n o g a i u m o r n o g a r a d a uspjelo, da između njih bude sklopljena pismena nagoda, koju su sporaši u najzadovoljnijem raspoloženju primili i zapisnik vlastoručno podpisali, te se tako sad riešili zemaljskog pakla. Daljnji mir između njih, t. j. kako će se oni kretati, to ovisi samo o njima, kako je sagrađena njihova narav.

U Lučkom (kraj Zagreba).

Josip Puntarec, seljak

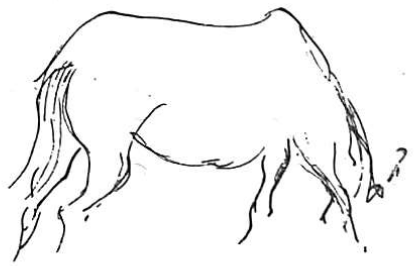

Zadruga za obranu od krize

Jedan priedlog istoimenim odborima u ograncima Seljačke Sloge

Zadruga, kako sam ju gore nazvao i zamislio, imala bi dobrotvornim radom uz što jeftiniju cienu nabavljati seljaku sve, što mu je potrebno za život, a što u svom kraju sam ne proizvodi: razni živež, željezo, kožu itd. Svrha zadruge bila bi osobito, da uzdrži seoske zanatlije i nabavlja im potrebnu građu (materijal). Siromašna pak seljačka djeca odgajala bi se stručno u kom zanatu u takovoj zadrugi.

Takovi stručnjaci bi bili (po jedan): kovač, kolar, kožar, postolar, krojač, stolar, opančar, klobučar, zidar, limar, mesar, strojar itd. Mogle bi biti posebne stručne škole (tečajevi), za glasbenu naobrazbu i slično. A što bi radili zadrugari?

Zadrugari bi uzgajali voćnjake, lan i laneno sjeme, konoplju, vinarstvo itd. Branili bi se od krize i time, da bi zadruga držala konopljaru i lanaru, voćaru, vinaru, mljekaru, blagogojstvo i razna seljačka »tržišta« za izmjenu dobara, gdje bi zadrugari zadružno prodavali vino, voće, konoplju, lan, mlieko, blago i sve, što bi uzgajali.

Ovo je naravski samo priedlog. Ali, i ako je kratak i manjkav, ogranci SS već sa stotinu članova mogli bi o tom razmišljati, da stvore i nešto bolje. A u tu svrhu moglo bi se složiti i više malih ogranaka — barem tri — zajedno.

Vjekoslav Šarec-Nemec, seljak

Pjevački zbor Gradišćanskih Hrvata iz Trajštofa nastupio je na velikoj seljačkoj pjevačkoj smotri u Zagrebu 7. lipnja 1936.

Hrvatstva ima toliko, koliko ima narodne (seljačke) kulture. A u seljačku kulturu spada ono, što seljaci sami učine, da im bude lakše, bolje i ljepše...

Kako se osniva ogranak Seljačke Sloge?

Ogranak Seljačke Sloge treba u selu — što manjem, to bolje — osnovati odmah, čim se u tom selu nađe bar 20 punoljetnih seljaka od pluga i motike, koji to žele i koji su voljni raditi u smislu prednjih uputa i družtvenih pravila.

U tu svrhu treba da se najprije trojica od tih začlane kao izravni članovi u središnjicu Seljačke Sloge u Zagrebu, i to tako, da podpišu z e l e n e pristupnice i uplate upisninu i članarinu. Upisnina (Din 5.—) se plaća kod pristupa jedan put za uviek, a članarina (Din 30.—) se treba platiti u siečnju svake godine ponovno. (Članarinu za tu trojicu, koji onda dobivaju glasilo »Seljačku Slogu«, uplaćuje obično čitavo selo). Na pristupnici treba uz ime i prezime napisati točnu adresu: selo, kbroj, pošta i kotar. Tako izpunjene 3 zelene pristupnice pošalju se istodobno s upisninom i članarinom (Din 105.—) u Zagreb na adresu: Seljačka Sloga, Zagreb, Štrosmajerov trg 12, Hrvatski seljački dom. Pristupnice se šalju u pismu, a novac poštanskom uputnicom ili (još bolje) čekovnom uplatnicom broj 35.647. Na odrezku pošt. uputnice ili na poleđini čekovne uplatnice treba uviek napisati, za koga i za što se novac šalje.

Istodobno treba skupštinu na običajni način objaviti svima s pozivom, da se učlane u ogranak. Učlaniti se mogu mužkarci i žene iznad 18 godina, koji po svom životu spadaju u slogu hrvatskih seljaka. Ovi podpisuju p l a v e pristupnice i uplaćuju 5.— Din upisnine i 10.— Din članarine. Mladići i djevojke od 14 do 18 godina podpisuju c r v e n e pristupnice, a ne plaćaju članarine. (Sav prihod od upisnina i članarina ogrankovih članova ostaje ogranku, te on s njim razpolaže prema svojim potrebama.) Ovi prvi članovi, koji pristupe prije osnovne skupštine ili na njoj — tako, da biraju prvu upravu — to su zajedno s izravnim članovima osnivači ogranka.

Kad su se tako ovi začlanili u središnjicu, onda jedan od njih u sporazumu s ostalim ljudima, koji žele biti članovi Seljačke Sloge, ogranka u dotičnom selu, saziva osnovnu skupštinu. Skupštinu treba bar 3 dana unapred p r i j a v i t i srezkomu načelstvu ovakvim dopisom:

Srezkom načelstvu u .....

Prijavljujem ovime osnovnu skupštinu Seljačke Sloge, hrvatskoga seljačkoga prosvjetnoga i dobrotvornoga družtva, ogranka u ....., koja će se održati dne .... u .... sati prije (poslije) podne u kući ..... iz .., kbr, ... s ovim dnevnim redom:

1. *Pozdrav sazivača.*
2. *Zaključak o osnutku Seljačke Sloge, ogranka u .....*
3. *Izbor upravnog i nadzornog odbora.*
4. *Izbor 12 muževa za »Sud dobrih i poštenih ljudi« te radnih (stručnih) odbora.*
5. *Možebitni priedlozi i pitanja.*

U ..... dne .....

Sazivač .....

Tu prijavu treba biljegovati s 8.— Din (5.— drž. i 3.— banov.) te joj priložiti jedna štampana družtvena pravila s pravilnikom ogranka. Ako se ta prijava šalje poštom, treba ju poslati preporučeno i sačuvati recepis. Na prijavu se ne dobiva pismeni odgovor i ne treba čekati nikakove dozvole.

Skupština se sastaje i obdržava prema objavljenom dnevnom redu. O skupštini vodi zapisnik mladi pismeniji seljak, obično predviđeni tajnik ogranka. Taj zapisnik izgleda od prilike ovako:

ZAPISNIK

osnovne skupštine Seljačke Sloge, hrvatskoga seljačkoga prosvjetnog i dobrotvornog družtva, ogranka u ....., držane dne .... u .... sati (prije) poslie podne u prostorijama .....

Sazivač pozdravlja prisutne, razlaže svrhu Seljačke Sloge — naročito danas, kad seljaci radi krize moraju gospodariti tako, da ne bi t r e b a l i kupovati

tvorničke robe — i zbog toga potrebu, da se osnuje ogranak, te predlaže za predsjedatelja skupštine ..... (Prima se jednoglasno).

Izabrani predsjedatelj ..... predstavlja izaslanika upravne vlasti ..... (ili: utvrđuje, da izaslanika vlasti nema, makar je skupština u redu prijavljena), čita štampani pravilnik Seljačke Sloge, hrvatskoga seljačkoga prosvjetnog i dobrotvornog društva, ogranka u.... i pita prisutne, jesu li voljni osnovati takav ogranak Seljačke Sloge. (Prisutni s odobravanjem pristaju.)

Predsjedatelj poziva na to prisutne, da se izravnom pravomu članu Seljačke Sloge u Zagrebu kao voditelju zapisnika prijave oni, koji još žele biti članovi ogranka, te da podpišu »Pristupnicu« i tim postanu ogrankovi članovi.

Nakon toga predsjedatelj utvrđuje, da su prisutna..... prava člana Seljačke Sloge, družtva u Zagrebu, te ..... pravih članova ogranka u ....., koji imaju pravo glasa, pa određuje izbor ogrankova odbora.

..... predlaže za upravni odbor sliedeću listinu:

Predsjednik — — — — — — iz — — — —
Podpredsjednik — — — — — — iz — — — —
Tajnik — — — — — — — — iz — — — —
Blagajnik — — — — — — — — iz — — — —
Odbornik — — — — — — — — iz — — — —
Odbornik — — — — — — — — iz — — — —
Odbornik — — — — — — — — iz — — — —
Odbornik — — — — — — — — iz — — — —

a za nadzorni odbor ovu trojicu:

1. — — — — — — — — iz — — — —
2. — — — — — — — — iz — — — —
3. — — — — — — — — iz — — — —

Jedan i drugi priedlog skupština prima jednoglasno. Na to se novoizabrani predsjednik zahvaljuje u ime svoje i svih odbornika na povjerenju te prema ogrankovu pravilniku § 13. točka 2. i) predlaže, da se izabere 12 muževa za sud dobrih i poštenih ljudi, i to..... (Prima se).

Prelazi se na izbor radnih (stručnih) odbora, te se biraju:

U odbor za obranu od krize — — — — — — —
U odbor za pomoć postradalima od prirodnih nesreća (suše, tuče, požara, poplava itd.) — — — — — — —
U odbor za kolonizaciju — — — — — — —
U odbor za širenje pismenosti — — — — — — —
U odbor za priredivanje smotre — — — — — — —
U odbor za podmladak Seljačke Sloge — — — — — — —
U odbor tamburaškog zbora — — — — — — —
U predstavljački odbor — — — — — — —
U odbor za predavanja — — — — — — —
U odbor za tihu proslavu seljačkih spomen-dana — — — — — — —

Kao izaslanici na skupštinu Seljačke Sloge u Zagrebu izabiru se:

Budući da se nitko više ne javlja za rieč, predsjednik u..... sati zaključuje skupštinu s pozivom, da članovi, a osobito odbornici, sdušno vrše preuzete dužnosti.

U ....., dne ..... 193..

Predsjednik: *Tajnik:*

Skupštinski zapisnik treba r u k o m napisati u 2 primjerka. Oba dva zapisnika podpišu predsjednik i tajnik ogranka i još dva ovjerovitelja, to jest dva člana, koji su na skupštini bili prisutni. Jedan od tih zapisnika ostaje kod ogrankova tajnika, a drugi se šalje središnjici u Zagreb. Istodobno treba poslati srezu popis izabranog upravnog i nadzornog odbora. Ako koji srez traži više, onda se načini prepis onoga zapisnika, što je kod tajnika, pa se i taj prepis pošalje srezu.

Između neseljaka mogu se smatrati prijateljima Seljačke Sloge samo oni, koji su pročitali Radićeva djela.

Zagonetke

SKRIVAČICA I IZPUNJALKA

Sastavio: **B. Vrtar.**

	I	II	III	IV		V				VI	VII	VIII	IX		X	XI	XII	XIII		XIV	XV	XVI	
A	2	14	6	58	7	22	11	37	5	31	22	52	16	44	35	4	6	50	12	49	4	22	38	24	B
	8	23	31	26	9	8	57	3	11	15	30	41	7	12	1	12	15	31	17	3	18	25	21	6	
	10	30	21	59	23	28	15	25	53	23	28	13	35	36	27	28	43	29	19	31	24	33	47	20	
	25	18	8	37	1	56	39	27	5	41	6	43	39	30	3	16	45	26	8	47	32	40	14	8	
	1	39	60	4	51	20	11	1	4	3	40	21	5	14	7	14	3	9	30	11	10	13	15	46	
	24	3	43	8	3	16	55	45	26	33	2	47	49	10	19	8	5	11	2	15	2	11	9	24	
	4	30	28	6	13	54	26	12	34	9	12	24	10	28	11	44	20	16	14	9	36	19	45	18	
	I	II	III	IV		V				VI	VII	VIII	IX		X	XI	XII	XIII		XIV	XV	XVI	

Unutar gornje četvorine treba olovkom izpuniti sva polja sa neparnim brojevima, pa će neizpunjena polja davati rieč, koja označuje najveću potrebu hrvatskog naroda.

Poslije toga mogu neizpunjena polja poslužiti za izpunjalku, te ih u okomitim redovima treba izpuniti odozgor dolje sliedećim riečima:

I — I domaća životinja,
II — II lijepi cviet,
III — III dio kopna okružen vodom,
IV — IV fina tkanina,
V — V pripadnik vjere,
VI—VI dio probavnog uzstroja, koji spaja grlo i želudac,
VII — VII uzvik
VIII — VIII pokazna zamjenica (ženski rod),
IX — IX sjajno, izvrstno,
X—X ljudi, koji po svome zanimanju plove po moru,
XI — XI kratica za jednu težinu,
XII—XII doživljaj čovjeka, koji spava,
XIII — XIII razbor, pamet,
XIV—XIV mjesto u Sriemu,
XV — XV noćna ptica,
XVI — XVI skraćena rieč »ili«.

Slova čitana u redu od A do B daju geslo Seljačke Sloge.

MALI REBUSI

1)

2) 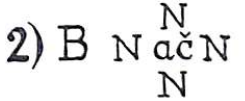

3)

4)

5) 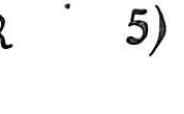

6) 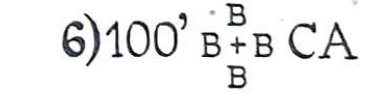

Rebusi daju imena šest sela sa podnožja Zagrebačke gore.

Sadržaj

Strana

Seljački spomendani 2
Nešto o godini 1937. 3
Kalendar i sajmovi (po mjesecima) 4
Sajmovi (po abecedi) 28
Gospodarske bilježke 36

Velike zadaće Seljačke Sloge

Prava prosvjeta je u poštenom životu i u borbi za pravicu — Dr Vladko Maček 37
Seljačka Sloga — priprava za život — Rudolf Herceg 39
Hrvatske seljačke pjevačke smotre — Branimir Bratanić 40
Razgovor s mladim prijateljima — Božidar Magovac 46
Vršenje — Miškina 49

Rad u ograncima Seljačke Sloge

Što bi trebalo učiniti — Rudolf Petek 50
Misli kod sunčanog izlaza 11. lipnja 1936. — Stjepan Teferin, seljak 54
Kolonizacija traži prave ljude, a onda istom novce — Josip Bašic 55
Najveća žitnica na svietu brani se od propasti — Božidar Magovac 59
Gospodski nacionalizam i seljačka čovječnost — Stjepan Radić 62
Braća Radići — Zdravko Restek, seljak 64
Pozdravna pjesma — Antun Antolović, seljak-kovač 67
Petar Veliki... Antikrist. — S. D. Merežkovski 68
Otče naš — Đuro Martek, seljak 71
Kakovi treba da budemo? — Mato Stuparić, seljak 73
Suša — Tome Cukrov, seljak 73
Viktor (Pobjednik) — Mi[illegible] Miković, seljak 74
Vriednost (Mletačka priča) 90
Dobar uspjeh dobrih ljudi — Josip Puntarec, seljak 91
Zadruga za obranu od krize — Vjekoslav Šarec-Nemec, seljak 92
Kako se osniva ogranak Seljačke Sloge? 93
Zagonetke 95

Slike

Dr Vladko Maček (str. 37.), Seljanke iz okolice Karlovca (str. 41.), Pjevački zbor iz Ovčareva (str. 43.), Seljanke iz Prečeca-Tedrovca (str. 44.), Svatovski običaj Gradišćanskih Hrvata (str. 45.), Vršenje (str. 49.), Kansas City (str. 60.), Stjepan Radić (str. 64.), Dr Antun Radić (str. 65.), Seljaci u nar. nošnji (str. 67.), Pjevački zbor Gradišćanskih Hrvata (str. 92.). — Osim toga u ovom su kalendaru dva crteža akad. slikara prof. Jerolima Miše, i crtež »Na paši« od seljaka Ivana Viriusa na naslovnoj strani.